

Noter til regnskapet

Note	Side	
1	3	Generell informasjon
2	4	Regnskapsprinsipper IFRS
3	11	Kritiske estimater og vurderinger vedrørende bruk av regnskapsprinsipper
4	13	Segmentinformasjon
5	16	Kapitaldekning og kapitalstyring
6	18	Risikoforhold
		Kredittrisiko
7	22	Kredittinstitusjoner - fordringer og gjeld
8	23	Utlån til og fordringer på kunder
9	28	Fraregning av finansielle eiendeler
10	30	Aldersfordeling på forfalte, men ikke nedskrevne engasjement
11	31	Tap på utlån og garantier
12	34	Kreditteksponering for hver interne risikoring
13	36	Maksimal kreditteksponering
14	38	Kredittkvalitet per klasse av finansielle eiendeler
		Markedsrisiko
15	40	Markedsrisiko knyttet til renterisiko
16	41	Markedsrisiko knyttet til valutaeksponering
		Likviditetsrisiko
17	42	Likviditetsrisiko
18	43	Forfallsanalyse av eiendeler og forpliktelser
		Resultatregnskap
19	45	Netto renteinntekter
20	46	Netto provisjons- og andre inntekter
21	47	Netto resultat fra finansielle eiendeler
22	48	Personalkostnader og ytelser til ledende ansatte og tillitsvalgte
23	51	Andre driftskostnader
24	52	Pensjon
25	56	Skatt
		Balanse
26	58	Vurdering av virkelig verdi på finansielle instrumenter
27	60	Virkelig verdi av finansielle instrumenter
28	62	Sertifikater og obligasjoner
29	63	Finansielle derivater
30	64	Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser
31	65	Goodwill
32	66	Eiendom, anlegg og utstyr
33	67	Andre eiendeler
34	68	Innskudd fra og gjeld til kunder
35	69	Gjeld ved utstedelse av verdipapirer
36	70	Annen gjeld og forpliktelse

37 71 Ansvarlig lånekapital og fondsobligasjonslån

38 73 Investering i eierinteresser

Øvrige opplysninger

39 78 Oppkjøp av virksomheter/virksomhetssammenslutning

40 79 Vesentlige transaksjoner med nærstående selskaper

41 80 Eierandelskapital- og eierstruktur

42 82 Utbytte/konsernbidrag fra datterselskaper

43 83 Hendelser etter balansedagen

Note 1 - Generell informasjon

Beskrivelse av virksomheten

Se virksomhetsbeskrivelse presentert i årsrapporten.

Konsernet SpareBank1 SMN

SpareBank 1 SMN har sitt hovedkontor i Trondheim, Søndre gate 4. Bankens markedsområder er i hovedsak Trøndelag og Nordvestlandet.

Konsernregnskapet for 2012 ble godkjent av styret 27. februar 2013.

Note 2 - Regnskapsprinsipper IFRS

Grunnlaget for utarbeidelse av det konsoliderte årsregnskapet

Konsernregnskapet 2012 for SpareBank 1 SMN er satt opp i overensstemmelse med Internasjonale standarder for finansiell rapportering (IFRS) som er gjort gjeldende i Norge. Dette omfatter også tolkninger fra Den internasjonale tolkningskomité for finansiell rapportering (IFRIC) og dens forgjenger, Den faste tolkningskomité (SIC). Målegrunnlaget for konsernregnskapet er historisk kost med de unntak som er beskrevet nedenfor. Regnskapet er avlagt basert på IFRS-standarder og fortolkninger obligatoriske for årsregnskap som avlegges per 31. desember 2012.

Implementerte regnskapsstandarder og andre relevante endringer i regelverk i 2012

Fra 1. januar 2012 har konsernet implementert nye krav i IFRS 7 om overføringer av finansielle eiendeler som er overdratt, men ikke i sin helhet ført ut av balansen.

Nye eller reviderte regnskapsstandarder som er godkjent, men ikke implementert i 2012

IAS 1 – Utvidet resultat trer i kraft for regnskapsperioder som starter 1. juli 2012 eller senere. I presentasjon av utvidede resultatposter skal det skilles mellom de som senere vil reverseres i resultatet og de som ikke vil bli reversert.

IAS 19 – Ytelser til ansatte er godkjent i 2012. Endringen medfører at alle estimatavvik føres i utvidet resultat når disse oppstår, dvs korridorløsningen avvikles, og en umiddelbar resultatføring av alle kostnader ved tidligere perioders pensjonsopptjening. I tillegg erstatter man rentekostnader og forventet avkastning på pensjonsmidler med et netto rentebeløp som beregnes ved å benytte diskonteringsrenten på netto pensjonsforpliktelse (eiendel). Standarden trer i kraft for regnskapsperioder som begynner 1. januar 2013 eller senere. SpareBank 1 SMN implementerer standarden fra samme tidspunkt. Beregninger foretatt per 31. desember 2012 viser et positivt estimatavvik for konsernet på om lag 52 millioner kroner.

IFRS 7 – Noteopplysninger om finansielle instrumenter. Utvidet notekrav knyttet til innregnede finansielle eiendeler som er motregnet i henhold til IAS 32. Formålet er at regnskapsbrukerne skal kunne vurdere virkningen eller den potensielle virkningen på selskapets finansielle stilling av motregningsordninger for finansielle instrumenter, og å sørge for at brukerne har gode muligheter for analyse og sammenligning av regnskaper avlagt etter IFRS og US GAAP. Endringen trer i kraft fra 1. januar 2013.

IFRS 9 – Finansielle instrumenter regulerer klassifisering, måling og regnskapsføring av finansielle eiendeler og finansielle forpliktelser og erstatter nåværende IAS 39. Etter ny standard skal finansielle eiendeler deles inn i to kategorier basert på målemetode; virkelig verdi eller amortisert kost. For finansielle forpliktelser er kravene i hovedsak lik nåværende standard. Konsernet planlegger å anvende IFRS 9 når standarden trer i kraft og er godkjent av EU, trolig for regnskapsperioder som begynner 1. januar 2015 eller senere

IFRS 10 – Konsolidering er basert på dagens prinsipper om å benytte kontrollbegrepet som det avgjørende kriteriet for å bestemme om et selskap skal inkluderes i konsernregnskapet til morselskapet. Standarden ventes å bli gjort gjeldende for regnskapsperioder som begynner 1. januar 2014 og senere.

IFRS 11 – Felleskontrollert virksomhet erstatter IAS 31 og SIC-13. IFRS 11 fjerner muligheten til å kunne benytte proporsjonal konsolidering for felleskontrollerte foretak. Standarden ventes ikke å ha vesentlig betydning for konsernets rapportering. Forventet implementering er 1. januar 2014.

IFRS 12 – Opplysninger om investeringer i andre selskaper. Konsernet har ikke vurdert den fulle innvirkningen av IFRS 12, standarden implementeres sannsynligvis for regnskapsperioder som begynner 1. januar 2014 eller senere.

IFRS 13 – Måling av virkelig verdi definerer hva som menes med virkelig verdi når begrepet benyttes i IFRS, gir en enhetlig beskrivelse av hvordan virkelig verdi skal bestemmes etter IFRS og definerer behovet for tilleggsopplysninger ved bruk av virkelig verdi. Standarden utvider ikke omfanget av regnskapsføring til virkelig verdi. Konsernet benytter virkelig verdi som målekriterium for visse eiendeler og forpliktelser. Standarden ventes ikke å ha vesentlig betydning for konsernets rapportering. IFRS 13 ventes å trå i kraft for regnskapsperioder som begynner 1. januar 2013 eller senere.

Presentasjonsvaluta

Presentasjonsvalutaen er norske kroner (NOK), som også er bankens funksjonelle valuta. Alle beløp er angitt i millioner kroner med mindre noe annet er angitt.

Konsolidering

Konsernregnskapet omfatter banken og alle datterforetak som ikke er planlagt avhendet i nær framtid og derfor skal klassifiseres som holdt for salg etter IFRS 5. Som datterforetak regnes alle foretak hvor banken har kontroll, dvs. makt til å styre et foretaks finansielle og

driftsmessige prinsipper i den hensikt å oppnå fordeler av foretakets aktiviteter. Datterforetak er konsolidert fra det tidspunkt banken har overtatt kontroll, og det tas ut av konsolideringen fra det tidspunkt banken gir fra seg kontroll. Gjensidige balanseposter og alle vesentlige resultatelementer er eliminert.

Ved overtakelse av kontroll i et foretak (virksomhetssammenslutning) blir alle identifiserbare eiendeler og forpliktelser oppført til virkelig verdi i samsvar med IFRS 3. En positiv differanse mellom virkelig verdi av kjøpsvederlaget og virkelig verdi av identifiserbare eiendeler og forpliktelser oppføres som goodwill, mens en eventuell negativ differanse inntektsføres ved kjøpet. Regnskapsføring av goodwill etter førstegangsinnregning er omtalt under avsnittet om immaterielle eiendeler.

Banken har ikke anvendt IFRS 3 retrospektivt på virksomhetssammenslutninger som er gjennomført før 1.januar 2004.

Alle transaksjoner innad i konsernet blir eliminert ved utarbeidelse av konsernregnskap. Minoritetens andel av konsernets resultat blir presentert i egen linje under resultat etter skatt i resultatregnskapet. I egenkapitalen vises minoritetens andel som en egen post.

Tilknyttet foretak

Tilknyttet foretak er foretak der banken har betydelig innflytelse. Normalt er det betydelig innflytelse når banken har en eierandel på 20 prosent eller mer. Tilknyttede foretak regnskapsføres etter egenkapitalmetoden i konsernregnskapet. Investeringen førstegangsinnregnes til anskaffelseskost og justeres deretter for endring i bankens andel av nettoeiendelene til det tilknyttede foretaket. Banken resultatfører sin andel av resultatet i det tilknyttede foretaket. I selskapsregnskapet regnskapsføres tilknyttede foretak til kostmetoden.

Felleskontrollert virksomhet

Felleskontrollert virksomhet kan bestå av felleskontrollert drift, felleskontrollerte eiendeler og felleskontrollerte foretak. Felles kontroll innebærer at banken gjennom avtale utøver kontroll sammen med andre deltakere. Felleskontrollert drift og felleskontrollerte eiendeler regnskapsføres ved at bankens forholdsmessige andel av eiendeler, forpliktelser og balanseposter innregnes i bankens regnskap. Felleskontrollert foretak regnskapsføres ved egenkapitalmetoden.

Banken eier 17,74 prosent av Alliansesamarbeidet SpareBank 1 DA, hvor de andre eierne er banker i SpareBank 1-alliansen og SpareBank 1 Gruppen.

SpareBank 1 Gruppen eies med 19,5 prosent hver av SpareBank 1 SR-Bank, SpareBank 1 SMN, SpareBank 1 Nord-Norge og Samarbeidende Sparebanker. Øvrige eiere er Sparebanken Hedmark (12 prosent) og LO (10 prosent). Bank 1 Oslo Akershus ble fisjonert fra SpareBank 1 Gruppen i 2010. SpareBank 1 SMN eier 15,18 prosent av Bank 1 Oslo Akershus ved utgangen av 2012. Banken eier også 18,38 prosent i SpareBank 1 Boligkreditt og 33,75 prosent i SpareBank 1 Næringskreditt.

SpareBank 1 SMN eier 33 prosent av BN Bank. De øvrige eierne er SpareBank 1 Nord-Norge (23,5 prosent), SpareBank 1 SR-Bank (23,5 prosent) og Samarbeidende Sparebanker Bankinvest (20 prosent).

Styringsstrukturen for SpareBank 1-samarbeidet er regulert i en avtale mellom eierne. Konsernet klassifiserer sin deltakelse i ovenfornevnte selskaper som investeringer i felleskontrollerte foretak og vurderer disse etter egenkapitalmetoden.

Utlån og tap på utlån

Utlån måles til amortisert kost i samsvar med IAS 39. Amortisert kost er anskaffelseskost minus tilbakebetalinger på hovedstolen, pluss eller minus kumulativ amortisering som følger av en effektiv rentemetode, og fratrukket eventuelle beløp for verdifall eller tapsutsatthet. Den effektive renten er den renten som nøyaktig diskonterer estimerte framtidige kontante inn- eller utbetalinger over det finansielle instrumentets forventede levetid.

Fastrentelån til kunder bokføres til virkelig verdi. Gevinst og tap som skyldes endring i virkelig verdi bokføres over resultatregnskapet som verdiendring. Opptjent rente og over-/underkurs regnskapsføres som renter. Renterisikoene i fastrenteutlånene styres med renteswapper som bokføres til virkelig verdi. Det er konsernets oppfatning at vurdering av fastrenteutlån til virkelig verdi gir mer relevant informasjon om verdiene i balansen.

Nedskrivning

Balanseført beløp av bankens eiendeler blir gjennomgått på balansedagen for å vurdere om det foreligger indikasjoner på verdifall. Dersom det foreligger slike indikasjoner estimeres eiendelens gjenvinnbare beløp. Årlig beregnes gjenvinnbart beløp på balansedagen for goodwill, eiendeler som har en ubegrenset utnyttbar levetid, og immaterielle eiendeler som ennå ikke er tilgjengelig for bruk. Nedskrivninger foretas når balanseført verdi av en eiendel eller kontantstrømgenererende enhet overstiger gjenvinnbart beløp. Nedskrivninger føres over resultatregnskapet. Nedskrivning av goodwill reverseres ikke. For andre eiendeler reverseres nedskrivninger dersom det er en endring i estimater som er benyttet for å beregne gjenvinnbart beløp.

Individuelle nedskrivninger på utlån

Verditap på individuelle finansielle eiendeler er pådratt dersom, og bare dersom, det eksisterer objektive bevis på verdifall som kan medføre redusert fremtidig kontantstrøm til betjening av engasjementet. Verdifallet må være et resultat av en eller flere hendelser inntruffet etter første gangs innregning (en tapshendelse) og resultatet av tapshendelsen (eller hendelsene) må også kunne måles pålitelig. Objektive bevis på at verdien av en finansiell eiendel er redusert omfatter observerbare data som blir kjent for konsernet om følgende tapshendelser:

- vesentlige finansielle vanskeligheter hos utsteder eller låntaker
- ikke uvesentlig mislighold av kontrakt, som manglende betaling av avdrag og renter
- konsernet innvilger låntaker spesielle betingelser med bakgrunn i økonomiske eller legale grunner knyttet til låntakers økonomiske situasjon
- sannsynlighet for at skyldner vil inngå gjeldsforhandlinger eller andre finansielle reorganiseringer
- på grunn av finansielle problemer opphører de aktive markedene for den finansielle eiendelen

Konsernet vurderer først om det eksisterer individuelle objektive bevis på verdifall for finansielle eiendeler som er individuelt signifikante.

Dersom det er objektive bevis på at en verdireduksjon har inntruffet, beregnes størrelsen på tapet til differansen mellom eiendelens bokførte verdi og nåverdien av estimerte fremtidige kontantstrømmer (eksklusiv fremtidige kredittap som ikke er pådratt) diskontert med den finansielle eiendelens opprinnelige effektive rentesats. Bokført verdi av eiendelen reduseres ved bruk av en nedskrivningskonto og tapet bokføres over resultatregnskapet.

Eiendeler som vurderes individuelt med hensyn på verdireduksjon, og hvor et verditap identifiseres eller fortsatt er identifisert, tas ikke med i beregning av gruppevis nedskrivninger.

Gruppevis nedskrivninger på utlån

For finansielle eiendeler som ikke er individuelt signifikante, vurderes de objektive bevisene på verdifall individuelt eller kollektivt. Dersom konsernet bestemmer at det ikke eksisterer objektive bevis på verdifall for en individuell vurdert finansiell eiendel, signifikant eller ikke, inkluderes eiendelen i en gruppe av finansielle eiendeler med samme kredittrisikokarakteristikk.

I vurderingen av gruppevis nedskrivninger hensyntas blant annet:

- observerbare data indikerer at det er målbar reduksjon i framtidige kontantstrømmer fra en gruppe finansielle eiendeler siden første gangs bokføring, selv om reduksjonen ennå ikke kan fullt ut identifiseres til en individuell finansiell eiendel i gruppen inkludert:
 - ugunstig utvikling i betalingsstatus for låntakere i gruppen
 - nasjonale eller lokale økonomiske betingelser som korrelerer med mislighold av eiendelene i gruppen

Verdifallet på grupper av finansielle eiendeler måles ved utvikling i rating på grupper av finansielle eiendeler ved å følge utviklingen i negativ migrering og endring i forventet tap over porteføljens løpetid.

Migreringen av kunder utarbeides ved løpende å kredittvurdere hver enkelt kunde i bankens kredittvurderingssystemer.

For hendelser som har inntruffet, men som ennå ikke har gitt utslag i bankens porteføljeeovervåkingssystemer, estimeres gruppevis nedskrivningsbehov ved bruk av stresstestmodeller.

Misligholdte/tapsutsatte engasjementer

Samlet engasjement fra en kunde regnes som misligholdt når forfalte avdrag eller renter ikke er betalt 90 dager etter forfall eller rammekreditter er overtrukket i 90 dager eller mer. Utlån og andre engasjementer som ikke er misligholdte, men hvor kundens økonomiske situasjon gjør det sannsynlig at konsernet vil bli påført tap, og det derved er foretatt individuell nedskrivning, klassifiseres som tapsutsatte.

Verdireduksjon på lån bokført til virkelig verdi

På hver balansedag vurderer konsernet om det eksisterer bevis på at en finansiell eiendel eller gruppe av finansielle eiendeler bokført til virkelig verdi er utsatt for verdireduksjon. Tap som følge av verdireduksjon er bokført over resultatregnskapet i den perioden hvor de oppstår.

Konstaterte tap

Når det er overveiende sannsynlig at tapene er endelige, klassifiseres tapene som konstaterte tap. Konstaterte tap som er dekket ved tidligere foretatte individuelle nedskrivninger føres mot nedskrivningene. Konstaterte tap uten dekning i de individuelle nedskrivningene samt over- eller underdekning i forhold til tidligere nedskrivninger resultatføres.

Overtatte eiendeler

Som ledd i behandlingen av misligholdte lån og garantier overtar banken i en del tilfeller eiendeler som har vært stilt som sikkerhet for slike engasjementer. Ved overtakelse verdsettes eiendelene til antatt realisasjonsverdi. Eventuelt avvik fra balanseført verdi av misligholdt eller nedskrevet engasjement ved overtakelsen klassifiseres som nedskrivning på utlån. Overtatte eiendeler balanseføres etter sin art. Ved endelig avhendelse resultatføres avviket fra balanseført verdi i henhold til eiendelens art i regnskapet.

Anleggsmidler holdt for salg og avvirket virksomhet

Eiendeler som bankens styre har besluttet skal selges, blir behandlet etter IFRS 5. Denne typen eiendeler er i hovedsak overtatte eiendeler i forbindelse med tapsengasjement samt investering i datterselskap holdt for salg. Eiendeler som opprinnelig blir avskrevet blir stoppet ved beslutning om salg. Resultat fra slik virksomhet samt tilhørende eiendeler og gjeld presenteres på egen linje som holdt for salg.

Leieavtaler

Finansielle leieavtaler er ført under hovedposten utlån i balansen og regnskapsføres til amortisert kost. Alle faste inntekter innenfor leieavtalens forventede løpetid inngår i beregningen av avtalens effektive rente.

Verdipapirer og derivater

Verdipapirer og derivater består av aksjer og andeler, sertifikater og obligasjoner og derivativer valuta- og renteinstrumenter. Aksjer og andeler klassifiseres som enten til virkelig verdi over resultatet eller som tilgjengelig for salg. Sertifikater og obligasjoner klassifiseres som enten til virkelig verdi over resultatet, lån og fordring eller i kategorien holde til forfall. Derivater regnes alltid som til virkelig verdi over resultatet, med mindre de er øremerket som sikringsinstrument.

Alle finansielle instrumenter som er klassifisert som til virkelig verdi over resultatet, måles til virkelig verdi, og endring i verdi fra inngående balanse resultatføres som inntekt fra andre finansielle investeringer. Finansielle eiendeler holdt for tradingformål karakteriseres av at instrumenter i porteføljen omsettes hyppig og at posisjoner etableres med mål om kortsiktig gevinst. Øvrige slike finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet er investeringer som ved førstegangs innregning blir definert som vurdert til virkelig verdi over resultatet (virkelig verdi opsjon).

Aksjer og andeler som er klassifisert som tilgjengelig for salg, måles også til virkelig verdi, men endringen i verdi fra inngående balanse føres under utvidet resultatregnskap og inngår derved i konsernets totalresultat. Aksjer som ikke kan måles pålitelig vurderes til kostpris etter IAS 39.46 c). Det er etablert rutiner for løpende verdivurdering av alle aksjeinvesteringer. Disse vurderingene gjøres med ulike intervaller i forhold til størrelsen på investeringen.

Sertifikater og obligasjoner som klassifiseres som lån og fordring eller holde til forfall, måles til amortisert kost ved en effektiv rentemetode, jf. omtale av denne metoden under avsnittet om utlån. Banken benyttet muligheten til å omklassifisere deler av obligasjonsporteføljen fra virkelig verdi over resultatet til kategorien holde til forfall per 1. juli 2008. Dette i samsvar med endringene i IAS 39 og IFRS 7 vedtatt av IASB i oktober 2008. De foretatte nedskrivningene blir reversert over porteføljens gjenværende løpetid og inntektsført som renteinntekter i tillegg til løpende kupongrenter. Se også noten om obligasjoner.

Bytteordningen

Myndighetenes tiltakspakke hvor boliglånobligasjoner byttes mot statspapirer presenteres brutto i samsvar med IAS 32.

Immaterielle eiendeler

Immaterielle eiendeler består hovedsakelig av goodwill i konsernet SpareBank 1 SMN. Andre immaterielle eiendeler vil innregnes når kravene til balanseføring er til stede. Goodwill oppstår som differanse mellom virkelig verdi av vederlaget ved kjøp av en virksomhet og virkelig verdi av identifiserbare eiendeler og forpliktelser, jf. omtale under konsolidering. Goodwill avskrives ikke, men den er gjenstand for en årlig nedskrivningstest med sikte på å avdekke et eventuelt verdifall, i samsvar med IAS 36. Ved vurdering av verdifall foregår vurderingen på det laveste nivå der det er mulig å identifisere kontantstrømmer.

Eiendom, anlegg og utstyr

Eiendom, anlegg og utstyr samt eierbenyttet eiendom regnskapsføres i samsvar med IAS 16. Investeringen førsteganginnregnes til anskaffelseskost og avskrives deretter lineært over forventet levetid. Ved fastlegging av avskrivningsplan splittes de enkelte eiendeler i nødvendig utstrekning opp i komponenter med forskjellig levetid, og det tas hensyn til estimert restverdi. Eiendom, anlegg og utstyr som hver for seg er av liten betydning, eksempelvis PC-er og annet kontorutstyr, vurderes ikke individuelt for restverdier, levetid eller verdifall, men vurderes som grupper. Eierbenyttet eiendom er etter definisjonen i IAS 40 eiendommer som i hovedsak benyttes av banken eller dens datterforetak til sin egen virksomhet.

Eiendom, anlegg og utstyr som avskrives, er gjenstand for nedskrivningstest i samsvar med IAS 36 når omstendighetene indikerer det.

Eiendommer som eies med det formål å oppnå leieinntekter eller verdistigning, klassifiseres som investeringseiendommer og måles til virkelig verdi i samsvar med IAS 40. Konsernet har ingen investeringseiendommer.

Renteinntekter og -kostnader

Renteinntekter og -kostnader knyttet til eiendeler og forpliktelser som måles til amortisert kost resultatføres løpende basert på en effektiv rentemetode. Gebyrer knyttet til rentebærende innlån og utlån inngår i beregningen av effektiv rente og amortiseres dermed over forventet løpetid. For rentebærende instrumenter som måles til virkelig verdi vil markedsverdien klassifiseres som inntekt fra andre finansielle investeringer. For rentebærende instrumenter som klassifiseres som lån og fordring eller holde til forfall (HTM) og ikke inngår i sikringsrelasjoner, amortiseres over-/underkurs som renteinntekt over løpetiden på kontrakten.

Provisjonsinntekter og -kostnader

Provisjonsinntekter og -kostnader blir generelt periodisert i takt med at en tjeneste blir ytt. Gebyrer knyttet til rentebærende instrumenter blir ikke ført som provisjoner, men inngår i beregningen av effektiv rente og resultatføres tilsvarende. Honorarer for rådgivning opptjenes i samsvar med inngått rådgivningsavtale, som oftest etter hvert som tjenesten ytes. Det samme gjelder for løpende forvaltningstjenester. Honorar og gebyr ved omsetning eller formidling av finansielle instrumenter, eiendom eller andre investeringsobjekter som ikke genererer balanseposter i bankens regnskap, resultatføres når transaksjonen slutføres. Banken mottar provisjon fra SpareBank 1 Boligkreditt og SpareBank 1 Næringskreditt tilsvarende differansen mellom lånets rente og den finansieringskostnad Boligkreditt og Næringskreditt oppnår. I bankens regnskap fremkommer dette som provisjonsinntekter.

Transaksjoner og beholdninger i utenlandsk valuta

Transaksjoner i utenlandsk valuta omregnes til norske kroner ved transaksjonskursen. Gevinst og tap knyttet til gjennomførte transaksjoner eller til omregning av beholdninger av pengeposter på balansedagen resultatføres, med mindre de føres rett mot egenkapital etter prinsippene om sikringsbokføring. Gevinst og tap knyttet til omregning av andre poster enn pengeposter, innregnes på samme måte som den tilhørende balansepost.

Sikringsbokføring

Banken vurderer og dokumenterer sikringens effektivitet i samsvar med IAS 39. Banken benytter virkelig verdi sikring for å styre sin renterisiko. I sin sikringsaktivitet sikrer banken seg mot bevegelser i markedsrenten. Endringer i kredittspread er ikke hensyntatt i sikringseffektiviteten. Bankens fastrentelån er markedsvurdert etter virkelig verdi opsjon i IAS 39. Sikringen av disse lånene blir behandlet på porteføljenivå og kredittspread er ikke hensyntatt i markedsevalueringen av det sikrede objektet og sikringsinstrumentet.

Ved virkelig verdi sikring blir både sikringsinstrumentet og sikringsobjektet regnskapsført til virkelig verdi, og endringer i disse verdiene fra inngående balanse blir resultatført.

Skatt

Resultatført skatt består av periodeskatt (betalbar skatt) og utsatt skatt. Periodeskatt er beregnet skatt på årets skattepliktige resultat. Utsatt skatt regnskapsføres etter gjeldsmetoden i samsvar med IAS 12. Det beregnes forpliktelse eller eiendel ved utsatt skatt på midlertidige forskjeller, som er differansen mellom balanseført verdi og skattemessig verdi på eiendeler og forpliktelser. Det beregnes likevel ikke forpliktelse eller eiendel ved utsatt skatt på goodwill som ikke gir skattemessige fradrag, og heller ikke på førstegangsinnregnede poster som verken påvirker regnskapsmessig eller skattepliktig resultat.

Det beregnes en eiendel ved utsatt skatt på fremførbare skattemessige underskudd. Eiendel ved utsatt skatt innregnes bare i det omfang det forventes fremtidig skattepliktige resultater som gjør det mulig å utnytte den tilhørende skattefordelen. Kildeskatt presenteres som periodeskatt. Formueskatt blir presentert som driftskostnad i konsernets regnskap i samsvar med IAS 12.

Innskudd fra kunder

Innskudd fra kunder vurderes til amortisert kost.

Gjeld ved utstedelse av verdipapirer

Lån som ikke inngår i sikringsbokføring førstegangsinnregnes til opptakskost. Dette er virkelig verdi av det mottatte vederlaget etter fradrag av transaksjonsutgifter. Lån måles deretter til amortisert kost. Enhver forskjell mellom opptakskost og oppgjørsbeløpet ved forfall blir dermed periodisert over lånetiden ved hjelp av lånets effektive rente. Det benyttes ikke virkelig verdi opsjon for konsernets gjeld.

Ansvarlige lån og fondsobligasjoner

Ansvarlige lån har prioritet etter all annen gjeld. Tidsbegrenset ansvarlig lån kan telle med 50 prosent av kjernekapitalen i kapitaldekningen, mens evigvarende ansvarlige lån kan telle med inntil 100 prosent av kjernekapitalen. Ansvarlige lån klassifiseres som forpliktelse i balansen og måles til amortisert kost slik som andre langsiktige lån.

En fondsobligasjon er en obligasjon med en pålydende rente, men banken har ikke plikt til å betale ut renter i en periode hvor det ikke utbetales utbytte, og investor har heller ikke senere krav på renter som ikke er utbetalt, dvs. rentene akkumuleres ikke. Fondsobligasjon er godkjent som et element i kjernekapitalen innen en ramme på 15 prosent av samlet kjernekapital. Finanstilsynet kan kreve at

fondsobligasjonene skrives ned proporsjonalt med egenkapitalen dersom bankens kjernekapitaldekning faller under fem prosent eller samlet kapitaldekning faller under seks prosent. Nedskrevene beløp på fondsobligasjonene skal være skrevet opp før det kan utbetales utbytte til aksjonærene eller egenkapitalen skrives opp. Fondsobligasjoner føres som annen langsiktig gjeld til amortisert kost.

Usikre forpliktelser

Banken utsteder finansielle garantier som ledd i den ordinære virksomheten. Tapsvurderinger skjer som ledd i vurderingen av tap på utlån og etter de samme prinsipper og rapporteres sammen med disse. Det foretas avsetninger for andre usikre forpliktelser dersom det er sannsynlighetsovervekt for at forpliktelsen materialiserer seg og de økonomiske konsekvensene kan beregnes pålitelig. Det gis opplysninger om usikre forpliktelser som ikke fyller kriteriene for balanseføring dersom de er vesentlige. Avsetning for restruktureringsutgifter foretas når banken har en avtalemessig eller rettslig forpliktelse.

Pensjoner

SpareBank 1 SMN-konsernet har etablert ulike pensjonsordninger for sine ansatte. Pensjonsordningene tilfredsstiller kravene om obligatorisk tjenstepensjon.

Ytelsesbasert ordning

I en ytelsesbasert ordning er arbeidsgiver forpliktet til å yte fremtidig pensjon av nærmere angitt størrelse. Utgangspunktet for beregning av pensjonskostnader er lineær fordeling av pensjonsopptjening mot sannsynlig akkumulert forpliktelse ved pensjoneringstidspunktet. Kostnadene beregnes ut fra årets påløpte pensjonsrettigheter, fratrukket avkastning på pensjonsmidlene. Pensjonsforpliktelsene beregnes som nåverdien av estimerte fremtidige pensjonsytelser som regnskapsmessig anses opptjent på balansedagen. Ved beregning av pensjonsforpliktelsene benyttes aktuarmessige og økonomiske forutsetninger om blant annet levealder, lønnvekst og uttakstilbøyelighet. Fra og med 2012 benyttes rente for obligasjoner med fortrinnsrett som diskonteringsrente i samsvar med anbefalingen fra Norsk Regnskapsstiftelse.

Konsernet benytter såkalt korridorløsning. Dette medfører at estimatavvik blir regnskapsført over gjennomsnittlig gjenværende opptjeningstid i den utstrekning avviket overstiger det høyeste av 10 prosent av pensjonsmidlene eller 10 prosent av pensjonsforpliktelsene. Korridoren løses opp fra og med 1. januar 2013 ved implementering av IFRS 19 Revised.

Endring i pensjonsplaner resultatføres ved planendringstidspunktet. Pensjonskostnaden er basert på forutsetninger fastsatt ved periodens begynnelse og klassifiseres som personalkostnader i regnskapet. Det avsettes arbeidsgiveravgift på pensjonskostnader og pensjonsforpliktelser.

Pensjonsordningen administreres ved egen pensjonskasse, og gir rett til bestemte fremtidige pensjonsytelser fra fylte 67 år. I ordningene inngår også barnepensjon og uførepensjon etter nærmere bestemte regler. Konsernets ytelsesbaserte pensjonsordning sikrer de fleste ansatte en pensjon på 68 prosent av sluttlønn opptil 12 G. Ytelsesordningen er lukket for nye medlemmer.

Innskuddsbasert ordning

Innskuddsbaserte pensjonsordninger innebærer at konsernet ikke gir løfte om fremtidig pensjon av en gitt størrelse, men betaler et årlig tilskudd til de ansattes kollektive pensjonssparing. Den fremtidige pensjonen vil avhenge av størrelsen på tilskuddet og den årlige avkastningen på pensjonssparingen. Konsernet har ingen ytterligere forpliktelser knyttet til levert arbeidsinnsats etter at det årlige innskuddet er betalt. Det er ingen avsetning for påløpte pensjonsforpliktelser i slike ordninger. Innskuddsbaserte pensjonsordninger kostnadsføres direkte.

Konsernet har tilbudt innskuddsbasert pensjonsordning for sine ansatte siden 1. januar 2008.

Avtalefestet førtidspensjon

Bank- og finansnæringen har inngått avtale om avtalefestet pensjon (AFP). Ordningen dekker førtidspensjon fra 62 til 67 år. Bankens ansvar er 100 prosent av pensjonen som utbetales mellom 62 og 64 år og 60 prosent av pensjonen som utbetales mellom 65 og 67 år. Opptak av nye pensjonister opphørte med virkning fra 31. desember 2010.

Lov om statstilskudd til arbeidstakere som tar ut avtalefestet pensjon i privat sektor (AFP-tilskuddsloven) trådte i kraft 19. februar 2010. Arbeidstakere som tar ut AFP med virkningstidspunkt i 2011 eller senere, vil bli gitt ytelse etter den nye ordningen. Ny AFP-ordning utgjør et livsvarig påslag på Folketrygden og kan tas ut fra 62 år. Arbeidstakere tjener årlig opp rett til AFP med 0,314 prosent av pensjonsgivende inntekt opp til 7,1G frem til 62 år. Opptjening i ny ordning beregnes på bakgrunn av arbeidstakerens livsinntekt, slik at alle tidligere arbeidsår innregnes i opptjeningsgrunnlaget.

Den nye AFP-ordningen anses regnskapsmessig å være en ytelsesbasert flerforetaksordning. Dette innebærer at det enkelte foretaket skal regnskapsføre sin proporsjonale andel av ordningens pensjonsforpliktelse, pensjonsmidler og pensjonskostnad. Dersom det ikke foreligger beregninger av de enkelte komponentene i ordningen og et konsistent og pålitelig grunnlag for allokering, regnskapsføres den nye AFP-ordningen som en innskuddsordning. På det nåværende tidspunkt foreligger det ikke slikt grunnlag, og den nye AFP-ordningen

regnskapsføres derfor som en innskuddsordning. Regnskapsføring av ny AFP-ordning som ytelsesordning vil først skje når pålitelig måling og allokering kan foretas. Ny ordning skal finansieres ved at Staten dekker 1/3 av pensjonsutgiftene og 2/3 skal dekkes av arbeidsgiverne. Arbeidsgivernes premie skal fastsettes som en prosentandel av lønnsutbetalinger mellom 1G og 7,1G.

I tråd med anbefalingen fra Norsk Regnskapsstiftelse er det i regnskapsåret ikke foretatt avsetning for konsernets reelle AFP-forpliktelse. Dette skyldes at Felleskontoret for LO/NHO så langt ikke har foretatt de nødvendige beregninger.

Segmentrapportering

SpareBank 1 SMN har Bedriftmarked, Privatmarked og Markets samt de vesentligste datterselskapene som sitt primære rapporteringsformat. Konsernet presenterer en sektor- og næringsfordeling av utlån og innskudd som sitt sekundære rapporteringsformat. Konsernets segmentrapportering er samsvar med IFRS 8.

Utbytte og gaver

Foreslått utbytte på egenkapitalbevis og gaver bokføres som egenkapital i perioden frem til det er vedtatt av bankens representantskap.

Hendelser etter balansedagen

Regnskapet anses som godkjent for offentliggjøring når styret har behandlet årsregnskapet. Representantskap og regulerende myndigheter vil etter dette kunne nekte å godkjenne regnskapet, men ikke forandre dette. Hendelser fram til regnskapet anses godkjent for offentliggjøring og som vedrører forhold som allerede var kjent på balanse dagen, vil inngå i informasjonsgrunnlaget for fastsettelsen av regnskapestimater og således reflekteres fullt ut i regnskapet. Hendelser som vedrører forhold som ikke var kjent på balansedagen, vil bli opplyst om dersom de er vesentlige.

Regnskapet er avlagt etter en forutsetning om fortsatt drift. Denne forutsetningen var etter styrets oppfatning til stede på det tidspunkt regnskapet ble godkjent for fremleggelse.

Styrets forslag til utbytte fremgår av årsberetningen og av oppstilling over endring i egenkapital.

Note 3 - Kritiske estimater og vurderinger vedrørende bruk av regnskapsprinsipper

Ved utarbeidelse av konsernregnskapet foretar ledelsen estimater, skjønnsmessige vurderinger og tar forutsetninger som påvirker effekten av anvendelsen av regnskapsprinsipper. Dette vil derfor påvirke regnskapsførte beløp for eiendeler, forpliktelser, inntekter og kostnader. Estimater og skjønnsmessige vurderinger evalueres løpende og er basert på historisk erfaring og forventninger om fremtidige hendelser som anses å være sannsynlige på balansetidspunktet.

Fortsatt uro i kapitalmarkedene har medført økt usikkerhet omkring noen av forutsetningene og forventningene som ligger til grunn for utarbeidelsen av de ulike regnskapsestimatene. Det forventes at 2013 også vil preges av en viss usikkerhet knyttet til utviklingen i norsk og internasjonal økonomi.

Tap på utlån og garantier

Bankens utlånsportefølje rescoring månedlig. Kunder med svak risikoklasse, betalingsmislighold, negativ migrering eller andre objektive kriterier vurderes med tanke på behov for individuell nedskrivning. Individuell nedskrivning beregnes som forskjellen mellom lånets bokførte verdi og nåverdien av diskontert kontantstrøm basert på effektiv rente på tidspunktet for første gangs beregning av spesifiserte tap.

Individuell nedskrivning av personmarkedsengasjement beregnes etter samme prinsipper. Vurdering av behov for nedskrivning gjøres for eksponeringer større enn 250.000 kroner som er misligholdt, eller hvor banken har annen objektiv informasjon. Nedskrivningsbehov estimeres med utgangspunkt i estimerte fremtidige kontantstrømmer. Det er usikkerhet i disse estimatene.

Gruppevis nedskrivninger beregnes for grupper av engasjement som har økende kredittisiko, men hvor det ikke er mulig å identifisere hvilket engasjement som vil medføre tap. Beregning foretas med utgangspunkt i økning i forventet tap for porteføljer som har migrert negativt siden innvilgelsestidspunktet.

Vurdering av individuelle og gruppemessige nedskrivninger vil alltid baseres på en betydelig grad av skjønn. Banken benytter historisk informasjon som grunnlag for å estimere nedskrivningsbehov.

Hvor sikkerhetsverdier er knyttet til spesielle objekter eller bransjer som er i krise, vil sikkerheter måtte realiseres i lite likvide markeder og vurdering av sikkerhetsverdier kan i slike tilfeller være beheftet med betydelig usikkerhet.

For hendelser som har inntruffet, men som ennå ikke har gitt utslag i bankens porteføljeovervåkingssystemer, estimeres gruppevis nedskrivningsbehov ved bruk av stresstestmodeller.

Se også note 2 Regnskapsprinsipper IFRS og note 6 Risikoforhold.

Virkelig verdi egenkapitalinteresser

Eiendeler som vurderes til virkelig verdi over resultatregnskapet vil i hovedsak være verdipapir som omsettes i et aktivt marked. Et aktivt marked er definert som et marked for omsetning av ensartede produkter hvor det normalt finnes villige kjøpere og selgere til en hver tid, og hvor prisene er tilgjengelige for allmennheten. Aksjer notert på en regulert markedsplass faller inn under definisjonen på et aktivt marked. Det kan være utfordringer knyttet til aksjer hvor det er stor forskjell mellom kjøps- og salgskurs, omtalt som spread, og hvor aksjen omsettes sjelden. Noen vesentlige aksjer vil være basert på interne verdivurderinger, transaksjonspriser eller eksterne analyser av selskapet. Slike aksjer vedsettes ved bruk av anerkjente verdsettelsesteknikker. Dette kan være bruk av diskonterte kontantstrømmer eller ved hjelp av sammenligningsprising hvor en benytter lignende selskaper som er børsnoterte og benytter multiplering for å fastslå verdien på det unoterte selskapet. Slike verdsettelse vil kunne være beheftet med usikkerhet. Eiendeler som klassifiseres som tilgjengelig for salg blir også vurdert til virkelig verdi med føring mot totalresultatet (Other Comprehensive Income). Markedsverdiene vil i hovedsak være basert på verdivurderinger eller siste kjente omsetning av aksjen. De aksjene som ikke lar seg verdivere med rimelig stor sikkerhet blir videreført til kostpris.

Virkelig verdi derivater

Virkelig verdi av derivater fremkommer vanligvis ved bruk av verdivurderingsmodeller der prisen på underliggende, eksempelvis renter og valuta, innhentes i markedet.

For opsjoner vil volatiliteter være enten observerte implisitte volatiliteter eller beregnede volatiliteter basert på historiske kursbevegelser for underliggende. I de tilfeller bankens risikoposisjon er tilnærmet nøytral, vil midtkurser bli anvendt. Med nøytral risikoposisjon menes eksempelvis at renterisiko innenfor et løpetidsbånd er tilnærmet null. Dersom dette ikke er tilfelle brukes den relevante kjøps- eller salgskurs for å vurdere nettoposisjonen. I den utstrekning markedsprisene som innhentes tar utgangspunkt i transaksjoner med lavere kredittisiko, vil dette hensyntas ved at den opprinnelige prisdifferansen målt mot slike transaksjoner med lavere kredittisiko amortiseres over løpetiden.

Immaterielle eiendeler

Nedskrivningstester av immaterielle eiendeler er i hovedsak basert på neddiskontering av forventede fremtidige kontantstrømmer. Det vil alltid være betydelig usikkerhet knyttet til kontantstrømestimer, og i noen tilfeller vil også metodene for tilordning av kontantstrømmer til ulike eiendeler være beheftet med usikkerhet.

Pensjoner

Netto pensjonsforpliktelser og årets pensjonskostnad er basert på en rekke estimer herunder; avkastning på pensjonsmidlene, fremtidig rente- og inflasjonsnivå, lønnsutvikling, turnover, utvikling i G. Også den generelle utviklingen i antall uføretrygdede og levealder er av stor betydning. Usikkerheten er i stor grad knyttet til bruttoforpliktelsen og ikke til den nettoforpliktelsen som fremkommer i balansen. Estimaterendringer som følge av endringer i nevnte parametere vil i stor utstrekning periodiseres over gjennomsnittlig gjenværende opptjeningstid og ikke belaste resultatregnskapet umiddelbart slik som andre estimaterendringer. Fra 1. januar 2008 er den ytelsesbaserte pensjonsordningen lukket for nye medlemmer. Konsernet tilbyr fra samme dato innskuddsordning for sine ansatte, noe som bidrar til å redusere omfanget av usikkerhet knyttet til konsernets pensjonsordning. Konsernet følger oppdatert veiledning om pensjonsforutsetninger fra Norsk Regnskapsstiftelse, justert for foretaksspesifikke forhold. Benyttede parametre fremgår av note om pensjoner.

Goodwill

Konsernet gjennomfører tester for å vurdere mulig verdifall på goodwill årlig eller ved indikasjon på verdifall. Vurderingen er basert på konsernets bruksverdi. Gjenvinnbart beløp fra kontantstrømgenererende enheter er fastsatt ved beregning av neddiskonterte fremtidige kontantstrømmer. Kontantstrømmene er basert på historisk inntjening og forventninger om fremtidige forhold og inkluderer antagelser og estimer om usikre forhold. Utfallet av nedskrivningstestene avhenger av anslag på avkastningskrav. Avkastningskravene er skjønnsmessig fastsatt på bakgrunn av tilgjengelig informasjon på balansedagen.

Ved nedskrivningstest av goodwill knyttet til Romsdals Fellesbank anses porteføljen å være integrert med bankens øvrige utlåns- og innskuddsvirksomhet, og laveste nivå for kontantgenererende enhet er fra og med 2009 morbanknivå. Det estimeres en netto kontantstrøm med utgangspunkt i inntjeningen i bankens utlåns- og innskuddsportefølje. Inntjeningen estimeres ut i fra snitt portefølje og margin samt snitt provisjonsinntekter. Det beregnes allokerte kostnader i henhold til morbankens kostnadsprosent i forhold til total forvaltningskapital. Det benyttes fem års snitt i beregningen da man mener dette gir det beste estimatet på fremtidige kontantstrømmer. Videre beregnes det et forventet tap på utlånsporteføljen (0,3 prosent).

Kontantstrømmen beregnes over 20 år og neddiskonteres med risikofri rente + risikopremie for lignede virksomheter (før skatt rente 11 prosent). Beregninger viser at verdien av neddiskonterte fremtidige kontantstrømmer overstiger balanseført goodwill med god margin.

Øvrige goodwill i konsernet beregnes ut i fra snitt inntjening i markedsområdet og neddiskonteres med risikofri rente + risikopremie for lignede virksomheter (14-15 prosent).

Oppkjøp

Oppkjøp av et annet selskap skal regnskapsføres etter oppkjøpsmetoden. Ved oppkjøpsmetoden skal det foretas en fullstendig merverdiallokering (Purchase Price Allocation - PPA) hvor kjøpesum allokteres til identifiserte eiendeler og forpliktelser i det oppkjøpte selskapet. Merverdier utover de som er allokert til identifiserte eiendeler og forpliktelser regnskapsføres som goodwill. Eventuelle mindreverdier skal, etter grundig vurdering, inntektsføres i resultatregnskapet i oppkjøpsåret (badwill). Oppkjøpsanalysen kan i henhold til IFRS 3 pkt 62 anses som foreløpig eller endelig.

Analysene inneholder både konkrete beregninger og bruk av beste skjønn for å komme frem til en mest mulig riktig virkelig verdi av de oppkjøpte selskapene på oppkjøpstidspunktet. Det er alltid knyttet noe usikkerhet til skjønnsmessige poster, men disse er etter beste evne underbygget av beregninger om forventede kontantstrømmer, sammenlignbare transaksjoner tidligere perioder mv. Se også note 39.

Selskap holdt for salg (IFRS 5)

SpareBank 1 SMNs strategi er at eierskap som følge av misligholdte engasjementer i utgangspunktet skal ha kort varighet, normalt ikke lengre enn ett år. Det jobbes kontinuerlig med salg av selskapene, og regnskapsmessig klassifiseres disse som holdt for salg ved enlinjes konsolidering. Se også note 38.

Overføring av låneporteføljer

Ved overføring av låneporteføljer til Eksportfinans og SpareBank 1 Boligkreditt og SpareBank 1 Næringskreditt vurderer konsernet om kriteriene for fraregning er oppfylt i henhold til IAS 39. Ved utgangen av regnskapsåret er alle overførte porteføljer fraregnet morbankens balanse. Se også note 9.

Note 4 - Segmentinformasjon

Ledelsen har vurdert hvilke segmenter som er rapporterbare med utgangspunkt i distribusjonsform, produkter og kunder. Det primære rapporteringsformatet tar utgangspunkt i eiendelenes risiko og avkastningsprofil og er delt opp i Privatmarked (inkludert selvstendige næringsdrivende), Bedriftsmarked, Markets og datterselskaper. Bankens egne investeringsaktiviteter er ikke et separat rapporterbart segment og fremkommer under posten "Øvrig virksomhet" sammen med aktiviteter som ikke lar seg allokere til Privatmarked, Bedriftsmarked, Markets eller datterselskaper.

Banken opererer i et geografisk avgrenset område og rapportering på geografiske sekundærsegmenter gir lite tilleggsm informasjon.

Viktige eiendelsklasser (utlån) er imidlertid fordelt geografisk i egen note under utlån.

2012 (mill. kr)	PM	BM	SpareBank 1 SMN Markets	Eiendoms- megler 1	SpareBank 1 SMN Finans	Allegro Finans	SpareBank 1 SMN Regnskap	Øvrig virksomhet 4)	Totalt
Resultatregnskap									
Netto renteinntekter	540	905	-21	5	118	1	0	-70	1.477
Renter av anvendt kapital	11	98	4	-	-	-	-	-113	
Sum renteinntekter	552	1.003	-18	5	118	1	0	-183	1.477
Netto provisjons- og andre inntekter 1)	484	137	24	336	-14	11	100	61	1.139
Netto avkastning på finansielle investeringer 3)	1	34	87	-	-	-	2	342	467
Sum inntekter	1.037	1.174	93	341	104	12	102	220	3.083
Sum driftskostnader	653	399	94	265	40	15	88	98	1.654
Resultat før tap	384	775	-1	76	64	-4	14	122	1.430
Tap på utlån og garantier 2)	1	45	-	-	7	-	-	5	58
Resultat før skatt inkl. res. virksomhet holdt for salg	383	731	-1	76	56	-4	14	117	1.371
EK avkastning	22,6 %	13,8 %	-0,4 %						11,7 %

Egenkapitalavkastningen i Privatmarked, Bedriftsmarked og SpareBank 1 SMN Markets er regnet av virksomhetens anvendte kapital gjennom året. Fra og med 2012 reflekterer kapitalanvendelsen bankens målsetning om en kjernekapital på 11 %. Dette er også omregnet for 2011 slik at tallene er sammenlignbare.

Balanse

Utlån til kunder	58.892	40.671	-	-	3.145	-	-	2.201	104.909
Herav overført Boligkreditt	-28.029	-976	-	-	-	-	-	-	-29.966
Individuell nedskrivning utlån	-28	-101	-	-	-15	-	-	-	-144
Gruppenedskrivning utlån	-	-	-	-	-16	-	-	-278	-295
Andre eiendeler	391	873	-	70	-2.905	6	20	34.961	33.415
Sum eiendeler	31.225	40.467	-	70	208	6	20	35.924	107.919
Innskudd fra og gjeld til kunder	22.440	27.064	-	-	-	29	14	2.705	52.252
Annen gjeld og egenkapital	8.784	13.403	-	70	208	-23	6	33.218	55.667
Sum egenkapital og gjeld	31.225	40.467	-	70	208	6	20	35.924	107.919

2011 (mill. kr)	PM	BM	SpareBank 1 SMN Markets	Eiendoms- megler 1	SpareBank 1 SMN Finans	Allegro Finans	SpareBank 1 SMN Regnskap	Øvrig virksomhet 4)	Totalt
Resultatregnskap									
Netto renteinntekter	511	782	10	5	94	1	-0	-11	1.391
Renter av anvendt kapital	16	128	5	-	-	-	-	-149	-
Sum renteinntekter	527	910	15	5	94	1	-0	-160	1.391
Netto provisjons- og andre inntekter 1)	337	133	24	308	-1	12	79	27	919
Netto avkastning på finansielle investeringer 3)	8	36	64	-0	-1	-	-	371	478
Sum inntekter	872	1.079	103	313	92	12	79	238	2.789
Sum driftskostnader	608	351	94	237	50	18	74	50	1.482
Resultat før tap	264	728	9	76	42	-5	5	189	1.306
Tap på utlån og garantier 2)	7	5	-	-	15	-	-	-0	27
Resultat før skatt inkl. res. virksomhet holdt for salg	256	724	9	76	27	-5	5	189	1.279
EK avkastning	16,8 %	13,9 %	3,4 %						12,8 %
Balanse									
Utlån til kunder	52.055	38.655	-	-	2.941	-	0	1.580	95.232
Herav overført Boligkreditt	-21.079	-257	-	-	-	-	-	-790	-22.126
Individuell nedskrivning utlån	-31	-120	-	-	-22	-	-	0	-172
Gruppenedskrivning utlån	-	-	-	-	-16	-	-	-273	-290
Andre eiendeler	265	609	-	146	-2.461	17	18	30.216	28.812
Sum eiendeler	31.210	38.888	-	146	443	17	19	30.732	101.455
Innskudd fra og gjeld til kunder	21.185	25.345	-	-	-	-	-	1.340	47.871
Annen gjeld og egenkapital	10.025	13.543	-	146	443	17	18	29.392	53.584
Sum egenkapital og gjeld	31.210	38.888	-	146	443	17	19	30.733	101.455

1) En del av kapitalmarkedsinntektene (Markets) er fordelt på Privatmarked og Bedriftsmarked.

2) Gruppevis nedskrivninger er for morbank ikke fordelt på Privatmarked og Bedriftsmarked i posten "Tap på utlån og garantier".

3) Spesifikasjon av netto avkastning på finansielle investeringer:

(mill. kr)	2012	2011
Inntekter av eierinteresser	264	290
Herav SpareBank 1 Gruppen	94	96
Herav BN Bank	72	89
Herav Bank 1 Oslo Akershus	26	15
Herav SpareBank 1 Boligkreditt	44	16
Herav SpareBank 1 Næringskreditt	8	9
Herav Polaris Media	-14	23
Kursgevinst og utbytte av aksjer	21	101
Herav SpareBank 1 SMN Invest	-9	92
Kursgevinst øvrige verdipapirer	56	-10
Kursgevinst SMN Markets eks. aksjer	126	96
Netto avkastning på finansielle eiendeler	467	478

4) "Øvrig virksomhet" består av bankens egne investeringsaktiviteter som ikke lar seg allokere til Privatmarked, Bedriftsmarked, Markets eller datterselskaper. Her inngår resultatandeler fra tilknyttede selskap og felleskontrollert virksomhet, samt bankens datterselskaper som ikke rapporteres som egne segmenter. Se også note 38.

Note 5 - Kapitaldekning og kapitalstyring

Det ble innført nye kapitaldekningsregler i Norge fra 1. januar 2007 (Basel II - EUs nye direktiv for kapitaldekning). SpareBank 1 SMN søkte og fikk tillatelse fra Finanstilsynet til å benytte interne målemetoder (Internal Rating Based Approach - Foundation) for kredittrisiko fra 1. januar 2007. Dette gjør det lovbestemte minimumskravet til kapitaldekning mer risikosensitivt, slik at kapitalkravet i større grad vil samsvare med risikoen i underliggende porteføljer. Bruk av IRB stiller omfattende krav til bankens organisering, kompetanse, risikomodeller og risikostyringssystemer. Overgangsregler er gitt i forskrift fra Finanstilsynet hvor IRB-banker ikke ennå vil få full effekt av reduserte regulatoriske kapitalkrav. Fra og med 2009 ble det tillatt en reduksjon av risikovektet beregningsgrunnlag med 20 prosent.

Ansvarlige lån har prioritet etter all annen gjeld. Tidsbegrenset ansvarlig lån kan ikke tilsvare et høyere beløp enn 50 prosent av kjernekapitalen i kapitaldekningen, mens evigvarende ansvarlige lån ikke kan tilsvare et høyere beløp enn 100 prosent av kjernekapitalen. Ansvarlige lån klassifiseres som forpliktelse i balansen og måles til amortisert kost slik som andre langsiktige lån.

En fondsobligasjon (hybridkapital) er en obligasjon med en pålydende rente, men banken har ikke plikt til å betale ut renter i en periode hvor det ikke utbetales utbytte, og investor har heller ikke senere krav på renter som ikke er utbetalt, dvs. rentene akkumuleres ikke. Fondsobligasjon er godkjent som et element i kjernekapitalen innen en ramme på 15 prosent av samlet kjernekapital. Finanstilsynet kan kreve at fondsobligasjonene skrives ned proporsjonalt med egenkapitalen dersom bankens kjernekapitaldekning faller under fem prosent eller samlet kapitaldekning faller under seks prosent. Nedskrevne beløp på fondsobligasjonene skal være skrevet opp før det kan utbetales utbytte til aksjonærene eller egenkapitalen skrives opp. Fondsobligasjoner føres som annen langsiktig gjeld til amortisert kost.

For detaljert informasjon om ansvarlige lån og fondsobligasjoner, se note 37 Ansvarlig lånekapital og fondsobligasjonslån.

Morbank			Konsern		
2011	2012	(mill. kr)	2012	2011	
2.373	2.597	Egenkapitalbevis	2.597	2.373	
-0	-0	- Egne egenkapitalbevis	-0	-0	
183	895	Overkursfond	895	183	
1.457	1.889	Utjevningfond	1.889	1.457	
2.611	2.944	Grunnfondskapital	2.944	2.611	
190	195	Avsatt utbytte	195	190	
40	30	Avsatt gaver	30	40	
70	106	Fond for urealiserte gevinster	123	85	
-	0	Annen egenkapital inklusive minoritetsinteresser	1.370	1.409	
6.924	8.656	Sum balanseført egenkapital	10.042	8.348	
-447	-447	Utsatt skatt, goodwill og andre immaterielle eiendeler	-674	-692	
-	-	Andel av fond for urealiserte gevinster i tilknyttede selskap	57	64	
-230	-225	Fradrag for avsatt utbytte og gaver	-238	-230	
-387	-448	50 % fradrag ansvarlig kapital i andre finansinstitusjoner	-2	-	
-137	-165	50 % fradrag i forventet tap IRB fratrukket tapsavsetninger	-179	-147	
-	-	50 % kapitaldekningsreserve	-703	-656	
-	-55	Overfinansiering pensjonsforpliktelse	-49	-	
5.724	7.316	Sum ren kjernekapital	8.254	6.687	
956	918	Fondsobligasjoner, hybridkapital	1.103	1.170	
6.680	8.234	Sum kjernekapital	9.357	7.856	
		Tilleggskapital utover kjernekapital			
-	-	Fondsobligasjon, hybridkapital utover 15%	31	-	
326	312	Evigvarende ansvarlig kapital	312	328	
1.409	1.810	Tidsbegrenset ansvarlig kapital	2.127	1.674	
-387	-448	50 % fradrag ansvarlig kapital i andre finansinstitusjoner	-2	-	
-137	-165	50 % fradrag i forventet tap IRB fratrukket tapsavsetninger	-179	-147	
-	-	50 % kapitaldekningsreserve	-703	-656	
1.211	1.509	Sum tilleggskapital	1.586	1.199	
7.891	9.742	Netto ansvarlig kapital	10.943	9.055	

		Minimumskrav ansvarlig kapital Basel II		
1.456	1.654	Engasjement med spesialiserte foretak	1.654	1.456
1.313	1.470	Engasjement med øvrige foretak	1.470	1.313
40	39	Engasjement med massemarked SMB	42	42
324	316	Engasjement med massemarked personer	560	513
31	28	Engasjement med øvrig massemarked	30	33
653	1.118	Egenkapitalposisjoner	-	-
3.818	4.625	Sum kredittrisiko IRB	3.756	3.358
182	205	Gjeldsrisiko	205	182
49	14	Egenkapitalrisiko	15	16
-	-	Valutarisiko	-	-
293	315	Operasjonell risiko	420	400
653	553	Engasjementer beregnet etter standardmetoden	2.074	2.184
-65	-75	Fradrag	-120	-111
-	-	Overgangsordning	246	-
4.930	5.637	Minimumskrav ansvarlig kapital	6.596	6.027
61.625	70.468	Beregningsgrunnlag	82.446	75.338
		Kapitaldekning		
9,3 %	10,4 %	Ren kjernekapitaldekning	10,0 %	8,9 %
10,8 %	11,7 %	Kjernekapitaldekning	11,3 %	10,4 %
12,8 %	13,8 %	Kapitaldekning	13,3 %	12,0 %

Note 6 - Risikoforhold

Risikostyring

SpareBank 1 SMN har som mål å opprettholde en moderat risikoprofil, og å ha en så høy kvalitet i sin risikoppfølging at ingen enkelthendelser skal kunne skade bankens finansielle stilling i alvorlig grad. Bankens risikoprofil er kvantifisert gjennom mål for rating, konsentrasjon, risikjustert avkastning, tapsgrader, forventet tap, nødvendig økonomisk kapital samt regulatorisk kapitaldekning.

Prinsippene for risikostyring i SpareBank 1 SMN er fastsatt i bankens risikostyringspolicy. Banken legger stor vekt på å identifisere, måle, styre og følge opp sentrale risikoer for å sikre at konsernet utvikler seg i tråd med vedtatt risikoprofil og strategier.

Risikostyringen i konsernet skal støtte opp under konsernets strategiske utvikling og måloppnåelse. Risikostyringen skal videre sikre finansiell stabilitet og forsvarlig formuesforvaltning. Dette skal oppnås gjennom:

- en sterk organisasjonskultur som kjennetegnes av høy bevissthet om risikostyring
- en god forståelse av hvilke risikoer som driver inntjeningen og risikokostnadene, og gjennom dette å skape et bedre beslutningsgrunnlag
- å tilstrebe en optimal kapitalanvendelse innenfor vedtatt forretningsstrategi
- å unngå uventede negative hendelser som kan være ødeleggende for konsernets drift og omdømme i markedet

Konsernets risiko tallfestes blant annet gjennom beregninger av forventet tap og behov for risikjustert kapital (økonomisk kapital) for å kunne dekke uventede tap.

Forventet tap beskriver det beløpet man statistisk må forvente å tape i en tolv måneders periode. Risikjustert kapital beskriver hvor mye kapital konsernet mener det trenger for å dekke den faktiske risikoen konsernet har påtatt seg. Styret har vedtatt at den risikjusterte kapitalen skal dekke 99,9 prosent av alle mulige uventede tap. Det er lagt til grunn statistiske metoder for beregning av forventet tap og for risikjustert kapital, men beregningen forutsetter likevel i noen tilfeller bruk av ekspertvurderinger. For risikotyper hvor det ikke finnes anerkjente metoder for å beregne kapitalbehov, legger banken vekt på å definere rammer for styring av risikoen som sikrer at sannsynligheten for at en hendelse inntreffer er svært lav. For ytterligere detaljer vises det til bankens Pilar III-rapportering som er tilgjengelig på bankens hjemmesider.

Konsernets overordnede risikoeksponering og risikoutvikling følges opp gjennom periodiske risikoreporter til administrasjonen og styret. Overordnet risikoovervåking og rapportering foretas av Risk Management, som er uavhengig av de enkelte forretningsområdene i konsernet.

Kredittrisiko

Kredittrisiko er risikoen for tap som følge av at kunder eller motparter ikke har evne eller vilje til å oppfylle sine forpliktelser overfor konsernet. Konsernet er eksponert for kredittrisiko gjennom alle sine fordringer på kunder og motparter. Hovedsakelig er konsernet eksponert gjennom ordinær utlånsvirksomhet og leasingaktiviteter, men i tillegg er konsernets kredittrisiko knyttet til likviditetsreserveporteføljen samt gjennom motpartsrisiko som oppstår gjennom rente- og valutaderiverater.

Kredittrisiko knyttet til konsernets utlånsvirksomhet utgjør konsernets største risikoområde. Gjennom den årlige revisjonen av bankens kredittstrategi konkretiserer styret bankens risikoappetitt gjennom fastsettelse av mål og rammer for bankens kredittportefølje. Bankens kredittstrategi og kredittpolicy er utledet av bankens hovedstrategi, og inneholder retningslinjer for risikoprofilen herunder maksimalt forventet tap (EL) for henholdsvis Privatmarked og Bedriftsmarked, maksimal misligholdssannsynlighet i porteføljen (PD) og maksimal økonomisk kapital (UL) allokert til kredittvirksomheten.

Konsentrasjonsrisiko styres ved fordeling mellom Privatmarked og Bedriftsmarked, begrensning i størrelse på utlån og tap gitt mislighold på enkeltengasjement, rammer for maksimal eksponering samt anvendelse av økonomisk kapital innenfor bransjer samt egne krav til maksimal eksponering, kredittkvalitet og antall engasjement over ti prosent av ansvarlig kapital.

Etterlevelse av kredittstrategi og styrevedtatte rammer overvåkes løpende av Risk Management og rapporteres kvartalsvis til styret.

Bankens risikoklassifiseringssystem er utviklet for å kunne styre bankens utlånsportefølje i tråd med bankens kredittstrategi og for å sikre den risikjusterte avkastningen. Styret delegerer kredittfullmakt til konsernsjef og divisjonsdirektørene. Konsernsjef kan videre delegerer fullmakter under divisjonsledernivå. Utlånsfullmaktene er gradert i forhold til engasjementstørrelse og risikoprofil.

Banken har en egen avdeling for kredittstøtte som tar over behandlingen av kunder hvor det er åpenbart, eller anses overveiende sannsynlig, at kunden ikke vil kunne betjene sine forpliktelser uten at det iverksettes tiltak ut over ordinær oppfølging.

Banken bruker kredittmodeller for risikoklassifisering, risikoprising og porteføljestyling. Risikoklassifiseringssystemet baserer seg på følgende hovedkomponenter:

1. Misligholdssannsynlighet (PD)

Bankens kredittmodeller er basert på statistiske beregninger av misligholdssannsynlighet. Beregningene er basert på scoringsmodeller som tar hensyn til finansiell stilling samt interne og eksterne adferdsdata. Modellene er delvis Point In Time-orienterte, og reflekterer misligholdssannsynligheten i løpet av de neste tolv månedene under de gjeldende konjunkturførhold. For å kunne gruppere kundene etter misligholdssannsynlighet benyttes det ni risikoklasser. I tillegg har banken to risikoklasser for kunder med misligholdte og/eller nedskrevne engasjement.

Modellene valideres minimum årlig både med hensyn på evne til å rangere kundene samt å estimere PD-nivå. Valideringsresultatene bekrefter at modellens treffsikkerhet er innenfor interne mål og internasjonale anbefalinger.

2. Eksponering ved mislighold (EAD)

EAD er en beregnet størrelse på eksponeringen ved et fremtidig misligholdstidspunkt. For trekkrettigheter benyttes en konverteringsfaktor (KF) for å anslå hvor mye av nåværende ubenyttet ramme som vil være trukket opp ved et fremtidig misligholdstidspunkt. For garantier benyttes KF til å estimere hvor mye av avgitte garantier som vil bli gjort gjeldende. KF valideres månedlig for trekkrettigheter innenfor Privatmarked og Bedriftsmarked. Bankens EAD-modell tar hensyn til ulikheter både mellom produkter og kundetyper.

3. Tap gitt mislighold (LGD)

Banken estimerer tapsgrad for hvert lån basert på forventet tilfriskningsgrad, realisasjonsverdi (RE-verdi) på underliggende sikkerhetsverdier, gjenvinningsgrad på usikret del av lånene samt direkte kostnader ved inndrivelse. Verdiene fastsettes etter faste modeller og faktiske realisasjonsverdier valideres for å teste modellenes pålitelighet.

De tre overnevnte parametrene (PD, EAD og LGD) danner grunnlaget for konsernets porteføljeklassifisering og statistisk beregning av forventet tap (EL) og behov for nødvendig økonomisk kapital/risikojustert kapital (UL).

Motpartsrisiko

Motpartsrisiko i derivathandel styres gjennom bruk av ISDA og CSA-avtaler mot de finansinstitusjonene som er de mest brukte motpartene. ISDA regulerer oppgjør mellom finansielle motparter. CSA-avtalene begrenser maksimal eksponering gjennom markedsevaluering av porteføljen og margininnbetaling når verdiendringen i porteføljen overstiger maksimal avtalt ramme eller minimum overføringsbeløp. Banken vil fortsette å inngå CSA-avtaler mot finansielle motparter for å styre motpartsrisikoen.

SpareBank 1 SMN jobber aktivt for å gjennomføre ytterligere tiltak for å redusere motpartsrisiko ved å inngå avtale med en eller flere sentrale motparter. Dette vil i fremtiden reguleres gjennom lovkrav, det kommende EMIR-regulativet. Dette vil medføre at SpareBank 1 SMN vil klare sine derivater med finansielle motparter og større kundehandler gjennom en sentral motpart og ha motpartsrisiko mot denne i stedet for den enkelte motpart. Det vil bli foretatt daglig avregning mot sentral motpart.

For kunder sikres motpartsrisikoen gjennom bruk av kontantdepot eller andre sikkerheter som til en hver tid skal overstige markedsverdien av kundens portefølje. Det er etablert egne rutiner for innkalling av ytterligere sikkerheter eller lukking av posisjoner dersom markedsverdiene overstiger 80 prosent av sikkerhetene.

Markedsrisiko

Markedsrisiko er risikoen for tap som følge av endringer i observerbare markedspriser som renter, valutakurser og verdipapirkurser.

Markedsrisiko oppstår i SpareBank 1 SMN hovedsakelig i forbindelse med bankens investeringer i obligasjoner, sertifikater og aksjer, og som følge av aktiviteter som utføres for å understøtte bankdriften, som finansiering, rente- og valutahandel. Kundeaktivitet generert gjennom bankens Markets-avdeling samt SpareBank 1 Markets anvendelse av bankens balanse, påvirker også bankens markedsrisiko.

Styringen av markedsrisiko skjer gjennom rammer for blant annet investeringer i aksjer, obligasjoner og posisjoner i rente- og valutamarkedene.

Konsernet definerer rammer for eksponering i egenkapitalinstrumenter med utgangspunkt i stresstester basert på Finanstilsynets scenarier. Rammene gjennomgås minst årlig og vedtas årlig av bankens styre. Etterlevelse av rammene overvåkes av avdeling for Risk Management, og status rapporteres månedlig. Rammene ligger godt innenfor de maksimalgrenser myndighetene har fastlagt.

Renterisiko er risikoen for tap som oppstår ved endringer i rentenivået. Renterisiko oppstår hovedsakelig fra fastrenteutlån og finansiering i fastrentepapirer. Renterisikoen for alle renteposisjoner kan uttrykkes ved å se på endringen i verdien på renteinstrumentene ved en

renteendring på ett basispunkt (0,01 prosentpoeng). Konsernet benytter analyser som viser effekten av nevnte renteendring for ulike løpetidsbånd, og det er egne rammer for renteeksponering innenfor hvert løpetidsbånd og samlet. Rentebindingen på konsernets instrumenter er i all hovedsak kort, og konsernets renterisiko er lav til moderat.

Valutakursrisiko er risikoen for tap som har bakgrunn i endringer i valutakursene. Konsernet måler valutarisikoen ut fra nettoposisjoner i de ulike valutasortene. Rammene for valutakursrisiko er uttrykt ved rammer for maksimal aggregert valutaposisjon og maksimal posisjon i enkeltvaluta. Valutarisikoen vurderes som lav.

Kursrisiko verdipapirer er risikoen for tap som oppstår ved endringer i verdien på obligasjoner, sertifikater og egenkapitalpapirer som konsernet har investert i. Konsernets risikoeksponering mot denne formen for risiko er regulert gjennom rammer for maksimale investeringer i de ulike porteføljene.

Likviditetsrisiko

Likviditetsrisiko er risikoen for at konsernet ikke er i stand til å refinansiere sin gjeld eller ikke har evnen til å finansiere økninger i eiendeler.

Innskudd fra kunder er bankens viktigste finansieringskilde, per 31. desember 2012 var innskuddsdekningen 70 prosent mot 65 prosent per 31. desember 2011 (konserntall).

Banken reduserer sin likviditetsrisiko gjennom en spredning av innlån på ulike markeder, innlånskilder, løpetider og instrumenter samt ved bruk av langsiktige innlån. En for stor grad av konsentrasjon i forfall øker sårbarheten for refinansiering. Denne risikoen er søkt begrenset gjennom definerte rammer.

Finansavdelingen i banken er ansvarlig for konsernets finansiering og likviditetsstyring. Etterlevelse av rammer overvåkes av avdeling for Risk Management, og status rapporteres månedlig til styret. Konsernet styrer sin likviditet samlet ved at finansavdelingen både har ansvaret for å finansiere banken og datterselskapene.

Styringen tar utgangspunkt i konsernets overordnede likviditetsstrategi som blir gjennomgått og vedtatt av styret minimum årlig. Likviditetsstrategien gjenspeiler konsernets moderate risikoprofil. Som en del av strategien er det også utarbeidet en beredskapsplan for håndtering av likviditetssituasjonen i perioder med urolige kapitalmarkeder med både bankspesifikke, systemmessige krisescenarier og en kombinasjon av disse. Banken har som mål å kunne overleve i tolv måneder med moderat vekst uten ny ekstern finansiering. I tillegg skal banken klare en overlevelse på 30 dager i det mest ekstreme krisescenariet. I et slikt scenarie kan kun bankens beholdning av høy-likvide aktiva anvendes.

De kvantitative likviditetskravene som er forventet å gjøres gjeldende fra 2015 Liquidity Coverage Ratio (LCR) og gjeldende fra 2018, Net Stable Funding Ratio (NSFR), overvåkes og rapporteres av Risk Management. SpareBank 1 SMN har per dags dato ikke etablert noen konkrete rammer for måltallene.

Uroen i de internasjonale og nasjonale finansmarkedene har preget fundingsituasjonen for de fleste aktører også i 2012. I starten av 2012 var prisene på finansiering i verdipapirmarkedene høye. I løpet av året har finansieringskostnaden målt som risikopåslag over NIBOR falt. Effekten var særlig stor etter juli da man øynet et større håp for løsning av eurokrisen. Tilgangen til finansiering har fungert tilfredsstillende i 2012.

Konsernets likviditetssituasjon per 31. desember 2012 vurderes som tilfredsstillende.

Operasjonell risiko

Operasjonell risiko kan defineres som risikoen for tap som følge av:

- Mennesker: brudd på rutiner/retningslinjer, manglende kompetanse, uklar policy, strategi eller rutiner, interne misligheter
- Systemer: svikt i IKT og andre systemer
- Eksterne årsaker: kriminalitet, naturkatastrofer, andre eksterne årsaker

Operasjonell risiko er en risikokategori som fanger opp alt det vesentlige av kostnader forbundet med kvalitetsbrister i bankens løpende virksomhet.

Styring av operasjonell risiko har fått økt betydning i finansnæringen gjennom de senere årene. Faktorer som spiller inn er internasjonalisering, en sterk teknologisk utvikling og stadig økende krav fra både kunder, myndigheter og andre interessegrupper. Internasjonalt har mange betydelige tapshendelser i finansnæringen hatt sin bakgrunn i svikt innenfor dette risikoområdet.

Identifisering, styring og kontroll av operasjonell risiko er en integrert del av lederansvaret på alle nivå i SpareBank 1 SMN. Ledernes viktigste hjelpemidler i arbeidet er faglig innsikt og lederkompetanse samt handlingsplaner, kontrollrutiner og gode oppfølgingssystemer. Et systematisk arbeid med risikovurderinger bidrar også til økt kunnskap og bevissthet om aktuelle forbedringsbehov i egen enhet. Eventuelle svakheter og forbedringstiltak rapporteres oppover i organisasjonen.

SpareBank 1 SMN legger vekt på fullmaktstrukturer, gode rutinebeskrivelser og godt definerte ansvarsforhold gjennom leveranseavtaler mellom de ulike divisjonene som elementer i et rammeverk for å håndtere den operasjonelle risikoen.

Banken har tatt i bruk et eget registrerings- og oppfølgingsverktøy (Risiko Informasjonssystem) for bedre struktur og oppfølging av risiko, hendelser og forbedringsområder i konsernet.

Operasjonelle tap rapporteres periodisk til styret.

Styret mottar årlig en uavhengig vurdering fra intern revisjon og ansvarlig revisor på konsernets risiko og om internkontrollen virker hensiktsmessig og er betryggende.

For ytterligere informasjon vises til kapitlet Risiko- og kapitalstyring samt følgende noter:

Note 13: Maksimal kreditteksponering, ikke hensyntatt pantstillelser

Note 15: Markedsrisiko knyttet til renterisiko

Note 16: Markedsrisiko knyttet til valutaeksponering

Note 7 - Kredittinstitusjoner - fordringer og gjeld

Morbank		Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner (mill. kr)	Konsern	
2011	2012		2012	2011
3.962	4.982	Utlån og fordringer uten avtalt løpetid eller oppsigelsestid	2.375	1.486
1.070	637	Utlån og fordringer med avtalt løpetid eller oppsigelsestid	637	1.070
5.033	5.619	Sum	3.012	2.557
Spesifikasjon på de vesentligste valutasorter				
52	55	USD	55	52
17	1.455	EUR	1.455	17
22	22	ISK	22	22
4.921	3.847	NOK	1.240	2.445
20	240	Andre	240	20
5.033	5.619	Sum	3.012	2.557
3,4 %	3,1 %	Gjennomsnittlig rente	2,5 %	2,7 %
Gjeld til kredittinstitusjoner				
2011	2012	(mill. kr)	2012	2011
2.624	2.521	Lån og innskudd uten avtalt løpetid eller oppsigelsestid	2.521	2.624
3.608	2.616	Lån og innskudd med avtalt løpetid eller oppsigelsestid	2.616	3.608
6.232	5.137	Sum	5.137	6.232
2.886	2.273	Innlån statsforvaltning vedørende bytteordning med avtalt løpetid eller oppsigelsestid	2.273	2.886
2.886	2.273	Sum	2.273	2.886
9.118	7.410	Sum	7.410	9.118
Spesifikasjon av gjeld på de vesentligste valutasorter				
556	706	USD	706	556
358	225	EUR	225	358
7.837	6.064	NOK	6.064	7.837
366	415	Andre	415	366
9.118	7.410	Sum	7.410	9.118
2,9 %	2,2 %	Gjennomsnittlig rente	2,2 %	2,9 %

Innskudd og utlån fra/til kredittinstitusjoner har i hovedsak flytende rente.

Gjennomsnittrenten er beregnet med utgangspunkt i renteinntekt/rentekostnad i forhold til beholdningskontienes gjennomsnittssaldo for det aktuelle år. Dog begrenset til beholdning i konti i valuta NOK.

Note 8 - Utlån til og fordringer på kunder

Morbank			Konsern	
2011	2012	(mill. kr)	2012	2011
Utlån fordelt på fordringstype				
-	-	Leiefinansieringsavtaler (finansiell lease)	1.901	1.920
10.697	10.250	Kasse-/drifts- og brukskreditter	10.250	10.697
3.065	3.759	Byggelån	3.153	2.486
57.030	58.455	Nedbetalingslån	59.639	58.001
70.793	72.464	Brutto utlån og fordringer på kunder	74.943	73.105
-424	-407	Nedskrivninger	-439	-462
70.369	72.057	Utlån og fordringer på kunder	74.504	72.643
Utlån fordelt på markeder				
32.165	32.618	Lønnstakere	33.828	33.141
38.565	39.760	Næringsfordelt	41.002	39.872
63	86	Offentlig	113	92
70.793	72.464	Brutto utlån og fordringer på kunder	74.943	73.105
-424	-407	Nedskrivninger	-439	-462
70.369	72.057	Utlån og fordringer på kunder	74.504	72.643
Herav ansvarlig lånekapital				
48	48	Ansvarlig kapital i øvrige finansinstitusjoner	48	48
48	48	Ansvarlig lånekapital bokført under utlån	48	48
Herav				
572	565	Utlån til ansatte	713	715
I tillegg				
22.126	29.348	Utlån overført til SpareBank 1 Boligkreditt AS	29.348	22.126
693	848	- herav utlån til ansatte	1.069	869
-	618	Utlån overført til SpareBank 1 Næringskreditt AS	618	-

Rentesubsidiering ved utlån til ansatte inngår i rentenetto. Lånerenten til ansatte er 75 prosent av beste boliglånsrente til øvrige kunder.

Fordeling på risikogrupper

Banken beregner misligholdssannsynlighet for alle kunder i utlånsporteføljen på innvilgelsestidspunkt. Misligholdssannsynligheten beregnes på grunnlag av nøkkeltall knyttet til inntjening, tæring og adferd. Misligholdssannsynligheten benyttes som grunnlag for nøkkeltall for risikoklassifisering av kunden. I tillegg benyttes risikoklassen for å klassifisere hver enkelt kunde i en risikogruppe. Se note 12 for inndeling av risikoklasser.

Kundene rescores månedlig i bankens porteføljestyringsystem.

Engasjement består av brutto utlån, totale garantiforpliktelser, ubenyttede kreditter og totale rembursforpliktelser.

Engasjementsoppfølging gjøres ut ifra engasjementets størrelse, risiko og migrering. Risikoprising av næringslivsengasjement gjøres med bakgrunn i forventet tap og nødvendig økonomisk kapital for det enkelte engasjement. Forventet årlig gjennomsnittlig netto tap er beregnet for de neste tolv måneder. Forventet tap ligger innenfor de styrevedtatte rammene for maksimalt forventet tap.

Gruppevis nedskrivninger beregnes med utgangspunkt i kunder som har migrert negativt siden innvilgelsestidspunktet, men hvor det ikke er foretatt individuell nedskrivning. Bankens benytter makrobaserte stresstester for å estimere nedskrivningsbehov knyttet til objektive hendelser som ikke har gitt utslag i porteføljekvalitet på måletidspunktet. Historikk er omarbeidet i samsvar med nye beregninger for estimert mislighold. Jf. note 6 Risikoforhold, i avsnitt om misligholdssannsynlighet.

Morbank			Konsern	
2011	2012	Engasjement fordelt på risikogruppe	2012	2011
39.296	38.451	Laveste risiko	38.760	39.478
20.185	23.748	Lav risiko	24.474	20.891
21.743	19.483	Middels risiko	20.241	22.177
2.063	2.994	Høy risiko	3.344	2.494
1.811	2.059	Høyeste risiko	2.406	2.168
463	417	Mislighold*	517	542
85.561	87.152	Sum totalt engasjement fordelt på risikogruppe	89.744	87.750

Morbank			Konsern	
2011	2012	Brutto utlån fordelt på risikogruppe	2012	2011
32.390	32.491	Laveste risiko	32.792	32.571
16.826	19.825	Lav risiko	20.517	17.524
17.496	15.328	Middels risiko	16.035	18.069
1.903	2.451	Høy risiko	2.791	2.329
1.723	1.976	Høyeste risiko	2.315	2.078
455	394	Mislighold *	494	534
70.793	72.464	Sum brutto utlån fordelt på risikogruppe	74.943	73.105

*) Engasjement med individuell nedskrivning har risikogruppe mislighold

Morbank			Konsern	
2011	2012	Forventet årlig gjennomsnittlig tap fordelt på risikogruppe	2012	2011
5	6	Laveste risiko	6	5
17	23	Lav risiko	23	18
77	50	Middels risiko	52	79
20	33	Høy risiko	35	23
47	26	Høyeste risiko	33	53
25	17	Mislighold	23	34
190	155	Sum forventet årlig gj.snittlig netto tap fordelt på risikogrupper	173	211

Banken overfører godt sikrede boliglån til SpareBank 1 Boligkreditt, og godt sikrede næringslån til SpareBank 1 Næringskreditt. Dette er et tiltak for å sikre langsiktig finansiering på konkurransemessige vilkår. Provisjonen (margin) av disse lånene blir inntektsført i resultatregnskapet under provisjonsinntekter. Tabellen nedenfor viser risikoklassifiseringen av disse engasjementene.

Morbank			Konsern	
2011	2012	Engasjement overført SpareBank 1 Boligkreditt	2012	2011
21.681	29.420	Laveste risiko	29.420	21.681
2.409	3.228	Lav risiko	3.228	2.409
596	868	Middels risiko	868	596
136	144	Høy risiko	144	136
76	115	Høyeste risiko	115	76
2	13	Mislighold	13	2
24.901	33.789	Sum totalt engasjement fordelt på risikogruppe	33.789	24.901

Morbank			Konsern	
2011	2012	Brutto utlån overført SpareBank 1 Boligkreditt	2012	2011
18.927	25.013	Laveste risiko	25.013	18.927
2.393	3.199	Lav risiko	3.199	2.393
593	863	Middels risiko	863	593
136	144	Høy risiko	144	136
76	115	Høyeste risiko	115	76
2	13	Mislighold	13	2
22.126	29.348	Sum brutto utlån fordelt på risikogruppe	29.348	22.126

Morbank			Konsern	
2011	2012	Engasjement overført SpareBank 1 Næringskreditt	2012	2011
-	150	Laveste risiko	150	-
-	157	Lav risiko	157	-
-	311	Middels risiko	311	-
-	618	Sum totalt engasjement fordelt på risikogruppe	618	-

Morbank			Konsern	
2011	2012	Brutto utlån overført SpareBank 1 Næringskreditt	2012	2011
-	150	Laveste risiko	150	-
-	157	Lav risiko	157	-
-	311	Middels risiko	311	-
-	618	Sum brutto utlån fordelt på risikogruppe	618	-

Fordeling på sektor og næring

Morbank			Konsern	
2011	2012	Engasjement fordelt på sektor og næring	2012	2011
34.864	34.433	Lønnstakere o.l	35.674	35.851
830	568	Offentlig forvaltning	595	859
5.532	6.974	Jordbruk, skogbruk, fiske og fangst	7.144	5.724
3.112	3.157	Havbruk	3.282	3.257
5.159	3.180	Industri og bergverk	3.412	5.399
3.390	4.778	Bygg og anlegg, kraft og vannforsyning	5.329	3.853
3.350	4.437	Hotell og handel	4.620	3.543
7.282	7.874	Sjøfart	7.880	7.287
14.820	14.044	Eiendomsdrift	13.526	14.179
4.764	4.361	Forretningsmessig tjenesteyting	4.594	5.061
2.236	2.944	Transport og annen tjenesteytende virksomhet	3.279	2.514
221	401	Øvrige sektorer	407	223
85.561	87.152	Sum totalt engasjement fordelt på sektor og næring	89.744	87.750

Morbank			Konsern	
2011	2012	Brutto utlån fordelt på sektor og næring	2012	2011
32.165	32.618	Lønnstakere o.l	33.828	33.141
63	86	Offentlig forvaltning	113	92
4.965	6.081	Jordbruk, skogbruk, fiske og fangst	6.246	5.155
1.880	2.166	Havbruk	2.288	2.024
2.641	2.072	Industri og bergverk	2.298	2.878
2.070	3.074	Bygg og anlegg, kraft og vannforsyning	3.611	2.528
2.126	2.577	Hotell og handel	2.756	2.316
5.974	5.964	Sjøfart	5.970	5.978
12.651	12.261	Eiendomsdrift	11.740	12.167
3.570	3.108	Forretningsmessig tjenesteyting	3.304	3.865
1.720	2.057	Transport og annen tjenesteytende virksomhet	2.384	1.989
969	401	Øvrige sektorer	407	971
70.793	72.464	Sum brutto utlån fordelt på sektor og næring	74.943	73.105

Morbank			Konsern	
2011	2012	Individuelle nedskrivninger fordelt på sektor og næring	2012	2011
41	38	Lønnstakere o.l	41	43
2	2	Jordbruk, skogbruk, fiske og fangst	3	2
21	14	Havbruk	14	21
18	13	Industri og bergverk	16	30
10	16	Bygg og anlegg	20	14
12	5	Hotell og handel	6	13
-	-	Sjøfart	-	0
29	17	Eiendomsdrift	17	29
2	11	Forretningsmessig tjenesteyting	12	3
16	13	Transport og annen tjenesteytende virksomhet	15	17
-	-	Øvrige sektorer	-	0
151	129	Sum individuelle nedskrivninger fordelt på sektor og næring	144	172

Morbank			Konsern	
2011	2012	Forventet årlig gjennomsnittlig tap fordelt på sektor og næring	2012	2011
21	21	Lønnstakere o.l	25	23
0	0	Offentlig forvaltning	0	0
9	11	Jordbruk, skogbruk, fiske og fangst	14	13
3	2	Havbruk	2	3
31	17	Industri og bergverk	18	32
16	20	Bygg og anlegg	24	22
10	11	Hotell og handel	13	11
23	21	Sjøfart	21	23
41	30	Eiendomsdrift	30	41
33	18	Forretningsmessig tjenesteyting	21	36
3	3	Transport og annen tjenesteytende virksomhet	5	5
1	1	Øvrige sektorer	1	1
190	155	Sum forventet årlig gjennomsnittlig tap fordelt på sektor og næring	173	211

Fordeling på geografiske områder

Morbank			Konsern	
2011	2012	Brutto utlån	2012	2011
26.627	28.295	Sør-Trøndelag	28.996	27.178
15.116	16.433	Nord-Trøndelag	17.332	16.050
15.040	15.992	Møre og Romsdal	16.527	15.542
335	335	Sogn og Fjordane	366	348
542	481	Nordland	528	581
8.111	5.261	Oslo	5.291	8.147
4.069	4.797	Landet for øvrig	5.033	4.306
953	870	Utlandet	870	953
70.793	72.464	Sum brutto utlån	74.943	73.105

Banken overfører godt sikrede boliglån til SpareBank 1 Boligkreditt, og godt sikrede næringslån til SpareBank 1 Næringskreditt. Dette er et tiltak for å sikre langsiktig finansiering på konkurransemessige vilkår. Provisjonen (margin) av disse lånene blir inntektsført i resultatregnskapet under provisjonsinntekter. Tabellen nedenfor viser fordeling på geografiske områder for disse engasjementene.

Morbank			Konsern	
2011	2012	Brutto utlån overført SpareBank1 Boligkreditt	2012	2011
10.288	14.354	Sør-Trøndelag	14.354	10.288
5.830	7.676	Nord-Trøndelag	7.676	5.830
3.581	4.457	Møre og Romsdal	4.457	3.581
57	100	Sogn og Fjordane	100	57
79	104	Nordland	104	79
823	1.007	Oslo	1.007	823
1.379	1.596	Landet for øvrig	1.596	1.379
91	54	Utlandet	54	91
22.126	29.348	Sum brutto utlån overført SpareBank1 Boligkreditt	29.348	22.126

Morbank			Konsern	
2011	2012	Brutto utlån overført SpareBank1 Næringskreditt	2012	2011
-	36	Sør-Trøndelag	36	-
-	285	Nord-Trøndelag	285	-
-	297	Møre og Romsdal	297	-
-	618	Sum brutto utlån overført SpareBank1 Næringskreditt	618	-

		Konsern	
Utlån til og fordringer på kunder knyttet til finansielle leieavtaler		2012	2011

Brutto fordringer knyttet til finansielle leieavtaler		
- Inntil 1 år	285	252
- Mellom 1 og 5 år	1.531	1.536
- Over 5 år	151	203
Sum brutto fordringer	1.967	1.990
Ikke opptjent inntekt knyttet til finansielle leieavtaler	66	70
Netto investeringer knyttet til finansielle leieavtaler	1.901	1.920
Netto investeringer i finansielle leieavtaler kan analyseres på følgende måte:		
- Inntil 1 år	266	231
- Mellom 1 og 5 år	1.485	1.489
- Over 5 år	150	201
Sum netto fordringer	1.901	1.920

Note 9 - Fraregning av finansielle eiendeler

I den ordinære virksomheten foretar banken transaksjoner som resulterer i salg av finansielle eiendeler hvor banken har et vedvarende engasjement. Banken fortsetter å innregne disse eiendelene i det omfang banken fortsatt har involvering i eiendelen.

Banken overfører slike finansielle eiendeler i hovedsak gjennom salg av kundens boliglån til SpareBank 1 Boligkreditt eller næringseiendomslån til SpareBank 1 Næringskreditt.

SpareBank 1 Boligkreditt

Banken selger boliglån til SpareBank 1 Boligkreditt som igjen utsteder obligasjoner til investorer med sikkerhet i de overførte boliglånene. Det er i 2012 netto solgt boliglån til en verdi av 7,2 milliarder kroner. Totalt er det fraregnet boliglån til SpareBank 1 Boligkreditt for 29,3 milliarder kroner ved utgangen av regnskapsåret. Lånene selges til balanseført verdi.

Avregning mot provisjonsinntekter

Banken mottar provisjon for de solgte boliglånene tilsvarende renteinntekten på lånene redusert med gjennomsnittlig finansieringskostnad i SpareBank 1 Boligkreditt, administrasjonskostnader samt eventuelle inntrufne tap begrenset oppad til ett års provisjon. Renten fastsettes av boligkredittforetaket.

De overførte lånene må ha en LTV på under 75 prosent på salgstidspunktet. Gjennomsnittlig LTV for de solgte lånene fra SpareBank 1 SMN er under 50 prosent. Banken overfører praktisk talt alle risikoer og fordeler knyttet til de solgte boliglånene og banken fraregner derfor disse i balansen. Banken innregner videre alle rettigheter og plikter som skapes eller beholdes ved overføringen separat som eiendeler eller forpliktelser. Bankens maksimale eksponering for tap er representert ved det høyeste beløpet som vil kunne kreves dekket under avtalen og utgjorde om lag 200 millioner kroner per 31. desember 2012 (sum provisjon for 2012). Det har ikke vært innregnet tap i porteføljen siden overføringen.

Vedvarende engasjement:

	Bokført verdi forpliktelse	Virkelig verdi forpliktelse	Maksimal eksponering for tap(siste års provisjon) mill. kr
Avregningsadgang	0	0	200

Gjennomsnittlig løpetid på porteføljen er om lag tre år.

Likviditetsfasilitet

SpareBank 1 SMN har, sammen med de andre eierne av SpareBank 1 Boligkreditt, inngått avtale om etablering av likviditetsfasilitet for SpareBank 1 Boligkreditt. Dette innebærer at bankene kommitterer seg til å kjøpe boligkredittobligasjoner begrenset til en samlet verdi av tolv måneders forfall i SpareBank 1 Boligkreditt. Hver eier hefter prinsipalt for sin andel av behovet, subsidiært for det dobbelte av det som er det primære ansvaret i henhold til samme avtale. Obligasjonene kan deponeres i Norges Bank og medfører således ingen vesentlig økning i risiko for banken. SpareBank 1 Boligkreditt holder etter sine interne retningslinjer likviditet for de neste tolv måneders forfall. Denne trekkes fra ved vurderingen av bankenes ansvar. Det er derved kun dersom foretaket ikke lenger har likviditet for de neste tolv måneders forfall at banken vil rapportere noe engasjement knyttet til dette.

Soliditet

Sammen med de øvrige eierne av SpareBank 1 Boligkreditt har SpareBank 1 SMN også inngått avtale om å sikre at SpareBank 1 Boligkreditt til enhver tid har en kjernekapitaldekning på minst ni prosent. Aksjonærene skal tilføre tilstrekkelig kjernekapital innen tre måneder etter å ha mottatt skriftlig anmodning om dette. Aksjonærenes forpliktelse til å tilføre slik kjernekapital er proratarisk og ikke solidarisk, og skal være i henhold til hver aksjonærs pro rata andel av aksjene i SpareBank 1 Boligkreditt. Hver eier hefter prinsipalt for sin andel av behovet, subsidiært for det dobbelte av det som er det primære ansvaret i henhold til samme avtale.

SpareBank 1 Næringskreditt

Banken selger næringseiendomslån til SpareBank 1 Næringskreditt som igjen utsteder obligasjoner til investorer med sikkerhet i de overførte lånene. Det er i 2012 netto solgt næringseiendomslån til en verdi av 618 millioner kroner. Totalt er det overført lån til SpareBank 1 Næringskreditt for 618 millioner kroner ved utgangen av regnskapsåret. Lånene selges til balanseført verdi.

Avregning mot provisjonsinntekter

Det er inngått tilsvarende avtale om avregning mot provisjonsinntekter som for SpareBank 1 Boligkreditt, se ovenfor.

De overførte lånene må ha en LTV på under 60 prosent på overføringstidspunktet. Det forventede tapet i den overførte porteføljen er 0,023 prosent. Banken overfører praktisk talt alle risikoer og fordeler knyttet til de solgte lånene og banken fraregner derfor disse i

balansen. Banken innregner videre alle rettigheter og plikter som skapes eller beholdes ved overføringen separat som eiendeler eller forpliktelser. Bankens maksimale eksponering for tap er representert ved det høyeste beløpet som vil kunne kreves dekket under avtalen og utgjorde om lag 4 millioner kroner per 31. desember 2012 (sum provisjon for 2012). Det har ikke vært innregnet tap i porteføljen siden overføringen.

Vedvarende engasjement:

	Bokført verdi forpliktelse	Virkelig verdi forpliktelse	Maksimal eksponering for tap(siste års provisjon) mill. kr
Avregningsadgang	0	0	4

Likviditetsfasilitet

Som beskrevet ovenfor om SpareBank 1 Boligkreditt er det inngått tilsvarende avtale med SpareBank 1 Næringskreditt.

Soliditet

Det er på samme måte inngått avtale om å sikre kjernekapital i SpareBank 1 Næringskreditt på minimum ni prosent. Se omtale ovenfor om SpareBank 1 Boligkreditt.

Note 10 - Aldersfordeling på forfalte, men ikke nedskrevne engasjement

Tabellen viser forfalte beløp på utlån og overtrekk på kreditt/innskudd fordelt på antall dager etter forfall som ikke skyldes forsinkelse i betalingsformidlingen. Hele utlånsengasjementet er inkludert når deler av engasjementet er forfalt.

Morbank					
2012					
(mill. kr)	Inntil 30 dager	31 - 60 dager	61 - 90 dager	Over 91 dager	Totalt
Utlån til og fordringer på kunder					
- Privatmarked	634	222	23	99	978
- Bedriftsmarked	259	58	48	113	477
Sum	893	279	71	212	1.455

2011					
(mill. kr)	Inntil 30 dager	31 - 60 dager	61 - 90 dager	Over 91 dager	Totalt
Utlån til og fordringer på kunder					
- Privatmarked	542	181	24	74	821
- Bedriftsmarked	219	42	21	60	343
Sum	762	223	45	135	1.164

Av det totale beløp av brutto forfalte, men ikke nedskrevet utlån var realisasjonsverdien på tilhørende pantstillelser 1.476 millioner kroner per 31. desember 2012.

Konsern					
2012					
(mill. kr)	Inntil 30 dager	31 - 60 dager	61 - 90 dager	Over 91 dager	Totalt
Utlån til og fordringer på kunder					
- Privatmarked	635	235	32	116	1.018
- Bedriftsmarked	263	86	57	109	514
Sum	897	321	89	225	1.532

2011					
(mill. kr)	Inntil 30 dager	31 - 60 dager	61 - 90 dager	Over 91 dager	Totalt
Utlån til og fordringer på kunder					
- Privatmarked	543	193	28	82	846
- Bedriftsmarked	225	75	28	65	392
Sum	768	268	55	147	1.238

Av det totale beløp av forfalte, men ikke nedskrevet utlån til kunder var virkelig verdi på tilhørende pantstillelser 1.589 millioner kroner per 31. desember 2012.

Note 11 - Tap på utlån og garantier

Morbank i mill. kr

Tap på utlån	2012			2011		
	PM	BM	Totalt	PM	BM	Totalt
Periodens endring i individuelle nedskrivninger	-3	-19	-22	-	-36	-36
+ Periodens endring i gruppenedskrivninger	0	5	5	-10	10	-
+ Konstaterte tap på engasjement som tidligere er nedskrevet	4	46	51	5	70	75
+ Konstaterte tap på engasjement som tidligere ikke er nedskrevet	6	48	54	8	2	9
- Inngang på tidligere nedskrevne utlån, garantier m.v.	6	30	37	6	31	37
Sum tap på utlån og garantier	1	50	51	-3	15	12

Individuelle nedskrivninger	2012			2011		
	PM	BM	Totalt	PM	BM	Totalt
Individuelle nedskrivninger til dekning av tap på utlån, garantier, m.v. per 01.01.	31	120	151	31	155	186
- Konstaterte tap i perioden på utlån, garantier m.v. hvor det tidligere er foretatt individuelle nedskrivninger	-4	-46	-50	-5	-69	-75
- Tilbakeføring av tidligere års nedskrivninger	-4	-9	-13	-3	-23	-26
+ Økning i nedskrivninger på engasjementer hvor det tidligere er gjort individuelle nedskrivninger	1	3	4	6	50	56
+ Nedskrivninger på engasjementer hvor det tidligere år ikke er gjort individuelle nedskrivninger	4	33	37	2	7	9
Individuelle nedskrivninger til dekning av tap på utlån og garantier per 31.12.	28	101	129	31	120	150

Gruppenedskrivninger	2012			2011		
	PM	BM	Totalt	PM	BM	Totalt
Gruppenedskrivninger for dekning av tap på utlån og garantier per 1.1.	73	200	273	83	190	273
Periodens gruppenedskrivning for dekning av tap på utlån, garantier m.v.	-	5	5	-10	10	-
Gruppenedskrivning for dekning av tap på utlån og garantier per 31.12.	73	205	278	73	200	273

Tap fordelt på sektor og næring	2012	2011
Jordbruk, skogbruk, fiske og fangst	1	-0
Havbruk	13	5
Industri og bergverk	1	0
Bygg og anlegg, kraft og vannforsyning	10	-0
Varehandel, hotell- og restaurantdrift	-0	1
Transport og annen tjenesteytende virksomhet	5	2
Finansiering, eiendomsdrift og forretningsmessig tjenesteyting	12	-1
Utland og andre	-	1
Personmarked	4	6
Gruppenedskrivning næring	5	10
Gruppenedskrivning person	0	-10
Tap på utlån til kunder	51	12

Misligholdte over 90 dager og tapsutsatte engasjement	2012	2011
Brutto misligholdte engasjement over 90 dager	298	272
- Individuelle nedskrivninger	72	73
Netto misligholdte engasjement	226	199
Tapsutsatte engasjement	119	191
- Individuelle nedskrivninger	57	77

Netto andre tapsutsatte engasjement

63

113

Inntektsførte renter på misligholdte og tapsutsatte engasjement utgjør for morbanken 26 millioner kroner.

Realisasjonverdi av panteverdi knyttet til utlån som er individuelt nedskrevet er for morbanken per 31. desember 2012 er 116 millioner kroner.

Konsern i mill. kr

Tap på utlån	2012			2011		
	PM	BM	Totalt	PM	BM	Totalt
Periodens endring i individuelle nedskrivninger	-5	-23	-28	-2	-49	-51
+ Periodens endring i gruppenedskrivninger	-	5	5	-10	10	-
+ Konstaterte tap på engasjement som tidligere er nedskrevet	8	54	63	7	84	91
+ Konstaterte tap på engasjement som tidligere ikke er nedskrevet	7	50	57	11	14	25
- Inngang på tidligere nedskrevne utlån, garantier m.v.	6	32	38	6	33	39
Sum tap på utlån og garantier	4	55	58	0	27	27

Individuelle nedskrivninger	2012			2011		
	PM	BM	Totalt	PM	BM	Totalt
Individuelle nedskrivninger til dekning av tap på utlån, garantier, m.v. per 01.01.	36	136	172	31	191	222
- Konstaterte tap i perioden på utlån, garantier m.v. hvor det tidligere er foretatt individuelle nedskrivninger	-8	-54	-62	-5	-85	-90
- Tilbakeføring av tidligere års nedskrivninger	-4	-9	-13	-3	-25	-28
+ Økning i nedskrivninger på engasjementer hvor det tidligere er gjort individuelle nedskrivninger	1	3	4	6	51	57
+ Nedskrivninger på engasjementer hvor det tidligere år ikke er gjort individuelle nedskrivninger	6	37	43	2	10	12
Individuelle nedskrivninger til dekning av tap på utlån og garantier per 31.12.	31	113	144	31	142	172

Gruppenedskrivninger	2012			2011		
	PM	BM	Totalt	PM	BM	Totalt
Gruppenedskrivninger for dekning av tap på utlån og garantier per 1.1.	77	213	290	87	203	290
Periodens gruppenedskrivning for dekning av tap på utlån, garantier m.v.	-	5	5	-10	10	-
Gruppenedskrivning for dekning av tap på utlån og garantier per 31.12.	77	218	295	77	213	290

Tap fordelt på sektor og næring	2012	2011
Jordbruk, skogbruk, fiske og fangst	1	1
Havbruk	13	5
Industri og bergverk	0	1
Bygg og anlegg, kraft og vannforsyning	12	4
Varehandel, hotell- og restaurantdrift	0	2
Transport og annen tjenesteytende virksomhet	8	4
Finansiering, eiendomsdrift og forretningsmessig tjenesteyting	13	2
Privatmarked	6	8
Gruppenedskrivning næring	5	10
Gruppenedskrivning person	0	-10
Tap på utlån til kunder	58	27

Misligholdte over 90 dager og tapsutsatte engasjement	2012	2011
Brutto misligholdte engasjement over 90 dager	374	338
- Individuelle nedskrivninger	83	89
Netto misligholdte engasjement	291	249

Tapsutsatte engasjement	143	204
- Individuelle nedskrivninger	62	83
Netto andre tapsutsatte engasjement	81	121

Inntektsførte renter på misligholdte og tapsutsatte engasjement utgjør for konsernet 51 millioner kroner. Realisasjonverdi av panteverdi knyttet til utlån som er individuelt nedskrevet er for konsernet per 31. desember 2012 er 144 millioner kroner.

Note 12 - Kredittesporing for hver interne risikoring

Banken benytter eget klassifiseringssystem for overvåking av kredittrisiko i porteføljen. Risikoklasseinndeling skjer ut fra hvert enkelt engasjements sannsynlighet for mislighold. I tabellen er denne inndelingen sammenholdt med tilsvarende ratingklasser hos Moody's.

Historisk mislighold er tall for morbank og viser observert misligholdsrate per risikoklasse. Tallene er et uvektet snitt for normalscorede kunder i perioden 2006-2012.

Misligholdssannsynlighet					Sikkerhetsdekning		
Risiko-klasse	Fra	Til	Moody's	Historisk mislighold	Sikkerhets-klasse	Nedre grense	Øvre grense
A	0,00 %	0,10 %	Aaa-A3	0,04 %	1	120	
B	0,10 %	0,25 %	Baa1-Baa2	0,10 %	2	100	120
C	0,25 %	0,50 %	Baa3	0,23 %	3	80	100
D	0,50 %	0,75 %	Ba1	0,56 %	4	60	80
E	0,75 %	1,25 %	Ba2	0,68 %	5	40	60
F	1,25 %	2,50 %		1,57 %	6	20	40
G	2,50 %	5,00 %	Ba2-B1	3,67 %	7	0	20
H	5,00 %	10,00 %	B1-B2	6,97 %			
I	10,00 %	99,99 %	B3-Caa3	19,61 %			
J	mislighold						
K	nedskrevet						

Bankens engasjementer klassifiseres i en av fem risikogrupper på bakgrunn av risikoklasse. I tillegg har vi misligholdte og nedskrevet. Se tabellen nedenfor.

Risikoklasse	Risikogrupper	Gjennom-		Gjennom-	
		snittlig usikret	Totalt	snittlig usikret	Totalt
		eksponering i %	engasjement	eksponering i %	engasjement
		2012	2012	2011	2011
Morbank					
i mill. kr					
Laveste risiko		4,6 %	38.451	4,6 %	39.296
Lav risiko		7,3 %	23.748	8,1 %	20.185
Middels risiko		9,2 %	19.483	12,5 %	21.743
Høy risiko		12,8 %	2.994	9,3 %	2.063
Høyeste risiko		6,3 %	2.059	10,0 %	1.811
Mislighold og nedskrevet		25,2 %	417	29,1 %	463
Totalt			87.152		85.561

	Gjennom-		Gjennom-	
	snittlig usikret	Totalt	snittlig usikret	Totalt
	eksponering i %	engasjement	eksponering i %	engasjement
	2012	2012	2011	2011
Konsern				
i mill. kr				
Laveste risiko	4,5 %	38.760	4,5 %	39.478
Lav risiko	7,1 %	24.474	7,5 %	20.891
Middels risiko	8,8 %	20.241	11,8 %	22.177

Høy risiko	11,5 %	3.344	9,3 %	2.494
Høyeste risiko	5,4 %	2.406	10,0 %	2.168
Mislighold og nedskrevet	20,4 %	517	29,1 %	542
Totalt		89.744		87.750

Note 13 - Maksimal kreditteksponering

Maksimal kreditteksponering, ikke hensyntatt pantstillelser

Tabellen nedenfor viser maksimal eksponering mot kredittrisiko i balansen, inkludert derivater. Eksponeringen er vist brutto før eventuelle pantstillelser og tillatte motregninger.

Morbank			Konsern	
2011	2012	(mill. kroner)	2012	2011
Eiendeler				
1.519	1.079	Kontanter og fordringer på sentralbanker	1.079	1.519
5.033	5.619	Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	3.012	2.557
70.369	72.057	Utlån til og fordringer på kunder	74.504	72.643
10.206	14.943	Verdipapirer - virkelig verdi	15.296	10.418
3.698	3.101	Derivater	3.100	3.697
1	1	Verdipapirer - tilgjengelig for salg	70	56
583	114	Verdipapirer - holde til forfall	114	583
2.460	2.460	Verdipapirer - lån og fordring	2.460	2.473
5.829	7.568	Andre eiendeler	8.283	7.510
99.697	106.942	Sum eiendeler	107.919	101.455
Forpliktelseser				
3.857	5.213	Betingede forpliktelseser (stilte garantier)	5.213	3.857
10.578	8.688	Ubenyttede kreditter	8.688	10.578
470	1.539	Lånetilsagn	1.652	500
813	788	Andre engasjement	856	940
15.717	16.228	Sum forpliktelseser	16.409	15.875
115.413	123.170	Sum total kredittrisikoeksponering	124.328	117.330

Kredittrisikoeksponering knyttet til finansielle eiendeler fordelt på geografiske områder

Morbank			Konsern	
2011	2012	(mill. kroner)	2012	2011
Bankaktiviteter				
37.678	40.314	Sør-Trøndelag	38.744	37.212
17.776	19.612	Nord-Trøndelag	20.554	18.708
19.807	21.862	Møre og Romsdal	22.414	20.308
479	474	Sogn og Fjordane	505	491
695	554	Nordland	602	734
12.939	8.614	Oslo	9.052	13.333
6.687	7.528	Landet for øvrig	7.824	7.128
2.190	3.592	Utlandet	3.593	2.188
98.251	102.551	Totalt bankaktiviteter	103.288	100.104
Finansielle instrumenter				
12.769	16.435	Norge	16.851	12.826
695	1.069	Europa/Asia	1.076	704
0	13	USA	13	0
3.698	3.101	Derivater	3.100	3.697
17.162	20.619	Sum	21.040	17.226
115.413	123.170	Totalt fordelt på geografiske områder	124.328	117.330

Finansiell effekt av sikkerhetsstillelser for kredittrisiko morbank

Bankens maksimale kreditteksponering fremgår av oppstillingen ovenfor. SpareBank 1 SMN utfører engrosbanktjenester for BN Bank og Samspar-bankene. I tilknytning til dette er det etablert garantiavtale som sikrer fullt oppgjør for eksponeringer knyttet til disse avtalene. Banken har også tilsvarende garantiavtaler knyttet til overtakelsen av BN Banks portefølje i Ålesund. Verdi av garantiavtalene er ikke inkludert i tabellen nedenfor.

Sikkerhetsstillelsene er vurdert til markedsverdi, begrenset til maksimal kreditteksponering for den enkelte motpart.

Sikkerhetsstillelser (mill. kr)	2012	2011
Bedriftsmarked	32.520	25.656
Privatmarked	30.961	31.299
Obligasjoner OMF	7.268	6.685
Finansinstitusjoner med CSA	205	147
Kunder trading og sikring	2.860	2.152

Note 14 - Kredittkvalitet per klasse av finansielle eiendeler

Kredittkvaliteten av finansielle eiendeler håndteres ved at banken benytter sine interne retningslinjer for kredittrater. Se avsnitt kredittrisiko under note 6 Risikoforhold.

Tabellen nedenfor viser kredittkvaliteten per klasse av eiendeler for utlansrelaterte eiendeler i balansen, basert på bankens eget kredittratingsystem. Hele utlansengasjementet er inkludert når deler av engasjementet er misligholdt. Misligholdt er i noten definert til betalingsmislighold over tusen kroner over 90 dager.

Historikk er omarbeidet i samsvar med nye beregninger for estimert mislighold. Jf. note 6 Risikoforhold, i avsnitt om misligholdssansynlighet.

Morbank		Verken misligholdt eller nedskrevet					Misligholdt eller individuelt nedskrevet *)	Sum
2012 (mill. kr)	Noter	Laveste risiko	Lav risiko	Middels risiko	Høy risiko	Høyeste risiko		
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	7	5.619	-	-	-	-	-	5.619
Utlån til og fordringer på kunder	8							
Privatmarked		21.924	6.048	3.023	585	581	168	32.328
Bedriftsmarked		10.567	13.777	12.305	1.865	1.395	226	40.135
Sum utlån		32.491	19.825	15.328	2.451	1.976	394	72.464
Finansielle investeringer	28							
Noterte statsobligasjoner		2.431	22		-	-	-	2.453
Noterte andre obligasjoner		10.858	147	39	-	-	-	11.045
Unoterte obligasjoner		1.252	1.180	1.235	-	-	-	3.667
Sum finansielle investeringer		14.541	1.349	1.274	-	-	-	17.164
Totalt		52.651	21.174	16.602	2.451	1.976	394	95.247

2011 (mill. kr)		Verken misligholdt eller nedskrevet					Misligholdt eller individuelt nedskrevet *)	Sum
2011 (mill. kr)	Noter	Laveste risiko	Lav risiko	Middels risiko	Høy risiko	Høyeste risiko		
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	7	5.033	-	-	-	-	-	5.033
Utlån til og fordringer på kunder	8							
Privatmarked		22.676	5.572	2.252	461	496	173	31.629
Bedriftsmarked		9.714	11.254	15.244	1.443	1.228	282	39.164
Sum utlån		32.390	16.826	17.496	1.903	1.723	455	70.793
Finansielle investeringer	28							
Noterte statsobligasjoner		2.896	-	-	-	-	-	2.896
Noterte andre obligasjoner		6.302	467	39	-	-	-	6.808
Unoterte obligasjoner		1.787	904	523	-	-	-	3.214
Sum finansielle investeringer		10.985	1.371	562	-	-	-	12.918
Totalt		48.408	18.197	18.058	1.903	1.723	455	88.744

Konsern 2012 (mill. kr)	Noter	Verken misligholdt eller nedskrevet					Misligholdt eller individuelt nedskrevet *)	Sum
		Laveste risiko	Lav risiko	Middels risiko	Høy risiko	Høyeste risiko		
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	7	3.012	-	-	-	-	-	3.012
Utlån til og fordringer på kunder	8							
Privatmarked		21.970	6.383	3.656	681	685	199	33.573
Bedriftsmarked		10.825	14.119	12.379	2.118	1.634	295	41.370
Sum utlån		32.795	20.501	16.035	2.799	2.319	494	74.943
Finansielle investeringer	28							
Noterte statsobligasjoner		2.431	22	-	-	-	-	2.453
Noterte andre obligasjoner		10.858	147	39	-	-	-	11.045
Unoterte obligasjoner		1.252	1.180	1.235	-	-	-	3.667
Sum finansielle investeringer		14.541	1.349	1.274	-	-	-	17.164
Totalt		50.348	21.850	17.309	2.799	2.319	494	95.119

2011 (mill. kr)	Noter	Verken misligholdt eller nedskrevet					Misligholdt eller individuelt nedskrevet *)	Sum
		Laveste risiko	Lav risiko	Middels risiko	Høy risiko	Høyeste risiko		
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	7	2.557	-	-	-	-	-	2.557
Utlån til og fordringer på kunder	8							
Privatmarked		22.739	5.816	2.670	610	620	194	32.650
Bedriftsmarked		9.831	11.707	15.400	1.719	1.458	340	40.456
Sum utlån		32.571	17.524	18.069	2.329	2.078	534	73.105
Finansielle investeringer	28							
Noterte statsobligasjoner		2.896	-	-	-	-	-	2.896
Noterte andre obligasjoner		6.302	467	39	-	-	-	6.808
Unoterte obligasjoner		1.787	904	523	-	-	-	3.214
Sum finansielle investeringer		10.985	1.371	562	-	-	-	12.918
Totalt		46.113	18.895	18.631	2.329	2.078	534	88.580

*) Garantier stilt av GIEK er ikke hensyntatt

Note 15 - Markedsrisiko knyttet til renterisiko

Noten er en sensitivitetsanalyse gjort med utgangspunkt i relevante balanseposter per 31. desember 2012. Bankens renterisiko beregnes ved at det simuleres et parallelt renteskift på ett prosent for hele rentekurven på alle balanseposter.

Risikoen har gjennom hele 2012 vært lav og innenfor den totale rammen på 80 millioner kroner fastsatt av bankens styre. For ytterligere detaljer vedrørende renterisiko se note 6 Risikoforhold.

Basisrisiko konsern (mill. kr)	Renterisiko, 1 % endring	
	2012	2011
<i>Valuta</i>		
NOK	-10	7
EUR	25	-1
USD	-0	0
CHF	-0	-2
Andre	-1	-2
Total renterisiko, effekt på resultat før skatt	13	3

Total renterisiko viser for 2012 at banken vil kunne få gevinst på en renteoppgang. Det samme er tilfellet for 2011, men da en lavere gevinst.

Tabellen under viser hvordan en forskyvning av rentekurven påvirker de ulike tidsintervallene med tilhørende gevinst og tap innenfor de enkelte løpetider.

Rentekurverisiko konsern (mill. kr)	Renterisiko, 1 % endring	
	2012	2011
0 - 1 mnd	-13	-11
1 - 3 mnd	9	19
3 - 6 mnd	-20	-5
6 - 12 mnd	47	10
1 - 2 år	-27	9
2 - 3 år	20	-7
3 - 4 år	-10	-1
4 - 5 år	-8	2
5 - 7 år	21	7
7 - 10 år	-7	-20
Total renterisiko, effekt på resultat før skatt	13	3

Note 16 - Markedsrisiko knyttet til valutaeksponering

Valutarisiko oppstår ved at konsernet har forskjeller mellom eiendeler og forpliktelser i den enkelte valuta. Handelsaktiviteten knyttet til omsetning av valuta skal til enhver tid skje innenfor vedtatte rammer og fullmakter. Konsernets rammer definerer kvantitative mål for maksimal nettoeksponering i valuta, målt i kroner.

Konsernet har utarbeidet rammer for nettoeksponering i hver enkelt valuta samt rammer for aggregert netto valutaeksponering (uttrykt som den høyeste av sum lange og korte posisjoner). Overnatten kursrisiko for spothandel i valuta må netto ikke overstige 85 millioner kroner per enkeltvaluta og 100 millioner aggregert.

Valutarisikoen har gjennom året vært lav og innenfor den totale rammen på 40 millioner kroner. For ytterligere detaljer se note 6 Risikoforhold.

Morbank			Konsern		
2011	2012	Netto valutaeksponering NOK (mill. kr)	2012	2011	
-6	-15	EUR	-15	-6	
1	15	USD	15	1	
-10	-16	Andre	-16	-10	
-15	-17	Sum	-17	-15	
175	100	Total valutaramme på bruttoposisjoner	100	175	
85	85	Total ramme per valutasort	85	85	
0,5	1,4	Resultat effekt etter skatt ved 3 % endring	1,4	0,5	

Note 17 - Likviditetsrisiko

Likviditetsrisiko er risikoen for at konsernet ikke er i stand til å refinansiere sin gjeld eller ikke har evnen til å finansiere økninger i eiendeler. For detaljert beskrivelse henvises til note 6 Risikoforhold.

Konsern

Per 31.12.2012 (mill. kr)	På forespørsel	Under 3 måneder	3-12 måneder	1-5 år	over 5 år	Totalt
Kontantstrømmer knyttet til forpliktelser						
Gjeld til kredittinstitusjoner	2.521	225	1.069	3.367	228	7.410
Innskudd fra og gjeld til kunder	44.109	1.488	3.163	3.492	-	52.252
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	-	1.340	3.917	19.936	4.950	30.143
Derivater - kontraktsmessige kontantstrømmer ut	-	162	498	3.753	2.141	6.553
Andre forpliktelser	126	1.462	427	110	-	2.124
Ansvarlig lånekapital	-	169	415	1.300	1.034	2.918
Sum kontantstrøm forpliktelser	46.756	4.845	9.489	31.957	8.353	101.400
Kontraktsmessige kontantstrømmer ut	-	162	498	3.753	2.141	6.553
Kontraktsmessige kontantstrømmer inn	-	-135	-664	-4.229	-2.348	-7.375
Netto kontraktsmessige kontantstrømmer	-	27	-166	-476	-207	-822

Konsern

Per 31.12.2011 (mill. kr)	På forespørsel	Under 3 måneder	3-12 måneder	1-5 år	over 5 år	Totalt
Kontantstrømmer knyttet til forpliktelser						
Gjeld til kredittinstitusjoner	2.624	1.491	296	4.457	251	9.118
Innskudd fra og gjeld til kunder	40.831	490	4.306	2.244	-	47.871
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	-	3.318	1.555	22.052	1.075	27.999
Derivater - kontraktsmessige kontantstrømmer ut	-	159	379	1.573	301	2.412
Andre forpliktelser	125	1.518	375	103	-	2.122
Ansvarlig lånekapital	-	-	-	1.402	1.149	2.552
Sum kontantstrøm forpliktelser	43.581	6.975	6.911	31.831	2.776	92.073
Kontraktsmessige kontantstrømmer ut	-	159	379	1.573	301	2.412
Kontraktsmessige kontantstrømmer inn	-	-167	-485	-1.831	-426	-2.909
Netto kontraktsmessige kontantstrømmer	-	-8	-106	-259	-125	-497

Inkluderer ikke verdjusteringer for finansielle instrumenter til virkelig verdi.

Note 18 - Forfallsanalyse av eiendeler og forpliktelser

Tabellen nedenfor viser en analyse av hvorvidt eiendeler og forpliktelser har forfallstidspunkt innenfor ett år eller ikke etter balansedagen. Kasse- og brukskreditt inkludert flexilån er medtatt under intervallet under tre måneder.

Morbank						
2012 (mill. kr)	På forespørsel	Under 3 måneder	3-12 måneder	1-5 år	over 5 år	Totalt
Eiendeler						
Kontanter og fordringer på sentralbanker	1.079	-	-	-	-	1.079
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	2.569	2.929	10	22	89	5.619
Brutto utlån til og fordringer på kunder	171	13.004	2.815	13.762	42.713	72.464
- Individuelle nedskrivninger	-	-	-129	-	-	-129
- Nedskrivninger på grupper av utlån	-	-	-278	-	-	-278
Netto utlån til og fordringer på kunder	171	13.004	2.407	13.762	42.713	72.057
Verdipapirer - virkelig verdi over resultatregnskapet	354	1.053	4.252	8.445	840	14.943
Derivater	-	142	90	1.191	1.679	3.101
Verdipapirer - tilgjengelig for salg	1	-	-	-	-	1
Verdipapirer - holde til forfall	-	75	-	39	-	114
Verdipapirer - lån og fordringer	-	-	-	2.460	-	2.460
Investering i eierinteresser og konsernselskaper	5.296	-	-	-	-	5.296
Goodwill	-	-	-	-	447	447
Eiendom, anlegg og utstyr	201	-	-	-	-	201
Andre eiendeler	623	642	129	231	-	1.625
Sum eiendeler	10.294	17.844	6.887	26.149	45.767	106.942
Gjeld						
Innskudd fra og gjeld til kredittinstitusjoner	2.521	225	16	2.147	228	5.137
Innlån statsforvaltning vedrørende bytteordning OMF	-	-	1.053	1.220	-	2.273
Innskudd fra og gjeld til kunder *)	45.044	1.488	3.163	3.492	-	53.187
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	-	1.341	3.938	19.916	5.065	30.259
Finansielle derivater	-	20	63	1.519	1.189	2.790
Forpliktelser ved periodeskatt	-	24	256	-	-	280
Forpliktelse ved utsatt skatt	-	-	-	83	-	83
Annen gjeld og balanseført forpliktelse	54	1.102	69	12	-	1.237
Ansvarlig lånekapital **)	-	-	432	-	2.608	3.040
Sum gjeld	47.619	4.199	8.990	28.389	9.091	98.287

Konsern						
2012 (mill. kr)	På forespørsel	Under 3 måneder	3-12 måneder	1-5 år	over 5 år	Totalt
Eiendeler						
Konter og fordringer på sentralbanker	1.079	-	-	-	-	1.079
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	47	2.933	10	22	-	3.012
Brutto utlån til og fordringer på kunder	174	12.366	2.967	15.760	43.675	74.943
- Individuelle nedskrivninger	-	-	-144	-	-	-144
- Nedskrivninger på grupper av utlån	-	-	-295	-	-	-295
Netto utlån til og fordringer på kunder	174	12.366	2.528	15.760	43.675	74.504
Verdipapirer - virkelig verdi over resultatregnskapet	776	1.053	4.252	8.445	840	15.366
Derivater	-	141	90	1.191	1.679	3.100
Verdipapirer - tilgjengelig for salg	1	-	-	-	-	1
Verdipapirer - holde til forfall	-	75	-	39	-	114
Verdipapirer - lån og fordringer	-	-	-	2.460	-	2.460
Investering i eierinteresser og konsernselskaper	4.573	-	-	-	-	4.573
Goodwill	-	-	-	-	482	482
Eiendom, anlegg og utstyr	1.277	-	-	-	-	1.277
Andre eiendeler	920	659	129	244	-	1.951
Sum eiendeler	8.847	17.227	7.008	28.161	46.676	107.919
Gjeld						
Innskudd fra og gjeld til kredittinstitusjoner	2.521	225	16	2.147	228	5.137
Innlån statsforvaltning vedrørende bytteordning OMF	-	-	1.053	1.220	-	2.273
Innskudd fra og gjeld til kunder *)	44.109	1.488	3.163	3.492	-	52.252
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	-	1.341	3.938	19.916	5.065	30.259
Finansielle derivater	-	20	63	1.519	1.189	2.790
Forpliktelser ved periodeskatt	-	44	298	-	-	342
Forpliktelse ved utsatt skatt	-	-	-	93	-	93
Annen gjeld og balanseført forpliktelse	126	1.418	129	17	-	1.690
Ansvarlig lånekapital **)	-	-	432	-	2.608	3.040
Sum gjeld	46.756	4.535	9.092	28.404	9.091	97.876

*) Porteføljen innskudd fra kunder blir hovedsakelig klassifisert i kategorien "på forespørsel". Basert på historikk vil innskudd fra kunder vokse i tiden fremover. Veksten i denne innskuddsporteføljen var i 2012 9,2 prosent. Det er etablert innskuddsgaranti i samsvar med Lov om sikringsordninger for banker for innskudd inntil to millioner kroner.

**) Forfallsstruktur for ansvarlig lånekapital er basert på endelig forfall.

Note 19 - Netto renteinntekter

Morbank		(mill. kr)	Konsern	
2011	2012		2012	2011
		Renteinntekter		
158	144	Renter av utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	59	134
3.292	3.396	Renter av utlån til og fordringer på kunder	3.498	3.375
370	362	Renter av sertifikater, obligasjoner og andre rentebærende verdipapirer	362	370
3	3	Andre renteinntekter og lignende inntekter	9	11
3.824	3.904	Sum renteinntekter	3.928	3.891
		Rentekostnader		
345	235	Renter på gjeld til kredittinstitusjoner	162	345
1.071	1.163	Renter på innskudd fra og gjeld til kunder	1.139	1.057
916	1.001	Renter på utstedte verdipapirer	1.001	916
125	122	Renter på ansvarlig lånekapital	122	125
45	12	Andre rentekostnader og lignende kostnader	27	56
2.502	2.532	Sum rentekostnader	2.451	2.499
1.322	1.373	Sum netto renteinntekter	1.477	1.392

Note 20 - Netto provisjons- og andre inntekter

Morbank		(mill. kr)	Konsern	
2011	2012		2012	2011
		Provisjonsinntekter		
28	37	Garantiprovisjon	37	28
-	-	Meglerprovisjon	239	221
40	36	Porteføljeprovisjon spareprodukter	29	33
5	4	Formidlingsprovisjon spareprodukter	21	23
71	201	Provisjon fra SpareBank 1 Boligkreditt	201	71
-	4	Provisjon fra SpareBank 1 Næringskreditt	4	-
275	273	Betalingsformidling	282	275
105	121	Provisjon fra forsikringstjenester	121	105
19	32	Andre provisjonsinntekter	33	20
544	707	Sum provisjonsinntekter	968	778
		Provisjonskostnader		
74	79	Betalingsformidling	79	75
0	7	Andre provisjonskostnader	16	8
75	86	Sum provisjonskostnader	96	83
		Andre driftsinntekter		
22	27	Driftsinntekter fast eiendom	17	20
-	-	Eiendomsforvaltning og -omsetning	91	82
14	13	Inntekter finansiell rådgivning (Corporate)	12	14
4	5	Verdipapirromsetning	5	4
-	-	Regnskapsførerhonorarer	99	78
0	6	Andre driftsinntekter	43	27
39	51	Sum andre driftsinntekter	267	224
508	672	Sum netto provisjons- og andre driftsinntekter	1.139	919

Note 21 - Netto resultat fra finansielle eiendeler

Noten viser netto avkastning på finansielle investeringer spesifisert på type finansielt instrument på de ulike klassifiseringskategoriene.

Morbank			Konsern	
2011	2012	(mill. kr)	2012	2011
		Vurdert til virkelig verdi over resultatet		
-16	76	Verdiendring på renteinstrumenter	76	-16
		Verdiendring på derivater/sikring		
-17	-4	Netto verdiendring på sikrede obligasjoner og derivater	-4	-17
36	14	Netto verdiendring på sikrede fastrenteutlån og derivater	14	36
42	68	Øvrige derivater	68	41
		Inntekter fra egenkapitalinstrumenter		
206	175	Inntekter fra eierinteresser	247	227
54	115	Utbytte fra egenkapitalinstrumenter	10	57
-22	32	Verdiendring og gevinst/tap på egenkapitalinstrumenter	22	64
282	476	Sum netto inntekter fra finansielle eiendeler og forpliktelser til virkelig verdi	433	392
		Vurdert til amortisert kost		
		Verdiendring på renteinstrumenter		
0	0	Verdiendring på renteinstrumenter holde til forfall	0	0
5	-	Verdiendring på renteinstrumenter lån og fordring	-	5
5	0	Sum netto inntekter fra finansielle eiendeler og forpliktelser til amortisert kost	0	5
		Vurdert til virkelig verdi - tilgjengelig for salg		
		Inntekter fra egenkapitalinstrumenter		
-	0	Utbytte fra egenkapitalinstrumenter	0	-
-1	-1	Gevinst/tap ved realisasjon av finansielle eiendeler	-1	-1
-1	-1	Sum netto inntekter fra finansielle eiendeler tilgjengelig for salg	-1	-1
39	19	Netto inntekter fra valutahandel	19	39
324	495	Sum netto resultat fra finansielle eiendeler	451	434

Note 22 - Personalkostnader og ytelser til ledende ansatte og tillitsvalgte

Alle godtgjørelsesordninger i SpareBank 1 SMN utformes i samsvar med lov om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner og lov om verdipapirhandel med tilhørende forskrift om godtgjørelsesordninger i finansinstitusjoner, verdipapirforetak og forvaltningsselskap for verdipapirfond.

Godtgjørelsesutvalget skal foreta en årlig gjennomgang av praktiseringen av godtgjørelsesordningen, og det skal utarbeides en skriftlig rapport som oversendes styret for gjennomgang og godkjenning. Godtgjørelsesutvalget skal besørge at praktiseringen av godtgjørelsesordningen minst en gang i året gjennomgås av uavhengige kontrollfunksjoner.

Styret skal godkjenne og vedlikeholde godtgjørelsesordningen samt påse at dokumentasjonen som ligger til grunn for beslutninger er ivarettatt. I tillegg skal styret godkjenne enhver materiell endring eller unntak fra godtgjørelsesordningen.

Konsernets retningslinjer for variabel godtgjørelse skal sikre at ansatte, grupper eller virksomheten som helhet etterlever de risikostyringsstrategier, prosesser og verktøy konsernet har implementert for å beskytte verdier. Godtgjørelsesordningene utformes på en slik måte at ikke enkeltpersoner eller organisasjonen tar uakseptabel risiko for å maksimere den variable godtgjørelsen. Dette innebærer blant annet at grunnlaget for variabel godtgjørelse knyttet til foretakets risikjusterte resultat skal være en periode på minst ett år, og at opptjeningsperioden ikke skal være kortere enn ett år. SpareBank 1 SMN har ikke godtgjørelsesordninger for kundeenheter som stimulerer til adferd som utfordrer bankens risikotoleranse, etiske retningslinjer eller kan bidra til interessekonflikter. Banken har ikke godtgjørelsesordninger for kontrollfunksjoner som stimulerer til adferd som utfordrer habilitet, og det er etablert klausuler om avkorting dersom det avdekkes brudd på gjeldende regelverk eller retningslinjer. Grunnlag for avkorting bygger på konsernets sanksjonssystem.

Følgende grupper av ansatte omfattes av ordningen:

Kategori 1: Daglig leder samt medlemmer av bankens ledergruppe

Kategori 2: Ledende ansatte

Kategori 3: Ansatte med arbeidsoppgaver av vesentlig betydning for bankens risikoeksponering

Kategori 4: Ansatte med tilsvarende godtgjørelse som ledende ansatte

Kategori 5: Ansatte med kontrollopgaver

I tillegg er det gjort en vurdering av om andre ansatte med tilsvarende godtgjørelse som de foran omtalte grupper skal underlegges særskilte regler i henhold til forannevnte kriterier.

Morbank			Konsern		
2011	2012	(mill. kr)	2012	2011	
480	548	Lønn	837	749	
24	42	Pensjonskostnader (note 24)	55	32	
25	28	Sosiale kostnader	31	29	
528	618	Sum personalkostnader	924	810	
820	837	Gjennomsnittlig antall ansatte	1.176	1.125	
786	793	Antall årsverk per 31.12.	1.135	1.109	
828	838	Antall ansatte per 31.12.	1.216	1.153	

Ytelser til konsernledelsen 2012 (hele 1000)

Navn	Tittel	Lønn mv.	Herav bonus ¹⁾	Herav pensj. tilskudd for lønn over 12G	Herav aksjebasert bonus-avlønning	Nåverdi pensjonsforpliktelse	Opptjente pensjonsrettigheter siste år	Lån per 31.12	Antall egenkapitalbevis
Finn Haugan	Konsernsjef Konserndir. Privatmarked	6.022	527	2.027	-	16.319	718	6.914	169.536
Tore Haarberg	(viseadm.dir)	2.716	263	333	-	1.546	173	5.552	7.775
Wenche	Konserndir. Marked,								

Margaretha Seljeseth ²⁾	kommunikasjon og samfunn	1.607	92	82	-	60	-	1.950	5.463
Vegard Helland	Konserndir. Bedriftsmarked	2.385	244	224	-	888	146	3.609	9.830
Kjell Fordal	Konserndir. Finans	2.682	251	367	-	5.145	764	6.804	270.518
Tina Steinsvik Sund ²⁾	Konserndir. Forretningsstøtte	2.246	219	228	-	60	-	6.759	8.517

2011 (hele 1000)

Navn	Tittel	Lønn mv.	Herav bonus ¹⁾	Herav pensj. tilskudd for lønn over 12G	Herav aksjebasert bonus-avlønning	Nåverdi pensjonsforpliktelse	Opptjente pensjonsrettigheter siste år	Lån per 31.12	Antall egenkapitalbevis
Finn Haugan	Konsernsjef Konserndir. Privatmarked	4.964	494	1.337	-	15.846	627	7.268	126.902
Tore Haarberg	(viseadm.dir)	2.510	251	305	-	1.942	158	5.640	3.640
Wenche Margaretha Seljeseth ^{2), 3)}	Konserndir. Marked, kommunikasjon og samfunn	1.035	-	10	11	-	58	2.240	2.463
Vegard Helland	Konserndir. Bedriftsmarked	1.888	117	161	-	1.250	128	1.554	5.254
Kjell Fordal	Konserndir. Finans	2.460	267	332	-	5.108	741	2.320	243.896
Tina Steinsvik Sund ²⁾	Konserndir. Forretningsstøtte	2.066	233	197	-	-	58	4.788	4.205

1) Gjelder utbetalt bonus opptjent i foregående regnskapsår

2) Innskuddsbasert pensjonsordning, opptjente pensjonsrettigheter er årets innbetalte sparebeløp

3) Ansatt som konserndirektør Marked, kommunikasjon og samfunn fra og med 1. desember 2011. Oppgitte ytelser gjelder for hele regnskapsåret

Som følge av endringer i skattereglene for topp-pensjon besluttet styret å avvikle den kollektive pensjonsordningen for lønninger utover 12 G fra 1. januar 2007. Styret har lagt til grunn tilnærmet like pensjonsrettigheter for alle ansatte. Derfor ble det i 2007 innført en individuell topp-pensjonsordning som innebærer at ansatte med lønn utover 12 G mottar et pensjonstilskudd motsvarende 16 prosent av lønn utover 12 G. Pensjonstilskuddet skal forutsetningsvis benyttes til pensjensparing i produkter levert av SpareBank 1. For å sikre likeverdighet med den ordningen som ble avvirket, kompenseres også skatten på dette pensjonstilskuddet.

I henhold til arbeidsavtalen med konsernsjef er banken forpliktet til å dekke lønn og andre tilleggsytelser i inntil 24 måneder. Konsernsjef har rett til å fratre ved fylte 60 år med en pensjon på 68 prosent av pensjongivende lønn. I pensjonsforpliktelsen til konsernsjef inngår bankens kollektive tjenestepensjon. Konsernsjef har i tillegg avtale om ytelse til etterlatte. Konsernsjef har avtalefestet bonus avhengig av måloppnåelse i henhold til spesifikke kriterier, som fastsettes av styret etter innstilling fra Styrets godtgjørelsesutvalg.

Konserndirektørene har bonusavtaler som er avhengig av måloppnåelse i henhold til spesifikke kriterier fastsatt av styrets godtgjørelsesutvalg. Konserndirektørene har avtale om etterlønn mellom 12-24 måneder, dog med avkortning av lønn som opparbeides i eventuelt annet ansettelsesforhold.

Det er inngått førtidspensjonsavtale med en av konserndirektørene med rett til å fratre ved fylte 62 år. Pensjon er 68 prosent av pensjongivende lønn. Ytelsen knyttet til denne ordningen inngår i grunnlaget for opptjente pensjonsrettigheter i tabellen over.

Antall egenkapitalbevis inkluderer egenkapitalbevis eid av nærstående og selskaper man har betydelig innflytelse i.

Ytelser til styret og kontrollkomiteen

2012 (hele 1000)

Navn	Tittel	Honorar	Honorarer til revisjons- og godtgjørelsesutvalget	Andre godtgjørelser	Lån per 31.12	Antall egenkapitalbevis
Per Axel Koch	Styreleder	345	14	31	-	45.930
Eli Arnstad ¹⁾	Nestleder styret til og med mars 2012	47	27	501	2.379	5.200
Kjell Bjordal	Styremedlem, nestleder fra og med april 2012	207	11	36	0	50.000
Aud Skrudland	Styremedlem	162	7	33	0	1.765
Arnhild Holstad	Styremedlem	162	-	33	2.517	-
Paul E. Hjeltn-Hansen	Styremedlem	162	78	32	0	49.219

Bård Benum	Styremedlem	162	69	2	-	-
Venche Johnsen ¹⁾	Styremedlem, ansatterrepresentant	162	-	711	342	24.716
Elbjørg Gui Standal	Styremedlem	122	23	1	-	-
Rolf Røkke	Leder kontrollkomiteen	140	-	1	-	-
Anders Lian	Nestleder kontrollkomiteen	94	-	1	-	-
Terje Ruud	Medlem kontrollkomiteen	94	-	1	-	-

2011 (hele 1000)

Navn	Tittel	Honorar	Honorarer til revisjons- og godtgjørelsesutvalget	Andre godtgjørelser	Lån per 31.12	Antall egenkapitalbevis
Per Axel Koch	Styreleder	330	16	16	-	35.000
Eli Arnstad	Nestleder styret tom mars 2011	180	71	17	2.380	4.000
Kjell Bjordal	Styremedlem, nestleder fom april 2012	155	-	18	-	27.428
Aud Skrudland	Styremedlem	155	-	18	239	1.346
Arnhild Holstad	Styremedlem	155	-	17	2.282	-
Paul E. Hjelm-Hansen	Styremedlem	155	70	16	-	37.536
Bård Benum	Styremedlem	155	68	1	-	-
Venche Johnsen ¹⁾	Styremedlem, ansatterrepresentant	155	-	611	399	16.706
Rolf Røkke	Leder kontrollkomiteen	135	-	0	-	-
Tone Valmot	Medlem kontrollkomiteen til og med mars 2011	26	-	-	-	8.012
Anders Lian	Nestleder kontrollkomiteen	90	-	-	-	-
Terje Ruud	Medlem kontrollkomiteen fra og med april 2011	71	-	-	-	-

¹⁾ Andre godtgjørelser inkluderer lønn i ansettelsesforhold

Styrets leder har verken bonusavtale eller avtale om etterlønn.

Antall egenkapitalbevis inkluderer egenkapitalbevis eid av nærstående og selskaper man har betydelig innflytelse i.

Ytelser til representantskapet

(Hele 1000)	2012	2011
Terje Skjønhal, representantskapets leder til og med mars 2012	26	77
Randi Dyrnes, representantskapets leder fra og med april 2012	61	-
Øvrige medlemmer	549	670

Note 23 - Andre driftskostnader

Morbank			Konsern	
2011	2012	(mill. kr)	2012	2011
528	618	Personalkostnader	924	810
167	166	IT-kostnader	187	185
23	23	Porto og verditransport	28	27
38	39	Markedsføring	49	50
38	43	Ordinære avskrivninger (note 31 og 32)	102	87
119	128	Driftskostnader faste eiendommer	101	95
47	55	Kjøpte tjenester	66	55
129	132	Andre driftskostnader	199	173
1.089	1.206	Sum andre driftskostnader	1.654	1.482
Godtgjørelse til revisor (i 1000 kr)				
1.331	1.006	Lovpålagt revisjon	1.835	1.989
119	-	Andre attestasjonstjenester	93	284
451	87	Skatterådgivning	99	960
316	511	Andre tjenester utenfor revisjonen	1.262	714
2.218	1.604	Sum inklusive merverdiavgift	3.289	3.946

Note 24 - Pensjon

Ytelsesbasert ordning

Pensjonsordningen administreres ved egen pensjonskasse, og gir rett til bestemte fremtidige pensjonsytelser fra fylte 67 år. I ordningene inngår også barnepensjon og uførepensjon etter nærmere bestemte regler. Konsernets ytelsesbaserte pensjonsordning sikrer de fleste ansatte en pensjon på 68 prosent av sluttlønn opptil 12 G. Ytelsesordningen er lukket for nye medlemmer.

Innskuddsbasert ordning

Innskuddsbaserte pensjonsordninger innebærer at konsernet ikke gir løfte om fremtidig pensjon av en gitt størrelse, men betaler et årlig tilskudd til de ansattes kollektive pensjonssparing. Den fremtidige pensjonen vil avhenge av størrelsen på tilskuddet og den årlige avkastningen på pensjonssparingen. Konsernet har ingen ytterligere forpliktelser knyttet til levert arbeidsinnsats etter at det årlige innskuddet er betalt. Det er ingen avsetning for påløpte pensjonsforpliktelser i slike ordninger. Innskuddsbaserte pensjonsordninger kostnadsføres direkte. Konsernet har tilbudt innskuddsbasert pensjonsordning for sine ansatte siden 1. januar 2008.

Avtalefestet førtidspensjon

Bank- og finansnæringen har inngått avtale om avtalefestet pensjon (AFP). Ordningen dekker førtidspensjon fra 62 til 67 år. Bankens ansvar er 100 prosent av pensjonen som utbetales mellom 62 og 64 år og 60 prosent av pensjonen som utbetales mellom 65 og 67 år. Optak av nye pensjonister opphørte med virkning fra 31. desember 2010.

Avtalefestet førtidspensjon ny ordning

Lov om statstilskudd til arbeidstakere som tar ut avtalefestet pensjon i privat sektor (AFP-tilskuddsloven) trådte i kraft 19. februar 2010. Arbeidstakere som tar ut AFP med virkningstidspunkt i 2011 eller senere, vil bli gitt ytelse etter den nye ordningen. Ny AFP-ordning utgjør et livsvarig påslag på Folketrygden og kan tas ut fra 62 år. Arbeidsgivernes premie skal fastsettes som en prosentandel av lønnsutbetalinger mellom 1G og 7,1G. I tråd med anbefalingen fra Norsk Regnskapsstiftelse er det i regnskapsåret ikke foretatt avsetning for konsernets reelle AFP-forpliktelse. Dette skyldes at Felleskontoret for LO/NHO så langt ikke har foretatt nødvendige beregninger.

For nærmere omtale av konsernets pensjonsordninger se note 2 om regnskapsprinsipper samt note 22 om personalkostnader.

IAS 19 Ytelser til ansatte

Ny IAS 19 om ytelse til ansatte ble 6. juni 2012 vedtatt av EU. I krafttredelse er 1. januar 2013, med mulighet for tidlig implementering. SpareBank 1 SMN vil implementere standarden fom 1. januar 2013. Basert på aktuarberegning per 31. desember 2012 anslås implementeringseffekten å være omlag 52 millioner kroner i positiv effekt på konsernets egenkapital. Endringen fra tidligere estimat skyldes hovedsakelig endring i diskonteringsrenten siden forrige beregning.

Økonomiske forutsetninger	2012		2011	
	Kostnader	Forpliktelser	Kostnader	Forpliktelser
Diskonteringsrente	2,6 %	3,9 %	4,0 %	2,6 %
Forventet avkastning på midlene	4,1 %	3,9 %	5,7 %	4,1 %
Forventet fremtidig lønnsutvikling	3,3 %	3,3 %	3,5 %	3,3 %
Forventet G-regulering	3,3 %	3,3 %	3,8 %	3,3 %
Forventet pensjonsregulering	0,4 %	0,2 %	2,0 %	0,4 %
Arbeidsgiveravgift	14,1 %	14,1 %	14,1 %	14,1 %
Forventet frivillig avgang før/etter 50 år	2/0 %	2/0 %	2/0 %	2/0 %
Forventet AFP-uttak fra 62/64 år	25/50 %	25/50 %	25/50 %	25/50 %

Morbank		Netto pensjonsforpliktelse i balansen (mill kroner). Finansiell status 1.1.	Konsern	
2011	2012		2012	2011
609	679	Nåverdi pensjonsforpliktelse i fondsbaserte ordninger	706	633
-656	-622	Virkelig verdi av pensjonsmidler	-639	-675
-47	58	Netto pensjonsforpliktelse i fondsbaserte ordninger	67	-42
-	-107	Ikke-innregnede estimatavvik (evt. aktuarielle gevinster/tap)	-111	2

-1	-1	Ikke-innregnede tidligere perioders opptjening	-1	-1
48	-50	Netto pensjonsforpliktelse i balansen før arbeidsgiveravgift	-45	-41
5	8	Arbeidsgiveravgift	9	5
-43	-42	Netto pensjonsforpliktelse i balansen etter arbeidsgiveravg.	-35	-36

Fordeling av forpliktelsen mellom usikret og sikret pensjonsordning konsern per 1.1.

Konsern	2012			2011		
	Sikret	Usikret	Sum	Sikret	Usikret	Sum
Nåverdi pensjonsforpliktelse i fondsbaserte ordninger	668	38	706	599	34	633
Virkelig verdi av pensjonsmidler	-639	-	-639	-675	-	-675
Netto pensjonsforpliktelse i fondsbaserte ordninger	30	38	67	-76	34	-42
Ikke-innregnede estimatavvik (evt. aktuarielle gevinster/tap)	-107	-4	-111	-9	11	2
Ikke-innregnede tidligere perioders opptjening	-1	-	-1	-1	-	-1
Netto pensjonsforpliktelse i balansen før arbeidsgiveravgift	-79	34	-45	-86	45	-41
Arbeidsgiveravgift	4	5	9	1	5	5
Netto pensjonsforpliktelse i balansen etter arbeidsgiveravgift	-75	39	-35	-85	49	-36

Morbank			Konsern	
2011	2012	Periodens pensjonskostnad	2012	2011
26	29	Ytelsesbasert pensjon opptjent i perioden	31	29
24	17	Rentekostnad påløpt pensjonsforpliktelse	18	25
-36	-25	Forventet avkastning på pensjonsmidler	-26	-37
-2	5	Estimatavvik innregnet i perioden	5	-2
-	-	Tidligere perioders opptjening innregnet i perioden	-	-
12	26	Netto ytelsesbasert pensjonskostnad uten arbeidsgiveravg.	28	14
-	3	Periodisert arbeidsgiveravgift	3	1
-	-	Curtailement (overgang til ITP)	-	-
-	-	Settlement (overgang til ITP)	-	-
-	-	Effekt avvikling av ordningen	-	-
12	29	Netto resultatført ytelsesbasert pensjonskostnad *)	31	14
4	5	Avtalefestet pensjon, ny ordning	5	4
8	10	Innskuddsbasert pensjonskostnad	19	13
24	43	Periodens pensjonskostnad	55	32
2	4	*) Herav avtalefestet pensjon gammel ordning, usikret	4	2
2011	2012	Bevegelse i netto pensjonsforpliktelse i balansen	2012	2011
-43	-42	Netto pensjonsforpliktelse i balansen 1.1.	-35	-36
-	2	Curtailement/Settlement	31	14
12	29	Netto resultatført ytelsesbasert pensjonskostnad inkl curtailement/settlement	-	-
-12	-9	Innbetalt pensjonspremie ytelsesbaserte ordninger	-11	-14

	-42	-21	Netto pensjonsforpliktelse i balansen 31.12.	-15	-35
	2011	2012	Finansiell status 31.12.	2012	2011
	679	554	Pensjonsforpliktelse	573	706
	-670	-628	Verdi av pensjonsmidler	-645	-690
	-56	49	Utsatt tap/gevinst	53	-57
	-1	-	Tidligere perioders opptjening innregnet i perioden	-	-1
	-48	-25	Netto pensjonsforpliktelse før arbeidsgiveravgift	-20	-41
	5	4	Arbeidsgiveravgift	5	6
	-42	-21	Netto pensjonsforpliktelse etter arbeidsgiveravgift *	-15	-35

* Presenteres brutto i konsernregnskapet

Fordeling av finansiell status per 31.12. mellom usikret og sikret pensjonsordning konsern

Konsern	2012			2011		
	Sikret	Usikret	Sum	Sikret	Usikret	Sum
Pensjonsforpliktelse	542	31	573	668	38	706
Verdi av pensjonsmidler	-645	-	-645	-690	-	-690
Utsatt tap/gevinst	54	-1	53	-53	-4	-57
Utsatt planendring	-	-	-	-1	-	-1
Netto pensjonsforpliktelse før arbeidsgiveravgift	-50	30	-20	-75	34	-41
Arbeidsgiveravgift	-	4	5	1	5	6
Netto pensjonsforpliktelse etter arbeidsgiveravgift	-49	34	-15	-74	39	-35

Virkelig verdi av pensjonsforpliktelsen konsern	2012	2011
IB pensjonsforpliktelse (PBO)	706	633
Forpliktelse ved planendring	-	-
Nåverdi av årets pensjonsopptjening	31	29
Utbetaling/utløsning fra ordning	-29	-35
Rentekostnad på pensjonsforpliktelsen	18	25
Aktuariell tap/(gevinst)	-153	55
UB pensjonsforpliktelse (PBO)	573	706
Virkelig verdi av pensjonsmidlene konsern	2012	2011
IB pensjonsmidler	639	675
Innbetalinger	10	12
Utbetalinger/utløsning fra fond	-29	-35
Forventet avkastning	26	37
Netto endring pensjonsmidler	-	-
UB markedsverdi av pensjonsmidler	645	690

Historisk informasjon konsern	2012	2011	2010	2009	2008
-------------------------------	------	------	------	------	------

Nåverdi av pensjonsforpliktelsen	-573	-706	-633	-628	-1.019
Virkelig verdi av pensjonsmidlene	645	690	657	582	633
Netto overskudd/underskudd (-)	72	-16	25	-46	-386

Sensitivitet konsern	+ 1 %-poeng diskonteringsrente	- 1 %-poeng diskonteringsrente	+ 1 %-poeng lønnsjustering	- 1 %-poeng lønnsjustering
2012				
Endring i opptjente pensjonsrettigheter i løpet av året	-5	7	6	-5
Endring i pensjonsforpliktelse	-73	91	50	-45
2011				
Endring i opptjente pensjonsrettigheter i løpet av året	-4	6	5	-4
Endring i pensjonsforpliktelse	-99	126	-71	-64

2011	2012	Medlemmer	2012	2011
915	890	Antall personer som er med i pensjonsordningen	914	941
533	479	herav aktive	500	556
382	411	herav pensjonister og uføre	414	385

Plassering av pensjonsmidlene i pensjonskassen	2012	2011
Omløpsobligasjoner	104	142
Anleggsobligasjoner	273	275
Pengemarked	76	32
Aksjer	203	177
Eiendom	15	16
Sum	672	641

Note 25 - Skatt

Nedenfor er det gitt en spesifikasjon over forskjellen mellom det regnskapsmessige resultat før skattekostnad, årets skattegrunnlag og årets skattekostnad. Formuesskatt er klassifisert som andre driftskostnader i samsvar med IAS 12.

Morbank			Konsern	
2011	2012	(mill kroner)	2012	2011
1.053	1.283	Resultat før skattekostnad	1.355	1.236
-189	-302	+/- permanente forskjeller *	-255	-306
-26	-20	+/- konsernbidrag	-20	-26
-69	-75	+/- endring midlertidige forskjeller i henhold til spesifikasjon	-14	-31
-	-	+ korreksjonsinntekt til fremføring	-27	28
-	-	+ underskudd til fremføring	-2	-34
770	886	Årets skattegrunnlag/skattepliktig inntekt	1.036	867
215	248	Herav betalbar skatt 28%	290	245
215	248	Betalbar skatt i balansen	290	245
-1	-6	For mye/lite skatt avsatt tidligere år	-6	-1
215	242	Sum betalbar skatt	284	244
215	248	Betalbar skatt av årets overskudd	290	245
19	21	+/- endring i utsatt skatt	12	13
-1	-6	+/- for mye/lite avsatt betalbar skatt tidligere år	-6	-4
1	-1	+ kildeskatt	-1	1
235	262	Årets skattekostnad	295	255
		Endring i netto forpliktelse ved utsatt skatt		
19	21	Resultatført utsatt skatt	12	13
-	22	Korrigerings betalbar skatt/utsatt skatt tidligere år *	31	-
19	43	Sum endring i netto forpliktelse ved utsatt skatt	43	13

* Skyldes endringer i midlertidige forskjeller mellom avlagt årsregnskap og endelige ligningspapirer

Balanseført			Balanseført	
2011	2012	Sammensetning av balanseført utsatt skatt	2012	2011
		Midlertidige forskjeller på:		
-	-	- Driftsmidler	116	140
-	-	- Leasingobjekter	120	171
42	21	- Netto pensjonsforpliktelse	24	45
161	243	- Verdipapirer	243	161
445	617	- Sikringsinstrumenter	617	445
-	-	- Andre midlertidige forskjeller	2	2
649	880	Sum skatteøkende midlertidige forskjeller	1122	964
182	247	Utsatt skatt	315	270
		Midlertidige forskjeller på:		
-22	-15	- Driftsmidler	-19	-26
-	-	- Netto pensjonsforpliktelse	-6	-6
-26	-1	- Verdipapirer	-1	-26
-455	-567	- Sikringsinstrumenter	-567	-455
-2	-	- Andre midlertidige forskjeller	-55	-63
-	-	- Fremførbart underskudd	-192	-257
-505	-583	Sum skattereduserende midlertidige forskjeller	-840	-833
-141	-163	Utsatt skattefordel	-235	-233
40	83	Netto utsatt skatt/skattefordel	80	37

Tabellen ovenfor består av midlertidige forskjeller fra alle konsoliderte selskaper vist brutto. På selskapsnivå er skatteøkende og skattereduserende midlertidige forskjeller nettoført.

På konsernivå bruttoføres dette i samsvar med IAS 12 ved at hvert selskap presenteres separat ved beregning av konsernets skattefordel og utsatt skatt:

			2012	2011
Skattefordel balanseført 31.12			13	19
Utsatt skatt balanseført 31.12			93	55

Resultatført		Sammensetning av resultatført utsatt skatt	Resultatført	
2011	2012		2012	2011
-	-	Midlertidige forskjeller på:		
-	-	- Driftsmidler	-24	-17
-	-	- Leasingobjekter	-51	48
-0	22	- Netto pensjonsforpliktelse	-21	-3
-41	-23	- Verdipapirer	81	-41
-170	-172	- Sikringsinstrumenter	172	-170
-	-	- Andre midlertidige forskjeller	-0	-
-212	-174	Sum skatteøkende midlertidige forskjeller	157	-184
-59	-49	Utsatt skatt	44	-52
		Midlertidige forskjeller på:		
9	-10	- Driftsmidler	7	1
-	-	- Netto pensjonsforpliktelse	0	-1
-3	-3	- Verdipapirer	25	-3
141	112	- Sikringsinstrumenter	-112	141
-4	-	- Andre midlertidige forskjeller	8	-9
-	-	- Fremførbart underskudd	65	8
143	99	Sum skattereduserende midlertidige forskjeller	-7	137
40	28	Utsatt skattefordel	-2	38
-19	-21	Netto	42	13
		Avstemming av resultatført periodeskatt med resultat før skatt		
2011	2012		2012	2011
296	359	28% av resultat før skatt	379	346
-61	-90	Ikke skattepliktige resultatposter (permanente forskjeller) *	-77	-91
-	-	Endring utsatt skatt tidligere år	-1	-1
1	-1	Kildeskatt	-1	1
-1	-6	For mye/lite avsatt skatt tidligere år	-6	-1
235	262	Resultatført periodeskatt	295	255
22 %	20 %	Effektiv skattesats i %	22 %	20 %

* Inkluderer ikke fradragsberettigede kostnader samt fradrag for resultatandel knyttet til tilknyttede og felleskontrollerte selskaper (resultatandeler trekkes ut ettersom de allerede er skattlagt hos det enkelte selskap).

Note 26 - Vurdering av virkelig verdi på finansielle instrumenter

Med virkning fra 1. januar 2009 har konsernet implementert endringene i IFRS 7 knyttet til finansielle instrumenter målt til virkelig verdi på balansedagen. Endringene krever presentasjon av virkelig verdimålinger per nivå med følgende nivåinndeling for måling av virkelig verdi:

- notert pris i et aktivt marked for en identisk eiendel eller forpliktelse (nivå 1)
- verdsettelse basert på andre observerbare faktorer enten direkte (pris) eller indirekte (utledet fra priser) enn notert pris (brukt i nivå 1) for eiendelen eller forpliktelsen (nivå 2)
- verdsettelse basert på faktorer som ikke er hentet fra observerbare markeder (ikke observerbare forutsetninger) (nivå 3)

Følgende tabell presenterer konsernets eiendeler og gjeld målt til virkelig verdi per 31. desember 2012:

Eiendeler	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Total
Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet				
Derivater	61	3.039	-	3.100
Obligasjoner og sertifikater	3.764	10.825	-	14.590
Egenkapitalinstrumenter	131	-	601	731
Fastrentelån	-	2.585	-	2.585
Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg				
Egenkapitalinstrumenter	-	-	46	46
Sum eiendeler	3.956	16.450	646	21.051
Forpliktelser	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Total
Finansielle forpliktelser til virkelig verdi over resultatet				
Derivater	62	2.728	-	2.790
Sum forpliktelser	62	2.798	-	2.790

Følgende tabell presenterer konsernets eiendeler og gjeld målt til virkelig verdi per 31. desember 2011:

Eiendeler	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Total
Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet				
Derivater	2	3.694	-	3.697
Obligasjoner og sertifikater	2.896	6.980	-	9.875
Egenkapitalinstrumenter	143	-	417	560
Fastrentelån	-	2.012	-	2.012
Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg				
Egenkapitalinstrumenter	-	-	51	51
Sum eiendeler	3.041	12.687	468	16.195
Forpliktelser	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Total
Finansielle forpliktelser til virkelig verdi over resultatet				
Derivater	1	3.157	-	3.158
Sum forpliktelser	1	3.157	-	3.158

Virkelig verdi av finansielle instrumenter som handles i aktive markeder er basert på markedspris på balansedagen. Et marked er betraktet som aktivt dersom markedskursene er enkelt og regelmessig tilgjengelige fra en børs, handler, megler, næringsgruppering, prissettingstjeneste eller reguleringsmyndighet, og disse prisene representerer faktiske og regelmessige forekommende markedstransaksjoner på en armlengdes avstand. Markedsprisen som benyttes for finansielle eiendeler er gjeldende kjøpskurs, for finansielle forpliktelser benyttes gjeldende salgskurs. Disse instrumentene er inkludert i nivå 1. Instrumenter inkludert i nivå 1 omfatter kun egenkapitalinstrumenter notert på Oslo Børs klassifisert som holdt for handelsformål eller tilgjengelig for salg samt statskasseveksler.

Virkelig verdi av finansielle instrumenter som ikke handles i et aktivt marked (for eksempel enkelte OTC-derivater) bestemmes ved å bruke verdsettelsesmetoder. Disse verdsettelsesmetodene maksimerer bruken av observerbare data der det er tilgjengelig, og belager seg minst

mulig på konsernets egne estimater. Dersom alle vesentlige data som kreves for å fastsette virkelig verdi av et instrument er observerbare data, er instrumentet inkludert i nivå 2.

Dersom en eller flere vesentlige data ikke er basert på observerbare markedsdata, er instrumentet inkludert i nivå 3.

Spesielle verdsettelsesmetoder som brukes til å verdsette finansielle instrumenter inkluderer

- notert markedspris eller handlerpris for tilsvarende instrumenter
- virkelig verdi av rentebytteavtaler er beregnet som nåverdien av estimert fremtidig kontantstrøm basert på observerbar avkastningskurve
- virkelig verdi av forwardkontrakter i fremmed valuta er bestemt ved å se på nåverdien av forskjellen mellom avtalt terminkurs og terminkurs på balansedagen
- andre teknikker, slik som multiplikatormodeller, er benyttet for å fastsette virkelig verdi på de resterende finansielle instrumentene

Følgende tabell presenterer endringene i instrumentene klassifisert i nivå 3 per 31. desember 2012:

	Egenkapitalinstrumenter	Sum
Inngående balanse 1.1.	468	468
Investeringer i perioden	177	177
Salg i perioden (til bokført verdi)	-6	-6
Gevinst eller tap ført i resultatet	8	8
Utgående balanse 31.12.	646	646

Følgende tabell presenterer endringene i instrumentene klassifisert i nivå 3 per 31. desember 2011:

	Egenkapitalinstrumenter	Sum
Inngående balanse 1.1.	449	449
Overført til nivå 1 eller 2	-23	-23
Investeringer i perioden	43	43
Salg i perioden (til bokført verdi)	-1	-1
Gevinst eller tap ført i resultatet	-5	-5
Gevinst eller tap ført direkte mot totalresultatet	5	5
Utgående balanse 31.12.	468	468

Periodens samlede gevinst og tap gjelder for eiendeler som er eiet på balansedagen.

Note 27 - Virkelig verdi av finansielle instrumenter

Finansielle instrumenter vurdert til virkelig verdi

Finansielle instrumenter som bokføres til virkelig verdi omfatter aksjer, deler av sertifikat og obligasjonsporteføljen (klassifisert til virkelig verdi) og derivater. For nærmere beskrivelse henvises til note 2 Regnskapsprinsipper IFRS samt note 3 Kritiske estimater og vurderinger vedrørende bruk av regnskapsprinsipper.

Finansielle instrumenter vurdert til amortisert kost

Finansielle instrumenter som ikke måles til virkelig verdi regnskapsføres til amortisert kost. For nærmere beskrivelse se note 2 Regnskapsprinsipper IFRS. Amortisert kost innebærer verdsetting av balanseposter etter opprinnelig avtalte kontantstrømmer, justert for nedskrivninger.

Verdsetting til virkelig verdi vil alltid være beheftet med usikkerhet.

Vurdering av virkelig verdi for poster ført til amortisert kost

Hvilke metoder som ligger til grunn for å fastsette virkelig verdi for finansielle instrumenter som er vurdert til amortisert kost beskrives nedenfor:

Utlån til og fordringer på kunder

p.t.-prisede utlån er utsatt for konkurranse i markedet. Dette tilsier at mulige merverdier i porteføljen ikke vil bli opprettholdt over lengre tid. Virkelig verdi av p.t.-prisede utlån er derfor satt til amortisert kost. Effekten av endringer i kredittkvaliteten i porteføljen hensyntas gjennom gruppevis nedskrivninger, og gir derfor et godt uttrykk for virkelig verdi i den delen av porteføljen hvor det ikke er foretatt individuelle nedskrivninger. Individuelle nedskrivninger fastsettes gjennom en vurdering av fremtidig kontantstrøm, neddiskontert med effektiv rente. Nedskrevet verdi gir derfor et godt uttrykk for virkelig verdi av disse utlånene. Periodens samlede gevinst og tap gjelder for eiendeler som er eiet på balansedagen.

Fastrenteutlån i norske kroner er bokført til virkelig verdi jf. note 2 og er ikke omfattet av beskrivelsen over.

Obligasjoner klassifisert til å holde til forfall og til lån og fordringer

Endring til virkelig verdi er beregnet ut fra en teoretisk markedsverdivurdering basert på rente- og spreadkurver.

Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner samt gjeld til kredittinstitusjoner

For utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner samt gjeld til kredittinstitusjoner, estimeres virkelig verdi til å samsvare med bokført verdi.

Morbank

(mill. kr)	Bokført verdi 31.12.12	Virkelig verdi 31.12.12	Bokført verdi 31.12.11	Virkelig verdi 31.12.11
Eiendeler				
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	5.619	5.619	5.033	5.033
Utlån til og fordringer på kunder til amortisert kost	69.879	69.879	68.357	68.357
Utlån til og fordringer på kunder til virkelig verdi	2.585	2.585	2.012	2.012
Aksjer	354	354	331	331
Obligasjoner til virkelig verdi	14.590	14.590	9.875	9.875
Obligasjoner holde til forfall	114	114	583	584
Obligasjoner til lån og fordring	2.460	2.473	2.460	2.451
Derivater	3.101	3.101	3.698	3.698
Sum finansielle eiendeler	98.702	98.715	92.349	92.342
Forpliktelseser				
Gjeld til kredittinstitusjoner	5.137	5.137	6.232	6.232
Gjeld vedr. bytteordningen med staten	2.273	2.273	2.886	2.886
Innskudd fra og gjeld til kunder	53.187	53.187	48.114	48.114
Verdipapirgjeld til amortisert kost	14.968	15.084	12.444	11.266
Verdipapirgjeld, sikring	15.292	15.044	15.704	15.647
Derivater	2.790	2.790	3.158	3.158

Ansvarlig lånekapital til amortisert kost	1.470	1.449	936	884
Ansvarlig lånekapital, sikring	1.570	1.572	1.754	1.798
Sum finansielle forpliktelser	96.687	96.536	91.228	89.985

Konsern

(mill. kr)	Bokført verdi 31.12.12	Virkelig verdi 31.12.12	Bokført verdi 31.12.11	Virkelig verdi 31.12.11
Eiendeler				
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	3.012	3.012	2.557	2.557
Utlån til og fordringer på kunder til amortisert kost	72.358	72.358	71.363	71.363
Utlån til og fordringer på kunder til virkelig verdi	2.585	2.585	2.012	2.012
Aksjer	777	777	611	611
Obligasjoner til virkelig verdi	14.590	14.590	9.875	9.875
Obligasjoner holde til forfall	114	114	583	584
Obligasjoner til lån og fordring	2.460	2.473	2.460	2.451
Derivater	3.100	3.100	3.697	3.697
Sum finansielle eiendeler	98.996	99.009	93.157	93.151
Forpliktelser				
Gjeld til kredittinstitusjoner	5.137	5.137	6.232	6.232
Gjeld vedr. bytteordningen med staten	2.273	2.273	2.886	2.886
Innskudd fra og gjeld til kunder	52.252	52.252	47.871	47.871
Verdipapirgjeld til amortisert kost	14.968	15.084	12.444	11.266
Verdipapirgjeld, sikring	15.292	15.044	15.704	15.647
Derivater	2.790	2.790	3.158	3.158
Ansvarlig lånekapital til amortisert kost	1.470	1.449	936	884
Ansvarlig lånekapital, sikring	1.570	1.572	1.754	1.798
Sum finansielle forpliktelser	95.751	95.600	90.985	89.742

Note 28 - Certifikater og obligasjoner

Obligasjoner og sertifikater er klassifisert i kategoriene virkelig verdi over resultatet, holde til forfall og lån og fordring. Måling til virkelig verdi gjenspeiler markedsverdi, mens kategorien holde til forfall og lån og fordring måles til amortisert kost.

Morbank			Konsern	
2011	2012	Sertifikater og obligasjoner fordelt på utstedersektor (mill. kr)	2012	2011
3.077	4.178	Stat (pålydende)	4.178	3.077
3.059	4.111	virkelig verdi	4.111	3.059
-	-	amortisert kost (holde til forfall, lån og fordring)	-	-
3.059	4.111	Bokført verdi stat	4.111	3.059
939	1.649	Annen offentlig utsteder (pålydende)	1.649	939
904	1.672	virkelig verdi	1.672	904
39	39	amortisert kost (holde til forfall, lån og fordring)	39	39
943	1.711	Bokført verdi annen offentlig utsteder	1.711	943
8.580	11.142	Finansielle foretak (pålydende)	11.142	8.580
5.763	8.735	virkelig verdi	8.735	5.763
3.003	2.535	amortisert kost (holde til forfall, lån og fordring)	2.535	3.003
8.766	11.270	Bokført verdi finansielle foretak	11.270	8.766
150	72	Ikke-finansielle foretak (pålydende)	72	150
150	71	virkelig verdi	71	150
-	-	amortisert kost (holde til forfall, lån og fordring)	-	-
150	71	Bokført verdi finansielle foretak	71	150
12.746	17.040	Sum rentepapirer, pålydende verdi	17.040	12.746
12.918	17.164	Sum rentepapirer, bokført verdi	17.164	12.918

For nærmere spesifisering av renterisiko henvises til note 15 Markedsrisiko knyttet til renterisiko.

Note 29 - Finansielle derivater

Alle derivater blir bokført til virkelig verdi over resultatet. Gevinster blir ført som eiendeler og tap ført som gjeld for alle rentederivater. Dette gjelder både derivater benyttet til sikringsformål og ikke sikring. Banken benytter seg ikke av kontantstrømsikring.

Konsern

Noten er tilnærmet lik for morbank og konsern. Tall i mill kr.

Til virkelig verdi over resultatet	2012			2011		
	Kontraktssum	Virkelig verdi		Kontraktssum	Virkelig verdi	
		Eiendeler	Forpliktelser		Eiendeler	Forpliktelser
Valutainstrumenter						
Valutaterminer (forwards)	1.478	42	-61	2.318	47	-58
Valutabytteavtaler (swap)	19.273	282	-144	19.534	410	-280
Valutaopsjoner	15	0	0	60.391	313	-310
Sum valutainstrumenter	20.765	323	-205	82.243	770	-648
Renteinstrumenter						
Rentebytteavtaler (inkl. rente- og valutaswap, dekker også cross currency)	95.214	2.343	-2.267	81.052	1.834	-1.685
Korte rentebytteavtaler (FRA)	69.000	27	-29	5.000	2	-1
Andre rentekontrakter	1.247	62	-62	1.329	48	-45
Sum renteinstrumenter	165.461	2.432	-2.357	87.381	1.884	-1.732
Sikring						
Renteinstrumenter						
Rentebytteavtaler (inkl. rente- og valutaswap, dekker også cross currency)	12.545	515	-319	15.147	572	-231
Andre rentekontrakter	-	-	-	-	-	-
Sum renteinstrumenter	12.545	515	-319	15.147	572	-231
Sum valuta- og renteinstrumenter						
Sum renteinstrumenter	178.005	2.948	-2.677	102.528	2.456	-1.963
Sum valutainstrumenter	20.765	323	-205	82.243	770	-648
Sum	198.771	3.271	-2.882	184.771	3.226	-2.611

Markedsverdien til valutaswapper og valutaterminer er nettopført under andre eiendeler i balansen.

Note 30 - Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser

Banken klassifiserer aksjer innenfor kategoriene virkelig verdi og tilgjengelig for salg. Verdipapirer som kan måles pålitelig og som rapporteres internt til virkelig verdi klassifiseres til virkelig verdi over resultatet. Øvrige aksjer klassifiseres som tilgjengelig for salg. Investeringer i ansvarlige lån bokføres til amortisert kost.

Morbank		Aksjer og andeler (mill. kr)	Konsern	
2011	2012		2012	2011
330	353	Til virkelig verdi over resultat	691	536
38	42	Børsnoterte	106	132
292	312	Unoterte	585	404
1	1	Tilgjengelig for salg	70	63
-	-	Børsnoterte	25	11
1	1	Unoterte	46	51
-	-	Til amortisert kost	16	13
-	-	Unoterte	16	13
331	354	Sum aksjer og andeler	777	611
		Virksomhet holdt for salg - herav aksjer		
-	239	Børsnoterte	320	32
222	101	Unoterte	-	326
222	340	Sum aksjer holdt for salg	320	358
38	281	Sum børsnoterte selskaper	451	175
514	414	Sum unoterte selskaper	646	794

Note 31 - Goodwill

Morbank			Konsern	
2011	2012	(mill. kr)	2012	2011
		Goodwill		
447	447	Anskaffelsekost 01.01	472	460
-	-	Tilgang/Avgang	10	12
447	447	Anskaffelsekost 31.12	482	471
447	447	Balanseført goodwill 31.12	482	471

Balanseført verdi i morbank, 447 millioner kroner, knytter seg til merverdi i forbindelse med kjøp av 100 prosent av Romsdals Fellesbank i 2005. Resterende beløp på konsernnivå gjelder morbankens kjøp av Romsdals Fellesbank som omtalt ovenfor, fusjon og oppkjøp fra EiendomsMegler 1 Midt-Norge av eiendomsmeglerforetak samt SpareBank 1 SMN Regnskap sine oppkjøp av regnskapskontorer. Årets økning på konsernnivå med 10 millioner kroner gjelder ytterligere oppkjøp foretatt i 2012.

Goodwillpostene vurderes årlig og nedskrives dersom det er grunnlag for det. Det er ikke foretatt nedskrivning av goodwill i 2012.

Se note 3 for beskrivelse av verddivurderingsmodellen for goodwill.

Note 32 - Eiendom, anlegg og utstyr

Morbank 2011			Konsern 2011			
Bygg, tomter og annen fast eiendom	Maskiner, inventar og transportmidler	Totalt	(mill. kr)	Totalt	Maskiner, inventar og transportmidler	Bygg, tomter og annen fast eiendom
19	327	345	Anskaffelseskost 01.01.2011	1.300	396	904
6	53	59	Tilgang	279	87	192
-	10	10	Avgang	128	21	107
24	370	394	Anskaffelseskost 31.12.2011	1.451	462	989
4	210	215	Akkumulert av-og nedskrivning 01.01.2011	274	249	25
1	36	37	Årets avskrivning	86	49	38
-	1	1	Årets nedskrivning	2	2	-
-	9	10	Reversering av akk. av- og nedskrivninger	20	19	-
5	238	243	Akkumulert avskrivning og nedskrivning 31.12.2011	342	280	62
19	132	151	Balansført verdi 31.12.2011	1.109	182	927
Morbank 2012			Konsern 2012			
24	370	394	Anskaffelseskost 01.01.2012	1.451	462	989
32	65	97	Tilgang	279	76	203
-	101	101	Avgang	107	102	5
56	334	390	Anskaffelseskost 31.12.2012	1.624	436	1.188
5	238	243	Akkumulert av-og nedskrivning 01.01.2012	342	280	62
2	40	42	Årets avskrivning	101	58	42
-	1	1	Årets nedskrivning	1	1	-
-	96	96	Reversering av akk. av- og nedskrivninger	96	96	-
6	183	190	Akkumulert avskrivning og nedskrivning 31.12.2012	347	243	104
50	151	201	Balansført verdi 31.12.2012	1.277	193	1.083

Avskrivning

Med utgangspunkt i anskaffelseskost fratrukket eventuell restverdi avskrives eiendelene linieært over forventet levetid innenfor følgende rammer:

Teknisk anlegg: 10 år

Maskiner: 3-5 år

Inventar: 5-10 år

IT-utstyr: 3-5 år

Transportmidler: 10 år

Bygg og annen fast eiendom: 25-33 år

Sikkerhetsstillelse

Banken har ikke pantsatt eller akseptert andre rådighetsbegrensninger for sine anleggsmidler.

Anskaffelseskost av avskrevne eiendeler

Anskaffelseskost av fullt ut avskrevne eiendeler som fortsatt er i bruk i banken i 2011 utgjør 41 millioner kroner.

Bruttoverdi av anleggsmidler som er midlertidig ute av drift.

Konsernet har ikke vesentlige anleggsmidler som midlertidig er ute av drift per 31. desember 2012.

Note 33 - Andre eiendeler

Morbank			Konsern	
2011	2012	(mill. kr)	2012	2011
-	-	Utsatt skattefordel (se note 25)	13	19
956	1.009	Opptjente ikke mottatte inntekter	1.026	948
4	46	Fordringer verdipapirer	46	4
30	230	Øvrige eiendeler	381	218
991	1.284	Andre eiendeler	1.465	1.189

Note 34 - Innskudd fra og gjeld til kunder

Morbank		(mill. kr)	Konsern	
2011	2012	Innskudd fra og gjeld til kunder	2012	2011
41.074	45.044	Innskudd fra og gjeld til kunder uten avtalt løpetid	44.109	40.831
7.040	8.143	Innskudd fra og gjeld til kunder med avtalt løpetid	8.143	7.040
48.114	53.187	Sum innskudd fra og gjeld til kunder	52.252	47.871
2,4 %	2,2 %	Gjennomsnittlig rente	2,3 %	2,3 %

Av totale innskudd utgjør fastrenteinnskudd 8,72 prosent

2011	2012	Innskudd fordelt på sektor og næring	2012	2011
20.860	22.279	Lønnstakere o.l.	22.279	20.860
3.920	4.354	Offentlig forvaltning	4.354	3.920
1.757	2.002	Jordbruk, skogbruk, fiske og fangst	2.002	1.757
402	138	Havbruk	138	402
1.079	891	Industri og bergverk	891	1.079
1.420	1.715	Bygg og anlegg, kraft og vannforsyning	1.715	1.420
3.517	3.923	Hotell og handel	3.923	3.517
1.103	1.166	Sjøfart	1.166	1.103
3.545	4.865	Eiendomsdrift	4.256	3.517
5.103	4.802	Forretningsmessig tjenesteyting og lignende	4.802	5.103
3.231	3.575	Transport og tjenesteytende næringer	3.360	3.036
2.178	3.477	Øvrige sektorer	3.366	2.157
48.114	53.187	Sum innskudd fordelt på sektor og næring	52.252	47.871

2011	2012	Innskudd fordelt på geografiske områder	2012	2011
19.171	22.299	Sør-Trøndelag	21.364	18.928
13.503	13.800	Nord-Trøndelag	13.800	13.503
7.291	7.995	Møre og Romsdal	7.995	7.291
97	211	Sogn og Fjordane	211	97
287	303	Nordland	303	287
4.525	4.441	Oslo	4.441	4.525
2.847	3.517	Landet for øvrig	3.517	2.847
393	621	Utlandet	621	393
48.114	53.187	Sum innskudd fordelt på geografiske områder	52.252	47.871

Note 35 - Gjeld ved utstedelse av verdipapirer

Morbank			Konsern		
2011	2012	(mill. kr)	2012	2011	
220	706	Sertifikater og andre kortsiktige låneopptak	706	220	
27.928	29.553	Obligasjonsgjeld	29.553	27.928	
28.148	30.259	Sum gjeld ved utstedelse av verdipapirer	30.259	28.148	
5,2 %	3,2 %	Gjennomsnittlig rente sertifikater	3,2 %	5,2 %	
3,4 %	3,5 %	Gjennomsnittlig rente obligasjonsgjeld	3,5 %	3,4 %	

Gjennomsnittlig rente er beregnet på grunnlag av faktisk rentekostnad i året inkludert eventuelle rente- og valutaswapper i prosent av gjennomsnittlig verdipapirbeholdning.

2011	2012	Verdipapirgjeld fordelt på forfallstidspunkt ¹⁾	2012	2011
4.873	-	2012	-	4.873
5.673	5.258	2013	5.258	5.673
8.647	7.971	2014	7.971	8.647
3.752	4.050	2015	4.050	3.752
3.881	4.952	2016	4.952	3.881
-	2.732	2017	2.732	-
-	2.000	2018	2.000	-
-	250	2019	250	-
1.075	1.309	2020	1.309	1.075
-	375	2022	375	-
-	1.000	2027	1.000	-
-1	-1	Valutaagio	-1	-1
248	364	Over og underkurs, markedsverdi strukturerte obligasjoner	364	248
28.148	30.259	Sum verdipapirgjeld	30.259	28.148

1) Fratrukket egne obligasjoner. Sum nominell egenbeholdning 2012 utgjør 566,4 millioner kroner (845,4 millioner i 2011).

2011	2012	Verdipapirgjeld fordelt på vesentlige valutaer	2012	2011
19.345	23.317	NOK	23.317	19.345
8.065	5.458	EUR	5.458	8.065
738	1.485	Øvrige	1.485	738
28.148	30.259	Sum verdipapirgjeld	30.259	28.148

Morbank og konsern

Endring i verdipapirgjeld	31.12.2012	Emittert	Forfalt/ innløst	Øvrige endringer	31.12.2011
Sertifikatgjeld	706	839	352	0	219
Obligasjonsgjeld	29.190	9.284	7.480	-294	27.681
Verdijusteringer	364	-	-	115	248
Sum gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	30.259	10.122	7.832	-179	28.148

Endring i verdipapirgjeld	31.12.2011	Emittert	Forfalt/ innløst	Øvrige endringer	31.12.2010
Sertifikatgjeld	219	219	235	-	235
Obligasjonsgjeld	27.681	5.827	5.809	81	27.581
Verdijusteringer	248	-	-	123	126
Sum gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	28.148	6.046	6.044	204	27.941

Note 36 - Annen gjeld og forpliktelse

Morbank			Konsern		
2011	2012	Annen gjeld og balanseført forpliktelse (mill. kr)	2012	2011	
-	-	Pensjonsforpliktelser (note 24)	6	7	
10	9	Leverandørgjeld	40	38	
113	87	Trasseringsgjeld	87	113	
20	73	Gjeld verdipapirer	73	20	
40	83	Utsatt skatt	93	55	
215	248	Betalbar skatt	290	244	
101	74	Avsetninger	74	102	
913	800	Tidsavgrensninger	1.124	1.213	
130	226	Annet	268	177	
1.544	1.600	Sum annen gjeld og balanseført forpliktelse	2.054	1.971	
		Stilte garantier mv. (avtalte garantibeløp)			
957	1.082	Betalingsgarantier	1.082	957	
703	926	Kontraktsgarantier	926	703	
1.945	2.946	Lånegarantier	2.946	1.945	
92	100	Garantier for skatter	100	92	
160	158	Annet garantiansvar	158	160	
3.857	5.213	Sum stilte garantier	5.213	3.857	
		Andre forpliktelser ikke balanseført			
10.578	8.688	Ubenyttede kreditter	8.688	10.578	
470	1.539	Innvilgede lånetilsagn (ikke diskontert)	1.652	500	
664	633	Ubenyttede garantitilsagn	633	664	
148	155	Remburser	155	148	
-	-	Uinnkalt kapital i Private Equity fond	69	128	
11.860	11.016	Sum andre forpliktelser	11.197	12.018	
17.261	17.828	Totale forpliktelser	18.464	17.996	

Kontanter	Verdipapir	Sum	Pantstillelser	Sum	Verdipapir	Kontanter
1.526	7.429	8.955	Pantstillelse 2012	8.955	7.429	1.526
-	-	-	Tilhørende forpliktelse 2012	-	-	-
953	7.900	8.853	Pantstillelse 2011	8.853	7.900	953
-	-	-	Tilhørende forpliktelse 2011	-	-	-

Pågående rettsvister

Konsernet er part i rettsvister med et økonomisk omfang som vurderes til ikke å ha vesentlig betydning for konsernets økonomiske stilling. Det er foretatt tapsavsetninger i de saker hvor det er funnet grunnlag for dette.

Operasjonelle leieavtaler

Konsernet har en årlig forpliktelse på ca. 98 millioner kroner knyttet til operasjonelle leieavtaler.

SpareBank 1 Boligkreditt og SpareBank 1 Næringskreditt

Vedrørende bankens forpliktelser knyttet til SpareBank 1 Boligkreditt og SpareBank 1 Næringskreditt, se note 9 om overføring av finansielle eiendeler.

Note 37 - Ansvarlig lånekapital og fondsobligasjonslån

For beskrivelse av ansvarlig lånekapital og fondsobligasjoner og hvordan den påvirker kapitaldekningen, henvises til note 2 Regnskapsprinsipper IFRS.

Morbank			Konsern	
2011	2012	(mill. kr)	2012	2011
Tidsbegrenset:				
112	97	2018 fast rente 6,65 % (Call 2013) ^{1) 2)}	97	112
538	72	2018 3 mnd NIBOR + 1,25 % (Call 2013) ²⁾	72	538
-	1.000	2022 3mnd NIBOR + 2,75 % (Call 2017)	1.000	-
470	470	2036 fast rente 2,94 %, JPY (Call 2018) ¹⁾	470	470
59	57	Over-/underkurs/markedsverdi	57	59
257	128	Valuta agio tidsbegrenset	128	257
1.436	1.824	Sum tidsbegrenset	1.824	1.436
Evigvarende:				
300	300	Evigvarende 3 mnd NIBOR + 0,85 % (Call 2016)	300	300
-2	-2	Underkurs evigvarende	-2	-2
-	-	Valuta agio evigvarende	-	-
298	298	Sum evigvarende	298	298
Fondsobligasjonslån:				
522	522	Fondsobligasjon 30 år, fast rente 6,5 %, USD 75 mill. (Call 2013) ¹⁾	522	522
350	350	Fondsobligasjon 10/99, fast rente 8,25 % NOK (Call 2020) ¹⁾	350	350
100	100	Fondsobligasjon 10/99, flytende rente NOK (Call 2020)	100	100
58	56	Underkurs evigvarende	56	58
-74	-110	Valuta agio fondsobligasjonslån	-110	-74
956	918	Sum fondsobligasjonslån	918	956
2.690	3.040	Sum ansvarlig lånekapital og fondsobligasjonslån	3.040	2.690
5,5 %	4,9 %	Gjennomsnittlig rente NOK	4,9 %	5,5 %
5,3 %	5,2 %	Gjennomsnittlig rente USD	5,2 %	5,3 %

1) Fastrentefinansieringen er gjort om til flytende rente ved bruk av rentebytteavtaler

2) Beslutning om førtidig innfrielse i 1. kvartal 2013 er godkjent av Finanstilsynet

Morbank og konsern

Endringer i ansvarlig lånekapital og fondsobligasjonslån	31.12.2012	Emittert - nominell verdi	Forfalt/innløst-nominell verdi	Valutaendringer og over-/underkurs	31.12.2011
Tidsbegrenset ansvarlig lånekapital, NOK	1.169	1.000	481	-	650
Tidsbegrenset ansvarlig lånekapital, Valuta	584	-	-	-115	699
Evigvarende ansvarlig lånekapital, NOK	300	-	-	-	300
Fondsobligasjonslån, NOK	450	-	-	-	450
Fondsobligasjonslån, Valuta	419	-	-	-33	452
Verdijusteringer	118	-	-	-21	139
Sum ansvarlig lånekapital og fondsobligasjonslån	3.040	1.000	481	-169	2.690

Emittert - Forfalt/innløst- Valutaendringer

Endringer i ansvarlig lånekapital og fondsobligasjonslån	31.12.2011	nominell verdi	nominell verdi	og over-/underkurs	31.12.2010
Tidsbegrenset ansvarlig lånekapital, NOK	650	-	-	-	650
Tidsbegrenset ansvarlig lånekapital, Valuta	699	-	-	51	649
Evigvarende ansvarlig lånekapital, NOK	300	-	-	-	300
Evigvarende ansvarlig lånekapital, Valuta	-	-	144	-3	147
Fondsobligasjonslån, NOK	450	-	-	-	450
Fondsobligasjonslån, Valuta	452	-	-	12	440
Verdijusteringer	139	-	-	16	123
Sum ansvarlig lånekapital og fondsobligasjonslån	2.690	-	144	76	2.758

Note 38 - Investering i eierinteresser

Datterselskaper, tilknyttede selskaper, felleskontrollert virksomhet og selskaper holdt for salg

Firma	Forretningskontor	Eierandel i prosent
Investering i datterselskaper		
Aksjer eid av morbanken		
SpareBank 1 SMN Finans AS	Trondheim	90,1
SpareBank 1 SMN Invest AS	Trondheim	100,0
EiendomsMegler 1 Midt-Norge AS	Trondheim	87,0
SpareBank 1 SMN Kvartalet AS	Trondheim	100,0
SpareBank 1 SMN Regnskap AS	Trondheim	100,0
Allegro Finans ASA	Trondheim	90,1
SpareBank 1 Bygget Steinkjer AS	Trondheim	100,0
SpareBank 1 Bygget Trondheim AS	Trondheim	100,0
SpareBank 1 SMN Card Solutions AS	Trondheim	100,0
Oppistu AS	Trondheim	100,0
Brannstasjonen SMN AS	Trondheim	100,0
TKR Invest AS	Trondheim	100,0
St. Olavs Plass 1 SMN AS	Trondheim	100,0
SpareBank 1 Bilplan AS	Trondheim	100,0
Aksjer eid av datter- og datterdatterselskaper		
GMA Invest AS (eid av SpareBank 1 SMN Invest AS)	Trondheim	100,0
Consis AS (eid av SpareBank 1 SMN Regnskap AS)	Hamar	40,0
Leksvik Regnskapskontor AS (eid av SpareBank 1 SMN Regnskap AS)	Leksvik	50,0
Calculus AS (eid av SpareBank 1 SMN Regnskap AS)	Røros	100,0
Røros Regnskap AS (eid av SpareBank 1 SMN Regnskap AS)	Røros	100,0
Investeringer i felleskontrollert virksomhet		
SpareBank 1 Gruppen AS	Tromsø	19,5
BN Bank ASA	Trondheim	33,0
Bank 1 Oslo Akershus AS	Oslo	15,2
Alliansesamarbeidet SpareBank 1 DA	Oslo	17,7
SpareBank1 Boligkreditt AS	Stavanger	18,4
SpareBank 1 Næringskreditt AS	Stavanger	33,8
SpareBank 1 Kundesenter AS	Stavanger	18,7
SpareBank 1 Verdipapirservice AS	Oslo	27,9
SpareBank 1 Kredittkort AS	Trondheim	19,6
Investeringer i tilknyttede selskaper		
PAB Consulting AS	Ålesund	34,0
Molde Kunnskapspark AS	Molde	20,0
Grilstad Marina AS	Trondheim	35,0
GMN 1 AS	Trondheim	35,0
GMN 4 AS	Trondheim	35,0
GMN 51 AS	Trondheim	30,0
GMN 52 AS	Trondheim	30,0
GMN 53 AS	Trondheim	30,0
GMN 54 AS	Trondheim	35,0
GMN 6 AS	Trondheim	35,0
Grilstad Energi AS	Trondheim	30,0
Hommelvik Sjøside AS	Malvik	40,0
Investering i selskaper holdt for salg		
Polaris Media ASA	Trondheim	23,5
Mavi VIII AS	Trondheim	100,0
Mavi XV AS konsern	Trondheim	100,0
Ranheim Eiendomsutvikling AS	Trondheim	100,0
Skei Marinfisk AS	Leka	100,0

Mavi XIII AS	Trondheim	100,0
Mavi XVI AS	Trondheim	100,0
Mavi XI AS	Trondheim	100,0
Mavi XXI AS	Trondheim	100,0
Mavi XXIII AS	Trondheim	100,0
Mavi XXIV AS	Trondheim	100,0
Mavi XXV AS	Trondheim	100,0
Mavi XXVI AS	Trondheim	100,0
Mavi XXVII AS	Trondheim	100,0
Mavi XXVIII AS	Trondheim	100,0

Aksjer i datterselskaper morbank

Investeringen er bokført til anskaffelseskost i morbanken. Det foretas full konsolidering i konsernregnskapet. Sum kostnader er inkludert skattekostnad. Bokført verdi av datterselskaper i tabellene under er morbankens bokførte verdi.

2012 (mill kroner)	Selskapets aksjekapital (1000 kr)	Antall aksjer	Pålydende verdi (1000 kr)	Eiendeler	Gjeld	Sum inntekter	Sum kostnader	Selskapets årsresultat	Bokført verdi 31.12
SpareBank 1 SMN Finans AS	271.920	27.192	10,0	3.133	2.732	127	64	63	323
Sum investeringer i kredittinstitusjoner									323
SpareBank 1 SMN Invest AS konsern	307.280	307.280	1,0	562	156	-10	3	-13	358
EiendomsMegler 1 Midt-Norge AS	49.545	5.505	9,0	299	112	380	326	54	96
SpareBank 1 SMN Kvartalet AS	302.000	30.200	10,0	1.280	577	51	63	-12	874
SpareBank 1 SMN Regnskap AS konsern	12.138	238	51,0	68	31	105	94	10	34
Allegro Finans ASA	6.000	6.000	1,0	35	6	19	22	-3	11
SpareBank 1 Bygget Steinkjer AS	6.000	100	60,0	49	45	3	3	-1	9
SpareBank 1 Bygget Trondheim AS	94.236	100.000	0,9	185	6	26	23	3	75
SpareBank 1 SMN Card Solutions AS	200	2.000	0,1	16	9	16	13	2	19
Oppistu AS	3.000	30.000	0,1	20	8	-	0	0	12
Brannstasjonen SMN AS	10.000	100.000	0,1	74	0	3	2	1	73
TKR Invest AS	2.031	2.030.621	0,0	213	0	3	2	1	212
St. Olavs Plass 1 SMN AS	10.000	100.000	0,1	75	0	-	0	0	75
SpareBank 1 Bilplan AS	5.769	41.206	0,1	40	35	167	168	-1	9
Sum investering i andre datterselskaper									1.858
Sum investeringer i konsernselskap morbank									2.181

2011 (mill kroner)	Selskapets aksjekapital (1000 kr)	Antall aksjer	Pålydende verdi (1000 kr)	Eiendeler	Gjeld	Sum inntekter	Sum kostnader	Selskapets årsresultat	Bokført verdi 31.12
SpareBank 1 SMN Invest AS	245.000	24.500	10,0	2.872	2.531	93	74	19	323
Sum investeringer i kredittinstitusjoner									323
SpareBank 1 SMN Invest AS	307.280	307.280	1,0	377	2	93	5	89	358

EiendomsMegler 1 Midt-Norge AS	41.288	5.505	6,0	266	106	354	300	54	73
SpareBank 1 SMN Kvartalet AS	196.200	30.200	6,5	751	565	54	70	-15	240
SpareBank 1 SMN Regnskap AS	7.140	140	51,0	44	17	83	79	4	34
Allegro Finans ASA	6.000	6.000	1,0	37	6	20	24	-4	11
SpareBank 1 Bygget Steinkjer AS	6.000	100	60,0	39	34	0	0	0	9
SpareBank 1 Bygget Trondheim AS	54.236	100.000	0,5	187	61	26	29	-2	131
SpareBank 1 SMN Card Solutions AS	200	2.000	0,1	13	4	16	12	3	18
Sum investering i andre datterselskaper									874
Sum investeringer i konsernselskap morbank									1.197

Investeringer i tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet

Tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet er bokført til anskaffelseskost i selskapsregnskapet. Konserntall er presentert etter egenkapitalmetode.

Morbank			Konsern		
2011	2012	(mill kroner)	2012	2011	
2.156	2.822	Balanseført verdi per 01.01	4.259	3.526	
660	292	Tilgang/avgang	224	727	
-	-	EK-endringer	-2	-80	
-	-	Resultatandel	246	248	
-	-	Utbetalt utbytte	-154	-163	
2.816	3.115	Balanseført verdi per 31.12	4.573	4.259	

Spesifikasjon av årets endring på konsern	Tilgang/avgang	EK-endring
SpareBank 1 Gruppen AS	84	-31
BN Bank ASA	31	-
Bank 1 Oslo Akershus AS	14	30
SpareBank 1 Boligkreditt AS	304	-1
SpareBank 1 Næringskreditt AS	75	-
Sandvika Fjellstue AS	-6	-
Polaris Media ASA 1)	-332	-
GMA Invest AS	-3	-
SpareBank 1 Kredittkort AS	30	-
SpareBank 1 Verdipapirservice AS	9	-
SpareBank 1 Kundeservice AS	0	-
Consis AS	18	-
Sum	224	-2

1) Omklassifisert til holdt for salg og ført som avgang i noten

Inntekter fra investeringer i tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet

Resultatandel fra tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet er spesifisert i tabell nedenfor. Badwill og amortiseringseffekter knyttet til oppkjøp er inkludert i resultatandelen.

Morbank			Konsern	
2011	2012	(mill kroner)	2012	2011
Resultatandel fra:				
-	-	SpareBank 1 Gruppen konsern	94	96
-	-	Bank 1 Oslo Akershus AS	26	15
-	-	SpareBank1 Boligkreditt AS	44	16
-	-	BN Bank ASA	72	89
-	-	Molde Kunnskapspark AS	0	-
-	-	SpareBank 1 Næringskreditt AS	8	9
-	-	Polaris Media ASA 1)	-	23
-	-	SpareBank 1 Kredittkort	-0	-
-	-	Øvrige mindre selskaper	2	-0
Utbytte fra:				
86	85	SpareBank 1 Gruppen AS	-85	-86
16	16	SpareBank 1 Boligkreditt AS	-16	-16
50	31	BN Bank ASA	-31	-50
7	14	Bank 1 Oslo Akershus AS	-14	-7
3	9	SpareBank 1 Næringskreditt AS	-9	-3
14	-	Polaris Media ASA 1)	-	-
1	-	Øvrige mindre selskaper	-	-1
176	154	Sum inntekt fra tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet	92	86

1) Omklassifisert til holdt for salg

Konsernets eierandeler i tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet

Tabellene nedenfor inneholder selskaps- eller konsernregnskapstall hundre prosent andel, med unntak av resultatandel som oppgis som SpareBank 1 SMN-konsernets andel. Bokført verdi er konsernverdi i SpareBank 1 SMN konsern.

2012 (mill kroner)	Eiendeler	Gjeld	Inntekter	Kostnader	Resultatandel	Bokført verdi 31.12	Eierandel	Antall aksjer
SpareBank 1 Gruppen konsern	46.702	41.341	11.640	11.188	96	1.022	20 %	364.728
Bank 1 Oslo Akershus AS	29.201	27.436	984	878	26	342	15 %	694.484
SpareBank 1 Boligkreditt AS	186.653	178.862	376	128	44	1.356	18 %	8.748.411
BN Bank ASA	41.732	38.391	634	448	72	1.095	33 %	4.411.549
Molde Kunnskapspark AS	11	1	4	4	0	2	20 %	2.000
SpareBank 1 Næringskreditt AS	12	11	48	26	8	524	34 %	4.022.610
SpareBank 1 Kundesenter AS	1	0	2	2	0	0	19 %	1.866
SpareBank 1 Verdipapirservice AS	35	2	-	-	-	9	28 %	18.414
SpareBank 1 Kredittkort AS	163	10	0	3	0	30	20 %	98.252
Øvrige mindre selskaper	-	-	-	-	2	40	-	-
Sum					246	4.420		

Investering i tilknyttede selskaper med begrenset aktivitet i regnskapsåret

Aktiviteten har i løpet av 2012 gradvis tatt seg opp i utbyggingsselskapene Grilstad Marina AS, GMN 1 AS, GMN 4 AS, GMN 51 AS, GMN 52 AS, GMN 53 AS, GMN 54 AS, GMN 6 AS og Hommelvik Sjøside AS. Oppstart av boligarealet i Hommelvik Sjøside AS ble iverksatt i andre halvår 2011 og første byggetrinn ble overlevert i desember 2012. Andre byggetrinn forventes overlevert i tredje kvartal 2013. Første del av boligarealet i Grilstad Marina AS ble iverksatt i andre halvår 2011 og ventes ferdigstilt sommeren 2013. Næringsarealet GMN 1 ble igangsatt første kvartal 2012 og forventes ferdigstilt sommeren 2013.

Ovennevnte utbyggingselskaper er i konsernregnskapet bokført til 152,8 millioner kroner (155,7 millioner) per 31. desember 2012

2011 (mill kroner)	Eiendeler	Gjeld	Inntekter	Kostnader	Resultatandel	Bokført verdi 31.12	Eierandel	Antall aksjer
SpareBank 1 Gruppen konsern	41.992	37.097	8.972	8.493	96	959	20 %	364.728
Bank 1 Oslo Akershus AS	28.193	26.606	793	713	15	285	20 %	665.759
Alliansesamarbeidet SpareBank 1 DA	548	202	577	576	2	20	18 %	2
SpareBank 1 Boligkreditt AS	147.660	141.918	148	65	16	1.026	18 %	6.725.178
PAB Consulting AS	2	1	7	6	0	1	34 %	340
BN Bank ASA	40.732	37.576	488	334	89	1.023	33 %	4.286.149
Molde Kunnskapspark AS	11	1	3	3	0	2	20 %	2.000
SpareBank 1 Næringskreditt AS	9.317	8.113	45	21	9	449	33 %	3.523.200
Sandvika Fjellstue AS	9	1	1	-1	-1	6	50 %	6.000
Polaris Media ASA (Tall per 3.kvartal 2011)	1.950	1.204	1.368	1.270	23	332	23 %	11.464.508
Sum					250	4.104		

Selskaper holdt for salg

SpareBank 1 SMNs strategi er at eierskap som følge av misligholdte engasjementer i utgangspunktet skal ha kort varighet, normalt ikke lengre enn ett år. Investeringene bokføres til virkelig verdi i morbankens regnskap. I konsernregnskapet foretas enlinjes konsolidering.

Tabellene nedenfor inneholder selskaps- eller konsernregnskapstall hundre prosent andel.

2012 (mill kroner)	Eiendeler	Gjeld	Inntekter	Kostnader	Selskapets årsresultat	Eierandel	Antall aksjer
Polaris Media ASA (Per 3. kvartal 2012)	1.855	1.088	1.368	1.277	91	24 %	11.464.508
Mavi XV AS konsern	188	72	14	-19	33	100 %	9.400
Ranheim Eiendomsutvikling AS	7	0	0	0	0	100 %	100
Skei Marinfisk AS	52	15	22	-19	40	100 %	2.000
Øvrige mindre selskaper	129	56	-8	-1	-7	100 %	-

2011 (mill kroner)	Eiendeler	Gjeld	Inntekter	Kostnader	Selskapets årsresultat	Eierandel	Antall aksjer
SpareBank 1 Private Equity 1 AS	326	3	5	3	2	66 %	2.034.621
Miljøtek Hasopor AS	23	19	2	-9	11	100 %	100
Mavi XV AS konsern	155	148	3	-23	26	100 %	9.400
Has Holding AS	7	0	0	-7	7	100 %	100
Mavi XIV AS	16	23	0	-6	6	100 %	1.000
Havship II AS	15	16	0	-7	7	100 %	100.000
Mavi XVII AS	6	1	0	-9	9	100 %	1.000
Øvrige mindre selskaper	11	11	1	2	0	100 %	-

Note 39 - Oppkjøp av virksomheter/virksomhetssammenslutning

Generelt

Ved oppkjøp av selskaper utarbeides oppkjøpsanalyse i samsvar med IFRS 3 hvor identifiserbare eiendeler og forpliktelser vurderes til virkelig verdi på overtakelsestidspunktet.

Oppkjøp av regnskapskontor

SpareBank 1 SMN Regnskap har i 2012 foretatt to oppkjøp av regnskapskontorer beliggende i Trondheim og Røros. Røros Regnskap AS ble kjøpt opp 18. mars 2012 og Calculus AS ble kjøpt opp 1. juli 2012. Det er utarbeidet oppkjøpsanalyser i samsvar med IFRS 3 hvor identifiserbare eiendeler og forpliktelser er vurdert til virkelig verdi på overtakelsestidspunktet. Forskjellen mellom konsernets anskaffelseskost og bokført verdi av netto eiendeler er allokert til goodwill.

SpareBank 1 SMN Regnskap AS overtok 40 prosent av aksjene i Consis AS med virkning fra 1. januar 2012. I tillegg er det inngått avtale om overtakelse av Interdata Berkåk AS, Snåsa Regnskapslag og Widar Nyheim AS med virkning fra 1. januar 2013

Andre overtakelser

I forbindelse med misligholdte engasjementer i bankens låneportefølje er det i 2012 tatt eierposisjoner i noen midre selskaper til en samlet anskaffelseskostnad på ca. 52 millioner. Selskapene klassifiseres som holdt for salg og presenteres på egen linje i resultat- og balanseoppstillingen.

Note 40 - Vesentlige transaksjoner med nærstående selskaper

Med nærstående parter menes her datterselskaper, tilknyttede selskaper, felleskontrollerte virksomheter og selskaper holdt for salg hvor banken har betydelig innflytelse, samt SpareBank 1 SMN Pensjonskasse og selskaper eid av bankens personlige nærstående. Bankens mellomværende med ansatte og medlemmer av styret vises i note 8 og 22. Inngående balanse kan avvike fra utgående balanse året før da inngående balanse inkluderer selskaper som i løpet av regnskapsåret er kommet til som bankens nærstående.

Lån (mill. kr)	Datterselskaper		Øvrige nærstående selskaper	
	2012	2011	2012	2011
Lån utestående pr 1.1.	3.017	2.955	1.232	827
Lån innvilget i perioden	355	79	1.926	529
Tilbakebetaling	50	-	78	127
Lån per 31.12.	3.322	3.034	3.081	1.229
Renteinntekter	102	107	76	35
Konstatert tap ved utlån	-	-	25	2
Obligasjoner og ansvarlige lån pr. 31.12.	89	90	4.551	3.947
Innskudd (mill. kr)				
Innskudd per 1.1.	960	304	270	2.363
Nye innskudd i perioden	20.855	2.821	6.450	5.210
Uttak	19.464	2.812	5.936	5.438
Innskudd per 31.12.	2.351	314	784	2.136
Rentekostnader	28	9	13	34
Verdipapirhandel	-	-	2.014	250
Provisjonsinntekt SpareBank 1 Boligkreditt	-	-	201	71
Provisjonsinntekt SpareBank 1 Næringskreditt	-	-	4	-
Utstedte garantier og kausjonsansvar	1	-	81	67
Kommitert kreditt	-	-	-	610

Lån og innskudd

Alle lån og innskudd for nærstående parter er bokført i morbanken.

Handel med verdipapirer

SpareBank 1 SMNs divisjoner Markets og Finans utfører et betydelig antall transaksjoner med bankens nærstående selskaper. Det gjøres løpende transaksjoner innenfor rente- og valutaområdet, betalingsformidling, obligasjonshandel mv. Disse inngår som en del av den ordinære bankdrift og alle avtaler er inngått på markedsmessige vilkår. Rapporterte tall i tabellen ovenfor inkluderer nettoinvestering i derivater, kjøp og salg av obligasjoner og deposit.

Andre transaksjoner

SpareBank 1 SMN har inngått leveranseavtaler med med flere nærstående selskaper for å sikre ordinær bankdrift og videreutvikling av SpareBank 1 Alliansen. Dette omfatter utvikling av datatekniske løsninger i alliansesamarbeidet, provisjoner fra forsikrings- og spareprodukter, administrative tjenester, leie av lokaler mv. Avtalene er vurdert å være på markedsmessige vilkår. I tillegg deltar banken i kapitalforhøyelser i nærstående selskaper, se note 38 om investering i eierinteresser.

SpareBank 1 SMN Finans har i 2012 solgt sitt datterselskap SpareBank 1 Bilplan AS til SpareBank 1 SMN til bokført verdi 9 millioner kroner.

Note 41 - Eierandelskapital- og eierstruktur

Bankens eierandelskapital utgjør 2.596.728.860 kroner fordelt på 129 836 443 egenkapitalbevis, hvert pålydende 20,00 kroner. Per 31. desember 2012 var det 9 443 egenkapitalbevisiere (9 531 per 31. desember 2011). Eierandelskapitalen er tatt opp på følgende måte:

År	Endring	Endring i eierandelskapital (mill. kr)	Total eierandelskapital (mill. kr)	Antall egenkapitalbevis
1991	Rettet emisjon	525	525	5.250.000
1992	Rettet emisjon	75	600	6.000.000
2000	Ansatt emisjon	5	605	6.053.099
2001	Ansatt emisjon	5	610	6.099.432
2002	Ansatt emisjon	5	614	6.148.060
2004	Fondsemisjon	154	768	7.685.075
2005	Rettet emisjon	217	986	9.859.317
2005	Ansatt emisjon	24	1.009	10.097.817
2005	Splitt	-	1.009	40.391.268
2005	Fortrinnsemisjon	253	1.262	50.489.085
2007	Utbytteemisjon	82	1.344	53.752.203
2007	Ansatt emisjon	5	1.349	53.976.003
2008	Utbytteemisjon	91	1.440	57.603.748
2008	Ansatt emisjon	6	1.447	57.861.806
2009	Fondsemisjon	289	1.736	69.434.167
2010	Ansatt emisjon	13	1.749	69.941.979
2010	Fortrinnsemisjon	624	2.373	94.905.286
2011	Fortrinnsemisjon	1	2.373	94.930.286
2012	Nedsettelse av pålydende	-475	1.898	94.930.286
2012	Fortrinnsemisjon	570	2.468	123.407.456
2012	Ansatt emisjon	16	2.484	124.218.466
2012	Rettet emisjon	112	2.596	129.836.443

Morbank (mill. kr)	2012	2011
Eierandelskapital	2.597	2.373
Utjevningsfond	1.889	1.457
Overkursfond	895	183
Fond for urealiserte gevinster	69	43
A. Sum egenkapitalbevisiereernes kapital	5.449	4.055
Grunnfondskapital	2.944	2.611
Fond for urealiserte gevinster	38	28
B. Sum grunnfondskapital	2.982	2.639
Avsetning gaver	30	40
Avsatt utbytte	195	190
Egenkapital ekskl. periodens resultat	8.656	6.924
Egenkapitalbevisbrøk A/(A+B)	64,64 %	60,58 %
Snitt egenkapitalbevisbrøk som benyttes ved disponering av resultat	63,33 %	61,25 %

De 20 største egenkapitalbevisene	Antall egenkapitalbevis	Andel
Reitangruppen AS	9.019.108	6,95 %
Sparebankstiftelsen SpareBank 1 SMN	3.965.391	3,05 %
Aker ASA / The Resource Group TRG	3.719.255	2,86 %
Odin Norge	3.515.754	2,71 %
Morgan Stanley & Co.	3.043.342	2,34 %
Odin Norden	2.899.083	2,23 %
Frank Mohn AS	2.876.968	2,22 %
Vind LV AS	2.736.435	2,11 %
MP Pensjon PK	2.043.415	1,57 %
Citibank N.A New York Branch (nominee)	1.899.745	1,46 %
Verdipapirfondet Fondsfinans Spar	1.670.000	1,29 %
Stenshagen Invest	1.477.361	1,14 %
State Street Bank & Trust Company (nominee)	1.251.305	0,96 %
Danske Invest Norske Aksjer Inst. II	1.215.581	0,94 %
Odin Europa SMB	1.206.937	0,93 %
I.K. Lykke, T. Lykke m.fl.	1.161.567	0,89 %
Tonsenhagen Forretningssentrum AS	1.135.193	0,87 %
Forsvarets personellservice	1.034.246	0,80 %
KLP Aksje Norden VPF	977.006	0,75 %
Danske Invest Norske Aksjer Inst. I	886.445	0,68 %
Sum 20 største eiere	47.734.137	36,76 %
Øvrige eiere	82.102.306	63,24 %
Utstedte egenkapitalbevis	129.836.443	100,00 %

Note 42 - Utbytte/konsernbidrag fra datterselskaper

Utbytte/konsernbidrag (mill. kr)	2012	2011
<i>Mottatt utbytte fra:</i>		
EiendomsMegler 1 Midt-Norge AS	47	31
SpareBank 1 SMN Regnskap AS	-	7
SpareBank 1 Bygget Steinkjer AS	-	3
SpareBank 1 SMN Invest AS	58	-
<i>Mottatt konsernbidrag fra:</i>		
SpareBank 1 SMN Finans AS	20	24
Allegro Finans ASA	-	2
Sum utbytte/konsernbidrag	126	68
Disponeringer (mill. kr)	2012	2011
Årsoverskudd til disponering morbank	990	795
Avsatt til utbytte	195	190
Avsatt til gaver	30	40
Overført til utjevningfond	432	297
Overført til grunfondskapital	333	268
Totalt disponert	990	795

Note 43 - Hendelser etter balansedagen

Bank 1 Oslo Akershus

SpareBank 1 SMN har, som følge av en rettet emisjon mot LO, redusert sin eierandel fra 19,5 prosent til 15,18 prosent i Bank 1 Oslo Akershus ved utgangen av 2012. SpareBank 1 SMN har i 2013 inngått avtale om å selge 475 594 stk aksjer til Sparebanken Hedmark, og dette vil bringe SpareBank 1 SMN sin eierandel ned til 4,78 prosent. Det er videre inngått opsjonsavtale om ytterligere nedsalg av bankens eierandel i Bank 1 Oslo Akershus. Opsjonen må utøves innen 31. desember 2015.

Polaris Media

SpareBank 1 SMN hadde per 31. desember 2012 en eierandel på 23,45 prosent i Polaris Media.

SpareBank 1 SMN solgte per 25. januar 5,88 millioner aksjer i Polaris Media til 27,00 kroner per aksje til NWT Media (Nya Wermlands-Tidningens AB), for til sammen 158,8 millioner kroner. Gjennom denne transaksjonen reduserer SpareBank 1 SMN sin eierandel i Polaris Media fra 23,4 til 11,4 prosent.

Aksjen i Polaris Media er per årsskiftet reklassifisert som aksjer holdt for salg. Investeringen blir derfor ikke konsolidert i bankens regnskaper, men blir vurdert til virkelig verdi. Goodwill i Polaris Media sin balanse har gitt SpareBank 1 SMN et fradrag i kapitaldekningen. Transaksjonen styrker isolert sett bankens kjernekapital med 175 millioner kroner. Denne effekten vil fremkomme per første kvartal 2013.